

Jarosław Palasek

Pancerniki typu „North Carolina”

cz. II

Tarnowskie Góry 2010

Okładka: Pancernik *North Carolina* w końcowym okresie wojny. Mal. Seweryn Fleischer

Strona tytułowa: *North Carolina* w ujęciu dziobowym na fotografii wykonanej w dniu 3 czerwca 1946 r. Fot. zbiory Arthur D. Baker III

Pancerniki typu „North Carolina” cz. II

Jarosław Palasek

Redaktor serii: Jarosław Malinowski

Rysunki: Waldemar Kaczmarczyk

Plansze kolorowe: Waldemar Kaczmarczyk

Opracowanie graficzne: Jarosław Malinowski

Skład, druk i oprawa: Drukpol, Tarnowskie Góry

Źródła fotografii/Photo credit:

Arthur D. Baker III

Shizuo Fukui

Leo van Ginderen

Jarosław Palasek

Centralne Archiwum Wojskowe

U.S. Naval Historical Center

U.S. Navy

Nakład: 1000 egzemplarzy

ISBN 978-83-61069-11-9

ISSN 1231-014X

Copyright © Wydawnictwo „Okręty Wojenne” 2010

Wszelkie prawa zastrzeżone. Żadna część tej książki nie może być kopiowana w żadnej formie, ani żadnymi metodami mechanicznymi ani elektronicznymi, łącznie z wykorzystaniem systemów przechowywania i odtwarzania informacji bez pisemnej zgody właściciela praw autorskich.

All right reserved. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording or any information storage and retrieval system without written from copyright owner.

Od Wydawcy

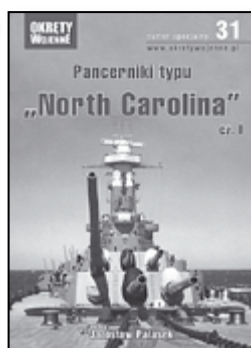
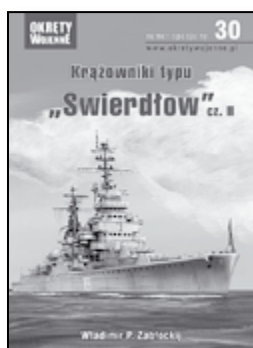
Zachęcam do lektury II części monografii pancerników typu «North Carolina», w której autor zaprezentował wiele interesujących i nieznanych epizodów ze służby pancerników.

Pragnę również gorąco podziękować Panu Arthurowi D. Bakerowi III, za dostarczenie unikalnych fotografii. Bez nich cała monografia wiele by straciła na swojej atrakcyjności, a dodam z dumą, że wiele z tych fotografii prezentowanych jest po raz pierwszy.

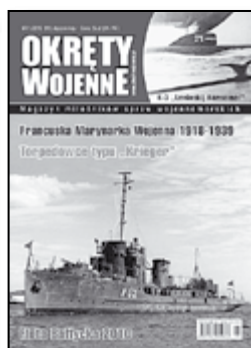
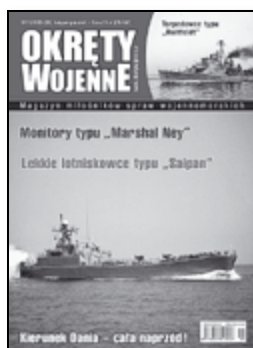
Życzę miłej lektury.

Jarosław Malinowski

Polecamy monografie!

Polecamy magazyn „Okręty Wojenne”!

Wydawca

Wydawnictwo „Okręty Wojenne”

Krzywoustego 16, 42-605 Tarnowskie Góry

tel. (032) 384-48-61

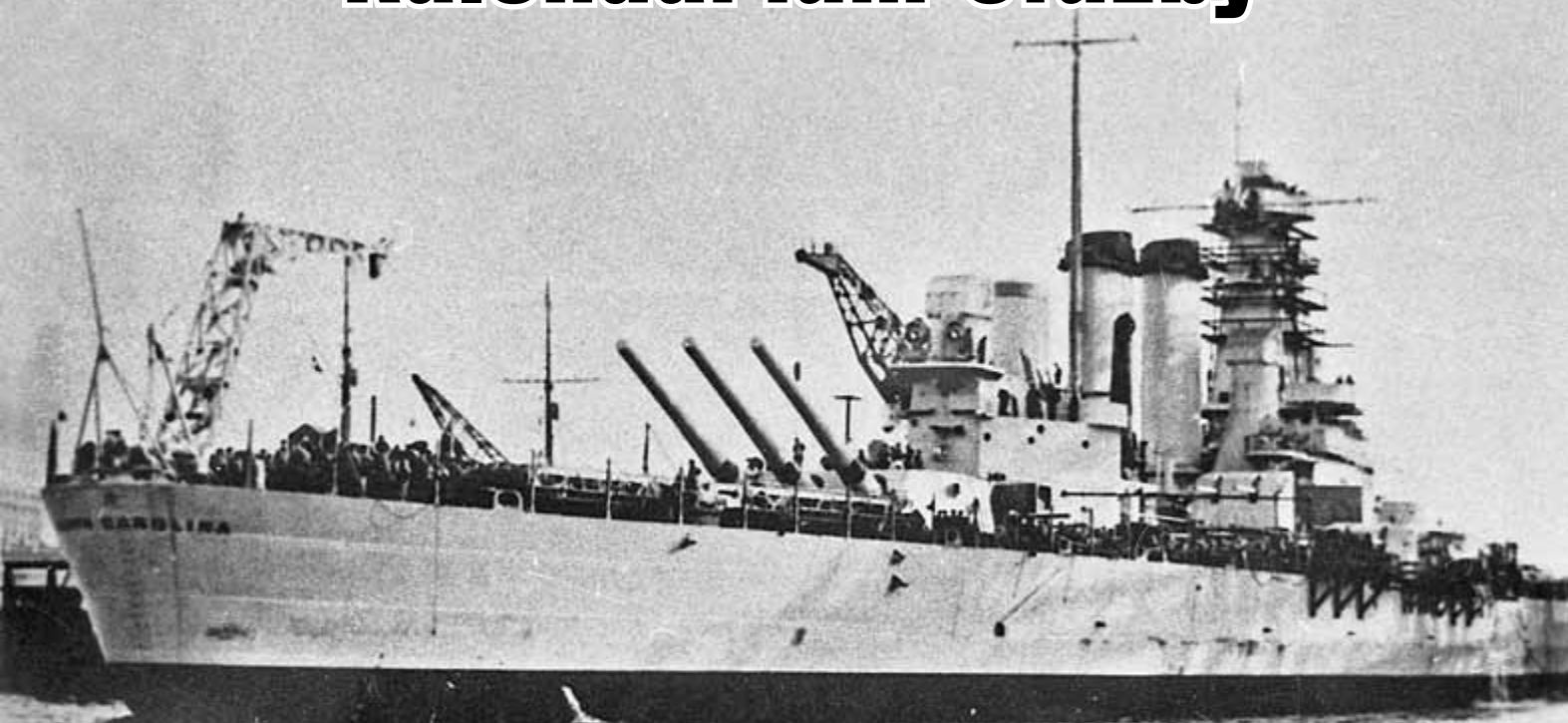
e-mail: okrety@ka.home.pl, www.okretywojenne.pl

ING Bank Śląski 94 1050 1386 1000 0002 0086 6507

Uwaga!

Niniejsza monografia zawiera jedną rozkładówkę z 2 planami okrętów w skali 1:400. Stanowią one jej integralną część i nie mogą być sprzedawane oddzielnie.

Kalendarium służby

North Carolina podczas prac wyposażeniowych w New York Navy Yard na krótko przed oficjalnym wprowadzeniem okrętu do służby.

Fot. Centralne Archiwum Wojskowe

„NORTH CAROLINA”

Budowa pancernika o numerze kadłuba „55” została uroczystie rozpoczęta w dniu 27 października 1937 roku. Zanim w New York Navy Yard na Brooklinie w Nowym Jorku położono jego stępkę pochylnia stoczni wymagała powiększenia i wzmocnienia niezbędnego dla zbudowania kadłuba tak dużej jednostki. Precyzyjne przygotowanie wodowania okrętu wymagało pracy 10 oficerów i 643 cywilnych robotników na lądzie, a także 5 oficerów i ponad setki marynarzy oraz 133 robotników na jego kadłubie. Uroczyste wodowanie pancernika miało miejsce w dniu 13 czerwca 1940 roku, na pięć miesięcy przed terminem wynikającym z harmonogramu. Kadłub jednostki spłynął na wodę w obecności Sekretarza Marynarki Williama Franklina Knoxa oraz liczącego ponad 15 tys. osób tłumu obserwatorów. Nazwę *North Carolina* nadała okrętowi Isabel Young Hoey, córka Clyde Roarka Hoey’a, gubernatora stanu Północna Karolina. Zwodowany kadłub został przeholowany do kei Nr 2 Pirsu C Stoczni Marynarki w Nowym Jorku gdzie kontynuowano dalsze prace wyposażeniowe. *North Carolina* – trzeci¹ amerykański okręt o tej nazwie i pierwszy od niemal 18 lat nowy pan-

cernik Marynarki Wojennej Stanów Zjednoczonych został wprowadzony do służby w dniu 9 kwietnia 1941 roku w New York Navy Yard witany owacjami przez obserwujące ceremonię tłumy. Uroczystość uświetnił ponownie swą obecnością Sekretarz Knox, który wygłosił okolicznościowe przemówienie. Okręt otrzymał sygnał rozpoznawczy „NIBK”, a jego pierwszym dowódcą został komandor Olaf M. Hustvedt.

Począwszy od 17 kwietnia *North Carolina* odbywał w basenie stoczniowym próby pracy urządzeń napędowych w różnych konfiguracjach. Podczas testów na uwięzi jednostka była wspomagana przez holownik *Britannia*, który pracując maszynami zabezpieczał ją przed zmianą miejsca położenia przy kei. W międzyczasie prowadzono także próby ruchowe pozostałych mechanizmów i urządzeń pancernika, także pokładowych. W dniu 19 maja *North Carolina* był gotowy do prób morskich i wczesnym rankiem tego dnia w asyście 10 holowników oraz przeciwpodwodnej eskortie dwóch niszczycieli i czterech jednostek Straży Wybrzeża (dwóch jako trałowców i dwóch w roli eskortowców), po raz pierwszy odszedł od nabrzeża New York Navy Yard. Inauguracyjny rejs okręt zakończył przed północą rzucając kotwicę w Zatoce De-

laware, po czym następnego dnia powrócił do stoczni dla usuwania zauważonych usterek.

Podczas kolejnych trzech miesięcy kontynuowano próby morskie pancernika włącznie z próbami funkcjonowania jego wyposażenia i uzbrojenia. Dokonano także gruntownego sprawdzenia założeń kształtu kadłuba *North Carolina* oraz efektywności układu napędowego. Problemem okazały się w szczególności drgania spowodowane jak już wcześniej wspomniano niewłaściwym doborem układu śrub napędowych do kształtu kadłuba. Liczne wyjścia i wejścia z i do Nowego Jorku nowego pancernika, któremu jako osłona przeciwpodwodna towarzyszył zwykle niszczyciel *Meredith* (DD-434) nie mogły pozostać niezauważone przez współczesne media. Będący pod wrażeniem potęgi *North Carolina* komentator radiowy Walter Winchell nadał mu więc prześmiewczą nazwę „The

1. Pierwszym był drewniany żaglowy okręt liniowy (służb.: 1824-1839; 2633 ts; 58,83 mpp x 16,15 m; 74 x 42/32 funt.), drugim krążownik pancerny t. *Tennessee* o sygn. ACR-12 (służb.: 1908-1921, 14 500 ts; 153,77 m x 22,23 m x 7,62 m; 4 x 254 mm, 16 x 152 mm x 12 x 3 funt, 4 x 1 funt, 4 wt 533 mm; 23 000 KM; 22 w; 859 zał.), którego nazwę 07.06.1920 r. zmieniono na *Charlotte* dla umożliwienia nadania nazwy *North Carolina* pancernikowi BB-52. Budowę tego okrętu anulowano 8.02.1922 r. wraz z całym t. *South Dakota*.

North Carolina w dniu 11 grudnia 1941 roku w niemal pierwotnej swej konfiguracji uzbrojenia i wyposażenia.

Fot. zbiory Artur D. Baker III

Showboat"², która przyłgnęła do okrętu do końca służby.

Po zakończeniu okresu prób i pozostałych do wykonania prac wyposażeniowych, w sierpniu 1941 roku okręt rozpoczął trzymiesięczny okres służby przygotowawczej, która miała na celu nie tylko zgranie załogi, ale przede wszystkim praktyczne sprawdzenie sprawności uzbrojenia, mechanizmów i urządzeń stanowiących w większości produkty najbardziej zaawansowanych ówczesnie technologii. W dniu 26 sierpnia na pokład *North Carolina* zakotwiczonego w nowojorskiej Gravesend Bay zaokrętowała liczna rzesza obserwatorów. Przed podniesieniem kotwicy wszystkie 14 łodzi i barkasów okrętu zostało wodowanych i przeprowadzonych do stoczni marynarki na Brooklynie. Z opuszczającego port pancernika katapultowano trzy jego wodnosamoloty rozpoznawcze Vought OS2U „Kingfisher”, które przebazowano na lotnisko marynarki w Norfolk w stanie Wirginia. Wszystkie te środki ostrożności podjęto w związku z pierwszym próbnym strzelaniem artylerii głównej *North Carolina*, które rozpoczęło się o 16:00 tego dnia. W ciągu dwóch kolejnych dni dokonano przestrzelania każdego z dział 406 mm oraz przeprowadzono próby prowadze-

nia ognia w różnych kombinacjach. Następnie okręt przeszedł dalej na północ, aby z dala od terenów zamieszkałych przeprowadzić próbę strzelania pełnymi salwami. Wieczorem 29 sierpnia wszystkie 9 dział artylerii głównej pancernika oraz 10 uniwersalnych, lewoburtowych dział kalibru 127 mm wystrzeliło pełną, ważącą ponad 12 ton salwę, która była wówczas najcięższą w kilkusetletniej historii okrętów liniowych. Informacja o tym wydarzeniu ukazała się następnego dnia we wszystkich najważniejszych dziennikach amerykańskich.

We wrześniu 1941 roku *North Carolina* opuścił Nowy Jork obierając kurs na południe w celu kontynuowania intensywnego szkolenia oraz prowadzenia kolejnych prób. Najpierw okręt przeszedł do Zatoki Chesapeake w stanie Wirginia gdzie dołączył do przebywającego tam bliźniaczego *Washington*. Przez następne trzy miesiące *North Carolina* odbywał rejsy wzdłuż Wschodniego Wybrzeża od Hampton Roads po bazę Guantanamo na Kubie i Kingston na Jamajce oraz pomiędzy Nowym Jorkiem i portami Wirginii. Przedłużony okres prób i testów pancernik zakończył w Dniu Dziękczynienia – 27 listopada – zawijając do portu w Nowym Jorku, następnie dla usu-

nięcia zauważonych usterek wszedł do New York Navy Yard. Dzień po japońskim ataku na Pearl Harbor, *North Carolina*, pierwszy z łącznie dziesięciu amerykańskich szybkich pancerników – nowej podklasy okrętów liniowych, był gotowy do wyjścia w morze.

Początek wojny przeznaczony do służby we Flocie Pacyfiku okręt spędził w Casco Bay w stanie Maine. Dowództwo floty zwlekało bowiem z jego przebazowaniem na Ocean Spokojny ze względu na zagrożenie jakie dla alianckich konwojów przez Atlantyk potencjalnie stanowił niemiecki pancernik *Tirpitz*. W tym czasie *North Carolina* oraz *Washington* tworzyły 6 Dywizjon Pancerników, którego dowództwo, jak również dowodzenie Task Force 2 sprawował zaokrętowany na jednostce bliźniaczej kontradmirał John W. Wilcox. Pod koniec marca 1942 roku *Washington* opuścił Stany Zjednoczone zostając

2. Od nazwy kolorowego statku rzeczno-kapitań Andy'ego z wystawianego na Broadway'u, popularnego w latach dwudziestych ubiegłego wieku, pierwszego „prawdziwego” amerykańskiego musicalu „The Show Boat”. „Showboat's” były swego rodzaju teatrami wodnymi, które w XIX i w początkach XX wieku wystawiały przedstawienia pływające pomiędzy miejscowościami położonymi na szlakach wodnych Stanów Zjednoczonych, w szczególności rzekach Mississippi i Ohio.

Pierwszy okres wojennej służby *North Carolina* spędził na Wschodnim Wybrzeżu. Tu na fotografii lotniczej wykonanej w dniu 17 kwietnia 1942 roku.

Fot. zbiory Artur D. Baker III

North Carolina w efektownym ujęciu lotniczym
z kwietnia 1942 roku w okresie służby okrętu
na Atlantyku. Fot. zbiory Artur D. Baker III

Inna z fotografii *North Carolina* z pierwszego okresu służby wykonana wczesną wiosną 1942 roku, przypuszczalnie u wybrzeży Islandii.
Fot. zbiory Artur D. Baker III

North Carolina kotwiczący w dniu 3 czerwca 1942 roku w Hampton Roads podczas prac przygotowawczych przed jego przebazowaniem na Pacyfik.
Fot. zbiory Artur D. Baker III

Inna z fotografii *North Carolina* wykonanych w dniu 3 czerwca 1942 roku na kotwiczowisku Hampton Roads.

Fot. zbiory Artur D. Baker III

przebazowanym na drugą stronę Atlantyku aby wspierać brytyjską Marynarkę Królewską w osłonie konwojów do Murmańska. Kolejne tygodnie wiosny pierwszego roku wojny *North Carolina* spędził stojąc na kotwicy albo odbywając jednodniowe ćwiczenia na akwenie operacyjnym Casco Bay. W dniu 8 maja na pokładzie pancernika banderę podniósł kontradmirał Alexander Sharp Jr, dowódca Pancerników Floty Atlantyku, który objął również dowodzenie Task Force 22. Do końca maja okręt jeszcze dwukrotnie wychodził na jednodniowe ćwiczenia, po czym w dniu 28 maja odszedł ku bazie Norfolk w stanie Wirginia, gdzie stocznia marynarki w Portsmouth miała przygotować go do przebazowania na Pacyfik. Po południu następnego dnia jednostka zakotwiczyła na Hampton Roads i pobrała amunicję. W dniu 1 czerwca dowódca *North Carolina* komandor George H. Fort, zgodnie z rozkazem Głównodowodzącego Floty Atlantyku admirała Royała E. Ingersolla, objął także dowodzenie marszowym zespołem Task Force 37. Oprócz pancernika tworzyły go lotniskowiec *Wasp* (CV-7), ciężki krążownik *Quincy* (CA-39), krążownik przeciwlotniczy *San Juan* (CL-54) oraz sześć niszczycieli. Cztery dni później mające zostać prze-

bazowane na Pacyfik okręty, prowadzone przez *North Carolina* opuściły Norfolk i obrały kurs na południe.

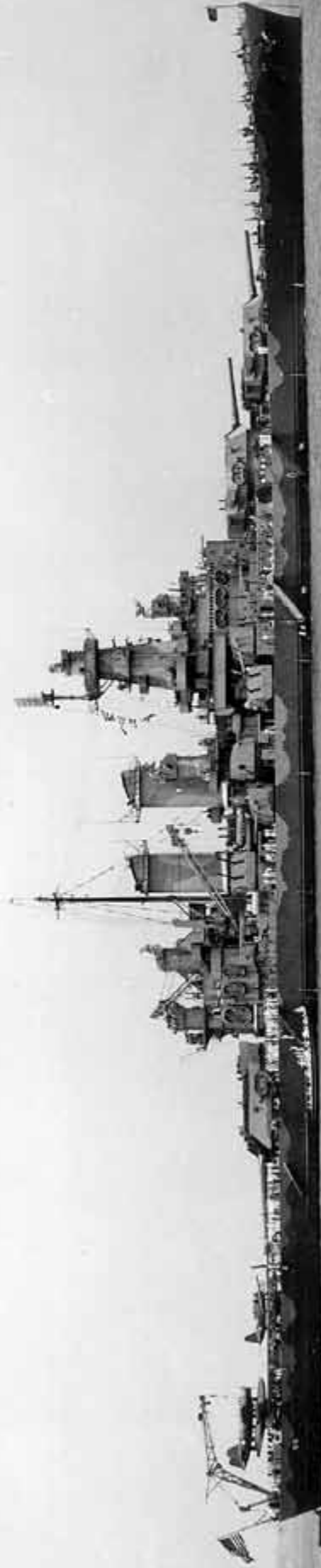
Rankiem 9 czerwca pancernik i lotniskowiec zawinęły po paliwo do Cristobal w Strefie Kanału Panamskiego, podczas gdy pozostałe jednostki Task Force 37 przeszły przez Kanał. Zakończwszy bunkrowanie, rankiem następnego dnia obydwa ciężkie okręty rozpoczęły pokonywanie Kanału i wieczorem wyszły na Ocean Spokojny. Następnie zespół obrał kurs ku wybrzeżom Kalifornii, przy czym znalazłszy się w jurysdykcji Głównodowodzącego Floty Pacyfiku otrzymał oznaczenie Task Force 18. W dniu 18 czerwca jednostki rozdzieliły się: *Wasp*, *Quincy*, *San Juan* oraz trzy niszczyciele odeszły ku San Diego, podczas gdy *North Carolina* i trzy pozostałe niszczyciele skierowały się do San Pedro. Następnego dnia jednostki zawinęły do bazy, gdzie w dniu 20 czerwca banderę na okręcie liniowym podniósł kontradmirał Walter S. Anderson, dowódca Pancerników Floty Pacyfiku oraz 4 Dywizjonu Pancerników. Zespół ten tworzyły drednoty *Colorado* (BB-45) i *Maryland* (BB-46) oraz flagowy *North Carolina*. Dwa dni później okręt odszedł ku San Francisco dokąd zawinął w dniu 24 czerwca. Po kilkudniowym

postoju w porcie, w dniu 5 lipca admirał Anderson przeokrętował na *Maryland* (BB-46), a *North Carolina* wraz z jednostkami Task Unit 1.1.2 wziął udział w ćwiczeniach na akwenie operacyjnym San Francisco.

W dniu 6 lipca pancernik wraz z niszczycielami *Cushing* (DD-376) i *Craven* (DD-383) opuścił Kalifornię i obrał kurs ku Hawajom. Trzy dni później eskortę pancernika przejęły niszczyciele *Russell* (DD-414) i *O'Brien* (DD-415) podczas gdy poprzednie dwa powróciły do San Francisco. Wieczorem 11 lipca *North Carolina* jako pierwszy nowy pancernik zawinął do Pearl Harbor dołączając do Task Force 1. Jego manewry wejściowe obserwowały przy tym z brzegów wąskiego kanału tysiące marynarzy, żołnierzy i lotników, a burty stojących w porcie jednostek były obsadzone przez wiwatujące załogi. Po czterodniowym postoju w porcie pancernik opuścił Wyspy Hawajskie i wraz z Task Force 16 – dowodzonym przez kontradmirała Thomasa C. Kinkaida zespołem operacyjnym lotniskowca *Enterprise* (CV-6) – obrał kurs na wyspy Tonga. W skład zespołu wchodziły ponadto krążowniki: ciężki *Portland* (CA-33) i przeciwlotniczy *Atlanta* (CL-51) oraz 8 niszczycieli eskorty.

Burtowe ujęcie *North Carolina* kotwiczącego w Hampton Roads podczas przygotowań do przebazowania na Ocean Spokojny.

Fot. zbiory Artur D. Baker III

USS NORTH CAROLINA

STARBOARD

PORTSMOUTH VA

PHOTO SERIAL 3245 (42) JUNE 21 1942

Podczas przejścia morzem okręty zespołu prowadziły rozpoznanie oraz szkolenie lotnicze i artyleryjskie. Przed dotarciem do Nukualofa na Tongatabu, co miało miejsce w dniu 24 lipca jednostki pobrały paliwo, a następnie już na kotwiczowisku zaopatrzenie. Dzień później zespół *Enterprise* połączył się z Siłami Operacyjnymi 11, 18 i 44, z którymi utworzył dowodzone przez wiceadmirała Franka J. Fletchera Task Force 61. Siły te miały stanowić osłonę operacji „Watchtower” – pierwszej amerykańskiej operacji desantowej w wojnie na Pacyfiku – lądowania na Guadalcanal i Tulagi w archipelagu Wysp Salomona. W ich składzie znajdowały się zespoły operacyjne trzech lotniskowców³, które miały zapewnić powietrzne wsparcie lądowania. Dowodzony przez kontradmirała Kinkaid’a zespół *Enterprise* stanowił Task Group 61.2, a oprócz wspomnianych wyżej krążowników tworzyła go eskorta niszczycieli 6 Eskadry złożonej z flagowego *Balch* (DD-363), niszczycieli 12 Dywizjonu *Benham* (DD-397) i *Morris* (DD-417) oraz 22 Dywizjonu *Gwin* (DD-433) i *Grayson* (DD-435). W dniu 26 lipca armada inwazyjna licząca 76 jednostek pływających, wśród których znajdowało się 19 transportowców, zebrała się na akwenie usytuowanym o 400 Mm na południe od Fidżi i wieczorem *North Carolina* pobrał paliwo ze zbiornikowca floty *Cimarron* (AO-22). W dniach 28 i 30 lipca jednostki desantowe prowadziły ćwiczebne lądowania na wyspie Koro w archipelagu Fidżi, po czym 1 sierpnia armada inwazyjna skierowała się ku Wyspom Salomona.

Operacja „Watchtower” rozpoczęła się wczesnym rankiem 7 sierpnia 1942 roku. W tym czasie siły admirała Fletchera znajdowały się na południe od Guadalcanalu – ponad 70 mil od Tulagi zapewniając rozpoznanie i osłonę myśliwców oraz wsparcie działań piechoty morskiej lądującej na wyspach. Działania osłonowe sił desantowych Task Force 61 zakończyły nocą z 8 na 9 sierpnia po czym odeszły one na południowy-wschód. Wieczorem 11 sierpnia *North Carolina* bunkrował ze zbiornikowca *Kaskaskia* (AO-27), a następnego wieczora uzupełnił paliwo ze zbiornikowca *Cimarron* (AO-22). Od zakończenia działań w osłonie desantu na Guadalcanalu okręty Task Force 61 pozostawały w rejonie Nowej Kaledonii, Nowych Hebrydów i Wysp Salomona zapewniając osłonę linii komunikacyjnych oraz będąc w gotowości do ataku na przeciwdziałające siły wroga. Po raz kolejny

jednostki zespołu operacyjnego bunkrowały ze zbiornikowców floty *Kaskaskia* i *Platte* (AO-24) w dniu 18 sierpnia.

Umocnienie się sił amerykańskich na Guadalcanalu spowodowało, że sztab japoński dostrzegł konieczność wykonania potężnego uderzenia dla ich wyparcia z wyspy. Do tego celu zostało wyznaczonych przeszło 5,8 tys. żołnierzy stacjonujących w rejonie atolu Truk, którzy pierwotnie mieli brać udział w lądowaniu na Midway. Zgodnie z opracowanym przez admirała Isoroku Yamamoto planem KA potężny zespół floty japońskiej oprócz osłony sił desantowych miał doprowadzić do starcia i pokonania w nim lotniskowców amerykańskich. W składzie zespołu japońskiego oprócz lotniskowców *Shokaku* i *Zuikaku* znajdowały się pancerniki *Hiei* i *Kirishima* eskortowane przez krążowniki i niszczyciele. Wsparcie ogniowe operacji miał zapewniać pancernik *Mutsu*, a sam Yamamoto pozostawał w rejonie atolu Truk krążąc tam na swoim flagowym pancerniku *Yamato*. Osłonę zespołu transportowców miał zapewniać zespół lekkiego lotniskowca *Ryujo*. Zarówno wyjście w morze sił głównych z Truk, jak i sił desantowych z Rabaul miało miejsce w dniu 21 sierpnia, o czym raportował wywiad amerykański. Mając informacje o podążającej na południe potężnej armadzie japońskiej, jeszcze tego samego dnia admirał Chester W. Nimitz polecił dowodzącemu w rejonie Wysp Salomona wiceadmirałowi Robertowi L. Ghormley’owi skoncentrowanie sił.

W dniu 22 sierpnia admirał Ghormley polecił wiceadmirałowi Frankowi J. Fletcherowi skierowanie zespołów operacyjnych lotniskowców *Saratoga* (CV-3), *Enterprise* (CV-6) i *Wasp* (CV-7) na północ dla przeciwdziałania zbliżającym się formacjom japońskim. Rankiem 24 sierpnia w odległości około 200 mil na północny-zachód od jednostek Task Force 61 wykryty został zespół japońskiego lotniskowca *Ryujo*, po czym wczesnym popołudniem zaatakowały go samoloty z dwóch pierwszych lotniskowców amerykańskich⁴. Około 15:00 samoloty rozpoznawcze *Enterprise* odkryły rzeczywiste zagrożenie dla Task Force 61 – w odległości prawie 200 mil na północ od nich znajdowały się zespoły lotniskowców *Shokaku* i *Zuikaku*, które z prędkością 30 węzłów podążały na południe. Ze względu jednak na fatalną łączność wiadomość o nich wiceadmirał Fletcher otrzymał ze znacznym opóźnieniem tak, że nie

zdążył zmienić już celu samolotom wysłanym z *Saratoga* przeciwko *Ryujo*. Lotniskowiec japoński został wielokrotnie trafiony po czym zaczął płonąć i powoli nabierał przechyłu⁵. W tym czasie okręty amerykańskie zostały zaatakowane przez potężną formację maszyn wroga, które zdołały kilkakrotnie trafić lotniskowiec *Enterprise*. *North Carolina* znalazł się również pod bombami nieprzyjaciela szczęśliwie jednak zdołał uniknąć trafień. Pancernik zestrzelił 7 samolotów wroga na pewno oraz 7 innych przypuszczalnie. Jeden z członków jego załogi zginął na skutek ostrzału – żaden inny marynarz nie odniósł ran. W ciągu niecałych dwóch godzin swego „chrztu ogniowego” – Bitwy u Wschodnich Wysp Salomona⁶ – okręt wystrzelił 841 pocisków kalibru 127 mm, ponad tysiąc kalibru 28 mm oraz niemal 7,5 tys. kalibru 20 mm. Wieczorem 24 sierpnia wiceadmirał Frank J. Fletcher zdecydował o odejściu jednostek Task Force 61 na południe aby uniknąć nocnego starcia z przeważającymi siłami nieprzyjaciela.

Ponieważ *Enterprise* został uszkodzony tak poważnie, że musiał zostać wycofany z linii, po zabunkrowaniu paliwa ze zbiornikowca *Platte* (AO-24) w dniu 25 sierpnia, *North Carolina* i krążownik przeciwlotniczy *Atlanta* (CL-51) zostały dołączone do Task Unit 61.1.1 – dowodzonego przez wiceadmirała Franka J. Fletchera zespołu lotniskowca *Saratoga*. W jego skład wchodziły ponadto krążowniki: ciężkie amerykańskie *Minneapolis* (CA-36) i *New Orleans* (CA-32) oraz australijskie ciężki *Australia* i lekki *Hobart*, a także 8 niszczycieli osłony. Następnego dnia do zespołu *Saratoga* dołączyła po bunkrowaniu Task Unit 61.1.3 lotniskowca *Wasp*, a w dniu 28 sierpnia przybyły z Pearl Harbor jednostki Task Force 17 lotniskowca *Hornet* (CV-8), które oznaczono jako Task Unit 61.1.2. Przez kolejne dni połączone zespoły patrolowały podejścia do Guadalcanalu na akwenie o wymiarach 150 mil na 65 mil położonym na południowy-wschód od wyspy San Cristobal. Obecność na wodach Wysp Salomona trzech cennych jednostek amerykańskich spowodowała wzmożenie aktywności na tym akwenie japońskich okrętów podwodnych. Jej efektem było storpedo-

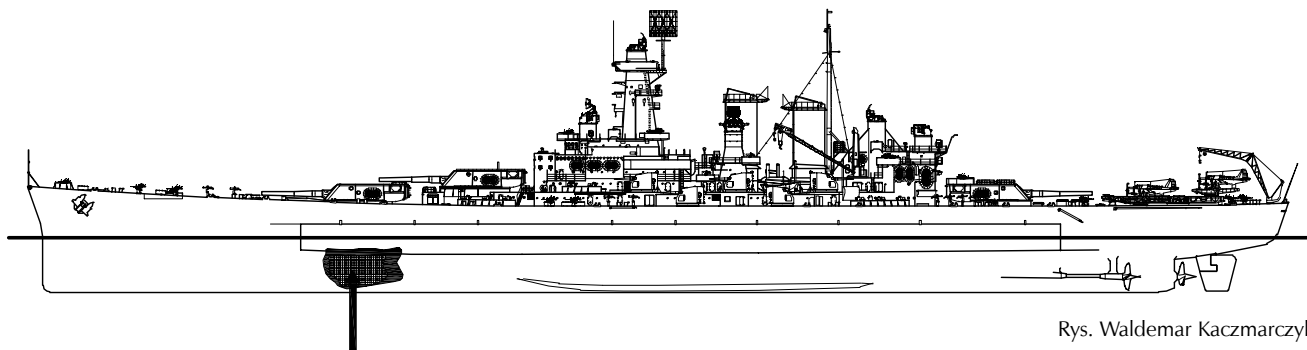
3. Oprócz *Enterprise* były to *Saratoga* (CV-3) i *Wasp* (CV-7).

4. Zespół lotniskowca *Wasp* (CV-7) bunkrował wówczas paliwo na południe od jednostek Task Force 61.

5. *Ryujo* zatonął 24 sierpnia około 2000.

6. Zwana też w niektórych publikacjach Bitwą koło Wysp Stewart.

Miejsce trafienia *North Carolina* przez *I-19* oraz wielkość uszkodzeń kadłuba, 15.09.1942 r.

Rys. Waldemar Kaczmarczyk

wanie rankiem 31 sierpnia lotniskowca *Saratoga* przez *I-26*. Uszkodzony okręt został następnie wzięty na hol przez krążownik *Minneapolis*, który rozpoczął jego holowanie ku Tongatabu.

Po odejściu lidera swej grupy z akwenu operacyjnego, *North Carolina* został dołączony do Task Group 61.1.2 lotniskowca *Hornet*, którą dowodził kontradmirał George D. Murray. Zespół ten stanowiły ponadto ciężkie krążowniki *Salt Lake City* (CA-25), *Pensacola* (CA-24) i *Northampton* (CA-26) oraz krążownik przeciwlotniczy *San Diego* (CL-53), a także niszczyciele 2 Eskadry: *Anderson* (DD-411), *Mustin* (DD-413), *Russell* (DD-414) i *O'Brien* (DD-415). Przez kolejne dni okręty grupy w dalszym ciągu patrolowały wody podejściowe do Wysp Salomona, przy czym w dniach 2-3 września pobrały paliwo ze zbiornikowca floty *Cimarron* (AO-22). Wczesnym popołudniem 6 września z pokładu *North Carolina* dostrzeżono w odległości około 1830 m od lewej jego burty peryskop nieprzyjacielskiego okrętu podwodnego. Wkrótce potem zauważono ślady trzech torped, z których pierwsza wybuchła w gejzerze bomby zrzuconej przez jeden z samolotów lotniskowca *Hornet*, druga przeszła równoległe do lewej burty pancernika, a trzecia eksplodowała około 100 m od miejsca eksplozji pierwszej torpedy. Cztery dni później okręty Task Group 61.2 po raz kolejny bunkrowały paliwo, tym razem ze zbiornikowca floty *Sabine* (AO-25). Wczesnym popołudniem 15 września japoński okręt podwodny *I-19* trafił trzema z salwy pięciu wyrzucanych torped lotniskowiec *Wasp*. Jedna z pozostałych przeszła pod kadłubem lotniskowca i zmierzała w stronę *North Carolina* znajdującego się w odległości około 450 m od niego. Płynący z prędkością 19 węzłów pancernik próbował uniknąć trafienia wykonując zwrot na prawą burtę. Pró-

ba uchylenia nie powiodła się i o 14:52 torpeda uderzyła w lewą burtę okrętu przed dziobową wieżą artylerii głównej. Piąta z torped niezwyklej salwy *I-19* trafiła niszczyciel *O'Brien* (DD-415) odrzuwając jego dziób⁷.

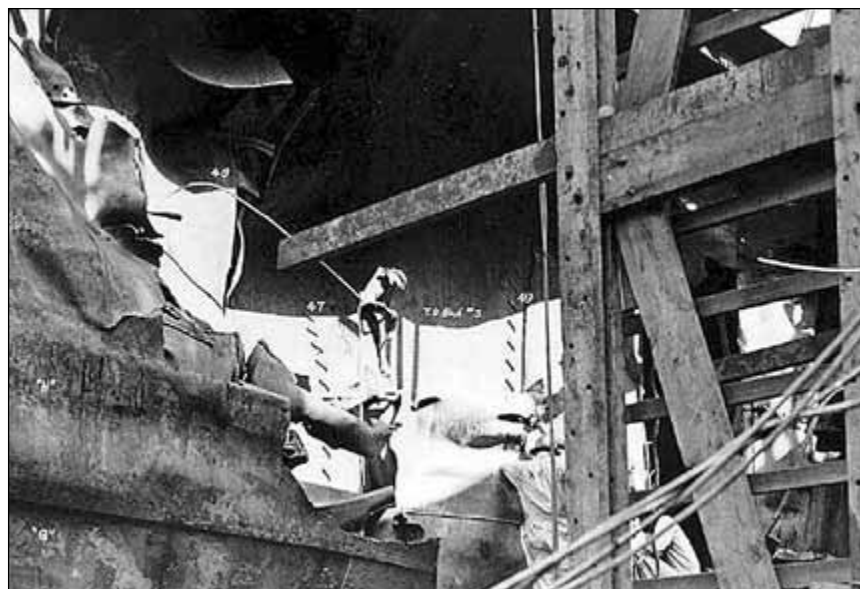
Głowica torpedy, która trafiła *North Carolina* na wręgu Nr 45 około 6,1 m poniżej linii wodnej wybuchła wznosząc słup wody zmieszanej z paliwem na wysokość kominów okrętu. Skutkiem eksplozji wypełniającego ją materiału wybuchowego o masie równoważnej 440 kg TNT było rozerwanie poszycia lewej burty, pod burtowym pasem pancernym. Poprzez prostokątną wyrwę o długości ~9,75 m i wysokości ~5,49 m, której górna krawędź znajdowała się około 40 cm poniżej dolnej krawędzi pasa pancernego, do wnętrza jednostki napłynęło około 970 ton wody zaburtowej powodując zalanie kadłuba na przestrzeni czterech odstępów wręgowych i powstanie przechyłu na lewą burtę sięgającego 5,5 stopnia. W tej sy-

tuacji dowódca jednostki polecił zalanie przednich magazynów amunicji oraz dla zrównoważenia przechyłu napełnienie przeciwnych przedziałów prawej burty. Dzięki wpompowaniu do przestrzeni pomiędzy skrajnymi, prawoburtowymi, wzdłużnymi grodziami przeciwtorpedowymi, od wręgu Nr 84 do Nr 122 około 480 ton wody w niecałe sześć minut postawiono okręt na równej stopce. Świadczy to o doskonałym funkcjonowaniu obrony przeciwwaryjnej *North Carolina*. Skutkiem wybuchu torpedy była śmierć pięciu członków załogi pancernika i rany dwudziestu marynarzy. Uszkodzenia kadłuba rozciągały się od wręgu Nr 42 do wręgu Nr 55 na długości około 13,4 m obejmując trzy popękane sekcje pasa pancernego, uszkodzoną dolną bieżnię łożyska przedniej

7. Uszkodzony poważnie *Wasp*, w godzinach popołudniowych musiał zostać zatopiony przez niszczyciel *Lansdowne* (DD-486). *O'Brien* zatonął 19.10.1942 r. koło Samoa podczas przejścia na remont na Zachodnie Wyrbrzeże.

Uszkodzenia *North Carolina* po trafieniu torpedą przez japoński okręt podwodny w dniu 15 września 1942 roku.

Fot. U.S. Naval Historical Center

wieży artylerii głównej oraz wygięcia i rozerwania drugiego i trzeciego pokładu w tym rejonie. Skutkiem wstrząsu spowodowanego wybuchem torpedy było uszkodzenie anteny radaru dozoru powietrznego CXAM-1 wyłączające tę stację z eksploatacji oraz uszkodzenia wyposażenia elektrycznego, które szczególnie były niewielkie.

Bezpośrednio po trafieniu *North Carolina* zmienił kurs zwiększając prędkość do 25 węzłów i mimo odniesionych uszkodzeń pozostał w linii jednostek osłaniających *Horneta*. Skutkiem wybuchu głowicy torpedy było ograniczenie możliwości operacyjnych okrętu poprzez: konieczność ograniczenia jego prędkości do 18 węzłów ze względu na prowizoryczne uszczelnienie kadłuba (utrzymywanie prędkości 24 węzłów było możliwe tylko przez krótki czas w sytuacji awaryjnej), możliwość wykorzystania wieży artylerii głównej Nr 1 wyłącznie w sytuacji ekstremalnej konieczności, poważne osłabienie ochrony pancerniej pomiędzy wręgami Nr 37 i Nr 59 z prawej burty, utratę około 528 ton paliwa (8%) oraz wyłączenie stacji radiolokacyjnej dozoru powietrznego. Po zmierzchu tego dnia pancernik został więc wycofany i w eskorcie niszczycieli *Dale* (DD-353) oraz *Anderson* (DD-411) odesłany na prowizoryczny remont na wyspy Tonga. Tuż przed południem 19 września okręt zakotwiczył w Nukualofa na Tongatabu. Następnego dnia pochowano ciała poległych marynarzy pancernika, a do pracy przystąpili remontowcy z okrętu warsztatowego *Vestal* (AR-4), aby dokonać napraw niezbędnych do dalszego przejścia jednostki. Rankiem 22 września *North Carolina* ponownie wyszedł w morze w osłonie dwóch niszczycieli obierając kurs na Hawaje i ośmiem dni później zacumował w Pearl Harbor.

Po kilkudniowym postoju przy nabrzeżu, w dniu 10 października pancernik został wprowadzony do suchego doku Nr 1 Pearl Harbor Navy Yard. Rozerwane siłą eksplozji, utwardzane powierzchniowo płyty burtowego pasa pancernego były trudne do wyremontowania tak, że musiały być wymienione albo prowizorycznie naprawione poprzez wypełnienie pęknięć. Usuwanie uszkodzeń części podwodnej okrętu trwało do 9 listopada, kiedy to jednostka została wydokowana. Prace remontowe oraz montaż nowych, przeciwlotniczych działek kalibru 40 mm Boforsa kontynuowano przy nabrzeżu przez kolejny tydzień, po czym w dniu 17 listopada pancernik w towarzystwie dwóch niszc

czyeli wyszedł z portu na próby morskie i szkolenie artyleryjskie.

Następnego dnia, wraz z ciężkim krążownikiem *Minneapolis* (CA-36), z którym jednostki utworzyły dowodzoną przez kontradmirała Carletona H. Wrighta Task Group 11.2, *North Carolina* obrał kurs na Nową Kaledonię. W dniu 26 listopada, zdążający ku Noumea pancernik otrzymał rozkaz wejścia do Nandii na wyspach Fidzi, podczas gdy pozostałe jednostki Task Group 11.2 odeszły ku Espiritu Santu na Nowych Hebrydach. Przez kolejne dni okręt cumował w Tambo Ko wychodząc jedynie w dniu 4 grudnia w towarzystwie dwóch niszczycieli na szkolenie artyleryjskie. Dwa dni później pancernik opuścił archipelag i w towarzystwie dwóch niszczycieli udał się do wyznaczonego miejsca spotkania z dowodzonymi przez kontradmirała Willisa A. Lee Task Force 64, do których dołączył w dniu 9 grudnia. Pięć dni później okręty zespołu, którego trzonem były pancerniki: flagowy *Washington* (BB-56) oraz *Indiana* (BB-58) i *North Carolina* zacumowały do boi w zatoce Dumbea w Noumea na Nowej Kaledonii. W dniu 16 grudnia pancerniki w eskorcie trzech niszczycieli wyszły w morze aby stanowić daleką osłonę Task Force 11 lotniskowca *Saratoga* (CV-3) patrolującego wody otaczające Wyspy Salomona. Zadanie to okręty obydwu zespołów kontynuowały przez kolejny tydzień, z przerwą na bunkrowanie ze zbiornikowca floty *Guadaloupe* (AO-32) w dniu 21 grudnia. Dwa dni później *North Carolina* wraz z pozostałymi jednostkami Task Force 64 zacumował w zatoce Dumbea, gdzie spędził okres Świąt Bożego Narodzenia.

W dniu Nowego Roku 1943 okręt przyjął zaopatrzenie z zaopatrzeniowca *Bridge* (AF-1), aby 2 stycznia wyjść w morze wraz z pozostałymi pancernikami Task Force 64 i czterema niszczycielami eskorty. Okręty zapewniały wsparcie jednostkom transportowym Task Group 62.2, których konwój przewoził zaopatrzenie na Guadalcanal. Na Nową Kaledonię *North Carolina* powrócił w dniu 10 stycznia i po zacumowaniu do boi w zatoce Dumbea pobrał paliwo ze zbiornikowca floty *Neches* (AO-47). Po raz kolejny osłanianie przez cztery niszczyciele pancerniki zespołu admirała Lee wyszły w morze w dniu 28 stycznia. W dniach 1 i 2 lutego jednostki zabunkrowały paliwo ze zbiornikowca floty *Cimarron* (AO-22), po czym następnego dnia Task Force 64 połączyły się z zespołem lotniskowca *Saratoga*. Dowodzenie całością sił, których

osłonę stanowił krążownik przeciwlotniczy *San Juan* (CL-54) oraz 12 niszczycieli objął admirał Lee. Przez kolejne dni jednostki połączonych zespołów patrolowały wody otaczające Wyspy Salomona, bunkrując w dniach 6-7 lutego paliwo z *Cimarron*. W dniu 12 lutego flagowy *Washington* wraz z *North Carolina* i niszczycielami osłony powróciły do Noumea.

Nową Kaledonię bliźniacze pancerniki wraz z *Indiana* i 5 niszczycielami opuściły ponownie tydzień później. W dniu 21 lutego zespół admirała Lee połączył się z Task Force 16 kontradmirała Frederica C. Shermana, którego trzonem był lotniskowiec *Enterprise* (CV-6) w osłonie krążownika przeciwlotniczego *San Diego* (CL-53) oraz 5 niszczycieli. Kolejne dni okręty obydwu zespołów spędziły na patrolowaniu wód otaczających Wyspy Salomona, po czym w dniu 25 lutego Task Force 64 powróciły do zatoki Dumbea. Trzydzieści dni później pancerniki: *Washington* – flagowy kontradmirała Willisa A. Lee oraz *Indiana*, *Massachusetts* (BB-59) i *North Carolina* wraz z 5 niszczycielami eskorty wyszły w morze na ćwiczenia artyleryjskie oraz taktyczne z jednostkami Task Force 16. *North Carolina* uczestniczył w nich do popołudnia 12 marca, kiedy to na jego pokładzie dały się odczuć wzmożone drgania wału śrubowego Nr 2. W tej sytuacji okręt opuścił linię i wieczorem powrócił do Noumea. Przeprowadzona inspekcja potwierdziła uszkodzenie wału i śruby, w związku z czym po południu 18 marca pancernik został odesłany na remont do Pearl Harbor. W drodze ku Hawajom jego osłonę początkowo stanowiły dwa niszczyciele z Task Force 64, zastąpione następnego dnia przez cztery jednostki 27 Dywizjonu.

Tuż przed południem 27 marca *North Carolina* zacumował w stoczni marynarki w Pearl Harbor. Cztery dni później pancernik został wprowadzony do suchego doku Nr 2 gdzie przystąpiono do usuwania uszkodzeń jego wału napędowego i śruby. Dokowe prace naprawcze zakończono na okręcie w dniu 11 kwietnia, po czym po południu następnego dnia został on wydokowany i zacumowany przy kei Nr 16 gdzie kontynuowano remont. Po jego zakończeniu, w dniu 25 kwietnia *North Carolina* w towarzystwie dwóch niszczycieli wyszedł na trzydniowe próby morskie oraz szkolenie artyleryjskie na wodach otaczających Hawaje. Powróciwszy do Pearl Harbor, kolejne dni okręt spędził przy kei Nr 16. Następny okres

Ekspresyjna fotografia lotnicza *North Carolina* wykonana
przypuszczalnie w pierwszych miesiącach 1943 roku.
Fot. zbiory Artur D. Baker III

służby wojennej pancernik rozpoczął rankiem 8 maja wychodząc w morze w towarzystwie brytyjskiego lotniskowca *Victorious* oraz 3 niszczycieli. Jednostki obrały kurs na południowy Pacyfik i po południu 17 maja zacumowały do boi w zatoce Dumbea w Noumea na Nowej Kaledonii.

Już następnego popołudnia okręt rozpoczął pierwszy po remoncie patrol bojowy. Wraz z lotniskowcami *Saratoga* (CV-3) i brytyjskim *Victorious*, pancernikami *Indiana* (BB-58) i *Massachusetts* (BB-59), krążownikami przeciwlotniczym *San Juan* (CL-54) oraz 10 niszczycielami, do 24 maja *North Carolina* patrolował wody otaczające Wyspy Salomona. Następnie, do 26 czerwca pozostawał w zatoce Dumbea wychodząc jedynie w dniu 13 czerwca wraz z 3 niszczycielami na ćwiczenia u wybrzeży Nowej Kaledonii. Dwa tygodnie później oznaczony jako Task Group 36.2 zespół pancerników *Massachusetts* – flagowy kontradmirała Glenna B. Davisa oraz *Indiana* i *North Carolina* w osłonie czterech niszczycieli wyszedł w morze i w dniu 2 lipca dołączył do Task Group 36.3 lotniskowca *Saratoga* (CV-3), z którą operował przez cztery dni. Następnie, *North Carolina* w osłonie trzech niszczycieli odłączył się od całości tych sił i w dniu 2 lipca wraz z krążownikami lekkimi *Cleveland* (CL-55) i *Denver* (CL-58) oraz trzema niszczycielami utworzył zespół, z którym operował przez trzy kolejne dni. W dniu 6 lipca pancernik powrócił do Task Group 36.3. Przez następne dni okręty operowały wspólnie, bunkrując paliwo w dniu 6 lipca ze zbiornikowca *Cimarron* (AO-22), a 14 lipca z *Tappahannock* (AO 43), po czym w dniu 25 lipca zacumowały w Numea. Kolejny raz jednostki osłony lotniskowca *Saratoga* wyszły w morze w dniu 1 sierpnia, przy czym do zespołu pancerników dołączył także *Maryland* (BB-46). Trzy dni później dowództwo 3 Floty dokonało nowego podziału jednostek taktycznych tak, że w skład dowodzonych przez kontradmirała Frederica C. Shermana Task Force 38 oprócz lotniskowca *Saratoga* wchodziły teraz pancerniki *North Carolina* i *Massachusetts* oraz krążowniki przeciwlotnicze *San Diego* (CL-53) i *San Juan* (CL-54), a także eskortujące niszczyciele. W dniu 5 sierpnia jednostki zespołu zacumowały do boi w Havannah Harbor na Efate w archipelagu Nowych Hebrydów.

Kilkunastodniowy postój w nowej bazie floty amerykańskiej *North Carolina* przerwał w dniu 19 sierpnia wychodząc w eskorcie 3 niszczycieli na ćwicze-

nia artyleryjskie. Kolejny patrol bojowy Task Force 38 odbył się od 30 sierpnia do 6 września, podczas którego operowały wspólnie z Task Force 37 i Task Force 39. Następnego dnia po powrocie do Havannah Harbor *North Carolina* został wycofany z linii i w eskorcie 2 niszczycieli odesłany na przegląd do Pearl Harbor. W dniu 8 sierpnia zespół spotkał się Task Group 34.9 pancerników *Colorado* (BB-45) i *Maryland* (BB-46), po czym jednostki kontynuowały rejs ku Hawajom. Dwa dni później z pokładu okrętów zauważono kierujące się na południowy Pacyfik nowe szybkie pancerniki *South Dakota* (BB-57) i *Alabama* (BB-60). Zespoły dokonały wymiany niszczycieli eskorty, przy czym w zespole zdążającym do Pearl Harbor znalazły się *Burns* (DD-558), *Bullard* (DD-660) i *Kidd* (DD-661). O świcie 12 września, podczas ćwiczenia symulowanego ataku torpedowego, *North Carolina* trafił przypadkowo dwoma pociskami oświatlającymi kalibru 127 mm ostatni z tych niszczycieli. Pierwszy z pocisków trafił w burtę *Kidd* tuż powyżej jego linii wodnej, a drugi odbiwszy się od powierzchni wody przeszył kabinę dowódcy okrętu i wylądował w magazynie pododdziału desantowego jednostki. Szczęśliwie, rany odniósł tylko jeden z marynarzy niszczyciela, a drużyny przeciwawaryjne znajdujące się w alarmie bojowym okrętu szybko uporały się z uszkodzeniami. Dalszy rejs zespołu przebiegał już bez incydentów i w dniu 17 września *North Carolina* zawinął do Pearl Harbor Navy Yard cumując przy kei B-2.

Do końca września pancernik cumował przy nabrzeżu, gdzie wykonano min. demontaż i ponowny montaż jego wewnętrznych wałów napędowych wraz z ich łożyskowaniem. Następnie, w dniu 1 października okręt wprowadzono do suchego doku Nr 1, w którym przez trzy następne tygodnie dokonano gruntownego remontu jego części podwodnej. Przed południem 22 października *North Carolina* został wydokowany i zacumowany ponownie przy kei B-2 gdzie kontynuowano remont. Po zakończeniu prac tydzień później, okręt wyszedł w morze w towarzystwie dwóch niszczycieli, aby przez trzy kolejne dni prowadzić szkolenie na wodach otaczających Hawaje. Do Pearl Harbor pancernik powrócił po południu 2 listopada.

W swą pierwszą akcję ofensywną, którą była operacja „Galvanic” – inwazja na Wyspy Gilberta – *North Carolina* wyruszył z Pearl Harbor w dniu 10 listo-

pada w składzie Task Group 50.2 – zespołu lotniskowców *Enterprise* (CV-6) i *Bellau Wood* (CVL-24). Pancernik, wspólnie z *Indiana* (BB-58) – okrętem flagowym kontradmirała Glenna B. Davisa oraz *Massachusetts* (BB-59), a także niszczycielami *Radford* (DD-446), *Jenkins* (DD-447) i *Brown* (DD-546) stanowił osłaniającą lotniskowce Task Unit 50.2.5. Zadaniem ich zespołu pełniącego rolę Północnej Grupy Osłonowej, dowodzonej przez zaokrętowanego na *Enterprise* kontradmirała Arthura W. Radforda było zapewnienie panowania w powietrzu nad atolem Makin w północnej części archipelagu Wysp Gilberta. Wczesnym rankiem 19 listopada jednostki zajęły pozycje u wybrzeży atolu i samoloty grup powietrznych lotniskowców rozpoczęły uderzenia na pozycje nieprzyjaciela. Lądowanie na Makin i Tarawa rozpoczęło się 20 listopada po czym przez kolejne dni okręty amerykańskie pozostawały u ich wybrzeży wspierając wojska na brzegu. W dniu 23 listopada jednostki odeszły na południowy-zachód gdzie zabunkrowały paliwo ze zbiornikowca *Platte* (AO-24).

Podczas wieczornych godzin 25 i 26 listopada jednostki zespołu, który powrócił ku Wyspom Gilberta stały się celami ataków lotnictwa japońskiego. Uczestnicząc w ich odpieraniu, pierwszego z tych wieczorów przeciwlotnicy *North Carolina* zestrzelili dwie maszyny nieprzyjaciela. Pobrawszy paliwo ze zbiornikowca *Neches* (AO-47) w dniach 28 i 30 grudnia, w dniu 1 grudnia *North Carolina* odszedł na akwen położony 250 Mm na południe od Tarawa. Późnym wieczorem 5 grudnia okręt wraz z osłanianym zespołem spotkał się z Task Group 50.4, którego trzonem były lotniskowce *Bunker Hill* (CV-17) i *Monterey* (CVL-26), a także pancerniki: bliźniaczy *Washington* – flagowy kontradmirała Willisa A. Lee oraz *South Dakota* (BB-57) i *Alabama* (BB-60). Następnego popołudnia połączone zespoły oznaczone jako Task Group 50.8 obrały kurs na zachód z zadaniem zbombardowania wyspy Nauru. Tuż przed 06:00 dnia 8 grudnia pancerniki osłaniane z przodu i z tyłu przez niszczyciele uformowały sztyk torowy, po czym rozpoczęły ostrzał wyspy. W ciągu trwającego niecałe 1,5 godziny bombardowania *North Carolina* wystrzelił 135 pocisków artylerii głównej kalibru 406 mm oraz 403 pociski artylerii uniwersalnej 127 mm. Tuż po południu tego dnia jednostki Task Group 50.8 odeszły od wybrzeży Nauru i obrały kurs na południowy Pacyfik. W dniu 12 grudnia okręty zespołu

North Carolina w dniu 12 listopada 1943 roku w drodze na swą pierwszą operację ofensywną – inwazję na Wyspy Gilberta.

Fot. zbiory Artur D. Baker III

(bez lotniskowców *Bunker Hill*, *Monterey* i pancernika *Alabama*, które odeszły na *Espíritu Santo*), powróciły do *Havannah Harbor* na *Efate*.

Podczas postoju na Nowych Hebrydach jednostki zostały sformowane w Task Force 37 pod banderą admirała Lee, który był jednocześnie dowódcą Task Group 37.1 – zespołu złożonego z trzech dywizjonów pancerników: *Washington* i *North Carolina* (6 Dywizjon), *Indiana* i *Massachusetts* (8 Dywizjon) oraz *South Dakota* i *Alabama*⁸ (9 Dywizjon). Na *Efate* ich okręty spędziły Święta Bożego Narodzenia, przy czym *Washington* i *North Carolina* w dniu 25 grudnia wraz z 4 niszczycielami wyszły w morze na akwen położony 100 Mm na zachód od wyspy Nowa Georgia powracając następnego dnia do *Havannah Harbor*.

Tworzące Task Unit 37.1.6 pancerniki po raz kolejny wyszły w morze w dniu 29 grudnia stanowiąc osłonę Task Group 37.2 – dowodzonego przez kontradmirała Frederica C. Shermana zespołu lotniskowców *Bunker Hill* (CV-17) i *Monterey* (CVL-26). Ich osłonę tworzyły niszczyciele 46 Eskadry złożonej z Dywizjonów 91: *Charrette* (DD-581), *Conner* (DD-582) i *Bell* (DD-587) oraz 92: *Bradford* (DD-545), *Brown* (DD-546)

i *Cowell* (DD-547). Dwa dni później, pobrawszy paliwo ze zbiornikowca floty *Patuxent* (AO-44), okręty skierowano na północ dla przeprowadzenia ataku na żeglugę oraz lotniska nieprzyjaciela koło Kavieng na Nowej Irlandii. Udział w operacji pancerniki zakończyły po południu 1 stycznia 1944 roku, kiedy to otrzymały rozkaz powrotu do *Havannah Harbor*. Zanim jednak powróciły na *Efate*, tuż po północy 3 stycznia otrzymały rozkaz przejścia na północny-zachód na akwen położony w odległości 200 Mm na wschód od Rabaul na Nowej Brytanii gdzie zaobserwowano ruch okrętów nieprzyjaciela. W ciągu następnego dnia samoloty z lotniskowca *Bunker Hill* uszkodziły na północ od Kavieng japońskie niszczyciele *Fumizuki* i *Sacuki*, po czym w południe 4 stycznia okręty obydwu zespołów ponownie obierały kurs na Nowe Hebrydy zawijając trzy dni później do *Havannah Harbor*. Po dwutygodniowym postoju tworzące wówczas Task Group 37.1 pancerniki *North Carolina*, *Washington*, *South Dakota*, *Indiana* i *Massachusetts* otrzymały rozkaz przebazowania na Wyspy Ellice. Po południu 19 stycznia zespół pancerników dołączył do lotniskowców *Bunker Hill* i *Monterey* Task Group 37.2, z którymi utworzył Task Force 37 dowodzone

przez admirała Frederica C. Shermana. Dobę później *North Carolina* wraz z pozostałymi jednostkami zespołu zakotwiczył na atolu Funafuti.

Udział w następnej akcji ofensywnej w wojnie na Pacyfiku – operacji „Flintlock” – inwazji na centralną część archipelagu Wysp Marshalla pancernik rozpoczął opuszczając Nowe Hebrydy w dniu 23 stycznia 1944 roku w składzie Task Group 58.5. Główną siłę uderzeniową i osłonę operacji desantowej stanowiły dowodzone przez kontradmirała Marca A. Mitschera Task Force 58 – potężny zespół, w którego składzie było 12 lotniskowców. Po dotarciu do sił głównych rankiem 25 stycznia Task Group 58.5 uległa rozwiązaniu, a *North Carolina* został włączony w skład dowodzonej przez kontradmirała Alberta E. Montgomery Task Group 58.2. Zespół ten tworzyły lotniskowce: flagowy *Lexington* (CV-16) oraz *Essex* (CV-9), *Intrepid* (CV-11) i *Cabot* (CVL-28), a także *South Dakota* (BB-57), *Alabama* (BB-60) i *North Carolina* tworzące 6 Dywizjon Pancerników oraz krążownik przeciwlotniczy *San Diego* (CL-53) i 9 niszczycieli eskorty.

8. W dniu 11 grudnia pancernik *Alabama* po załadunku amunicji dla artylerii głównej 406 mm powrócił na *Efate*.

Przed południem 28 stycznia jednostki zespołu dotarły na pozycję, z której samoloty z lotniskowców przeprowadziły uderzenie powietrzne przeciwko pozycjom nieprzyjaciela na atolu Kwajalein. Ataki lotnictwa zaokrętowanego były również kontynuowane rankiem następnego dnia. Przed południem 29 stycznia *North Carolina* wraz z dwoma niszczycielami odeszły ku wyspie Roi, którą następnie bombardował przez kilka kolejnych godzin. Wieczorem, pancernik ostrzelał przebudowany ze statku handlowego, japoński transportowiec wojaka *Aiko Maru No.2*. Zanim wykryta wewnątrz laguny na południowy-zachód od wyspy jednostka została zatopiona przeszkadzał ją oddział przyczołowy. Znalezione na jej pokładzie dokładne mapy morskie pozwoliły na precyzyjną nawigację wśród wielu zajętych przez Japończyków wysp Pacyfiku podczas prowadzonych później operacji desantowych. Druga z wystrzelonych salw artylerii głównej *North Carolina* trafiła w transportowiec nieprzyjaciela wzniciła jego pożar od dziobu do rufy. Rankiem następnego dnia okręty prowadzące ostrzał odeszły na północny-zachód, po czym przed południem powróciły na pozycję wznowiając bombardowanie wysp Roi i Namur. Pancernik kontynuował ostrzał do popołudnia 30 stycznia wyrzeliwując łącznie 360 pocisków artylerii głównej 406 mm i 2353 pociski 127 mm. Przez następny dzień Task Group 58.2 pozostawała na akwenie położonym 60 Mm na północny-zachód od Roi. Po lądowaniu piechoty morskiej na Kwajalein, które miało miejscem rankiem 1 lutego jednostki zespołu zapewniały oddziałom na brzegu wsparcie powietrzne i osłonę lotniczą. Przed południem następnego dnia *North Carolina* wraz z niszczycielami *Stack* (DD-406) i *Sterett* (DD-407) został oddelgowany do Task Group 58.1. Okręt miał wówczas zastąpić w jej składzie bliźniaczy *Washington* oraz pancernik *Indiana* (BB-58), które poprzedniego dnia uległy kolizji i zostały odesłane na Majuro. W składzie tego zespołu pozostawały wówczas lotniskowce: *Yorktown* (CV-10) (z admirałem Mitscherem na pokładzie), *Enterprise* (CV-6) (z dowódcą grupy kontradmirałem Johnem W. Reevesem) i *Belleau Wood* (CVL-24), pancernik *Massachusetts* (BB-59), krążownik przeciwlotniczy *Oakland* (CL-95), a także niszczyciele: *Knapp* (DD-653), *Ingersoll* (DD-652), *Cogswell* (DD-651), *Clarence K. Bronson* (DD-668) i *Dorch* (DD-670). Udział w operacji „Flintlock” Task Force 58 za-

kończyły po południu 3 lutego i odeszły ku Wyspom Marshalla. Następnego popołudnia ich jednostki rzuciły kotwice na atolu Majuro.

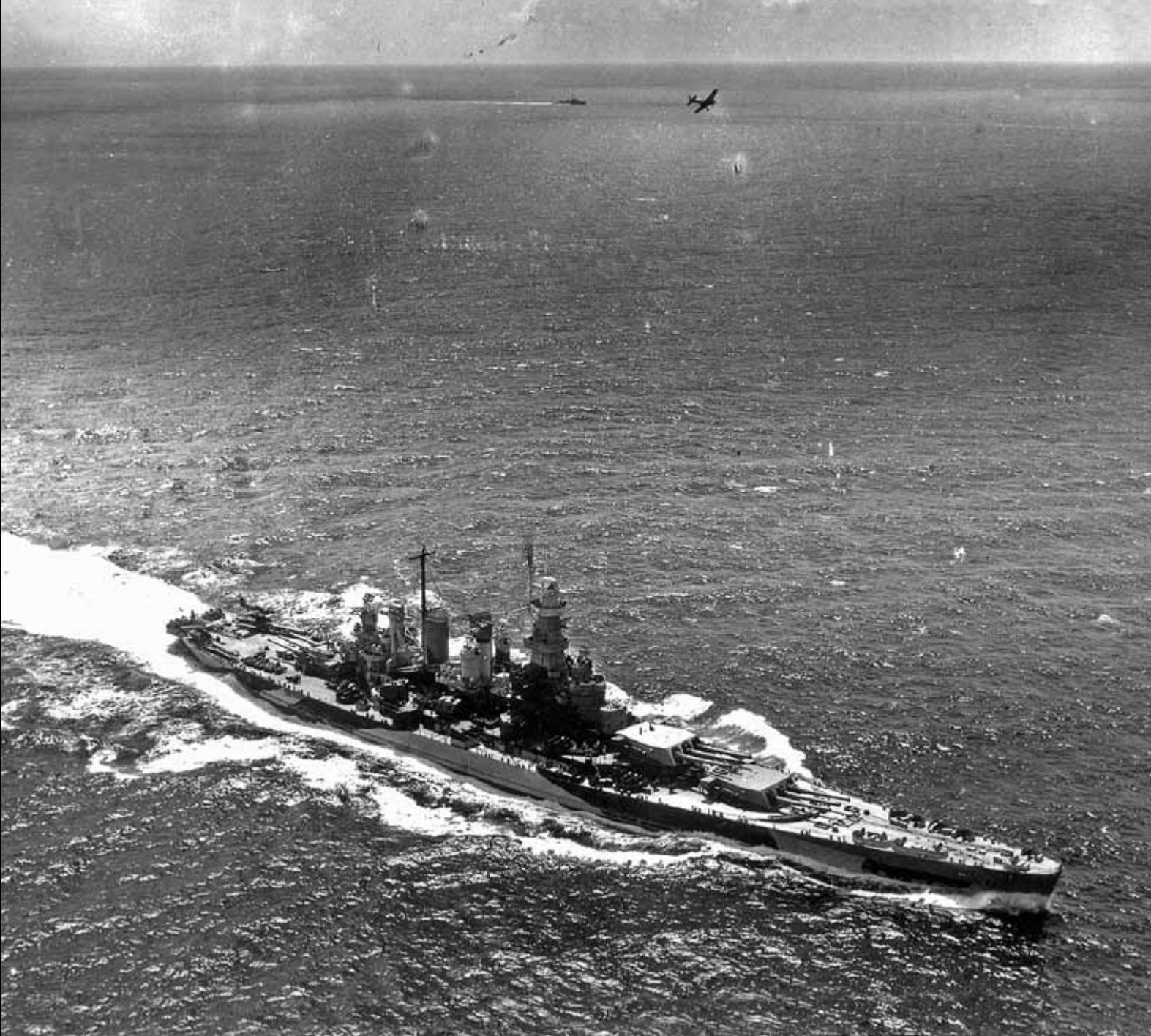
W dniu 5 lutego, na kotwiczącym na atolu *North Carolina* swoją banderę podniósł kontradmirał Willis A. Lee, który przeokrętownął z *Washington* uszkodzonego wskutek zderzenia z *Indiana*. Po kilkudniowym odpoczynku, pancernik wziął udział w operacji „Hailstone” – rajdzie lotniskowców amerykańskich na wyspę Truk. Położona we wschodniej części archipelagu Karolinów wyspa była wówczas wielką bazą lotniczo-morską, przez którą kierowano żołnierzy, uzbrojenie, wyposażenie i zaopatrzenie dla garnizonów japońskich na obszarze południowego Pacyfiku. Akcja trzech grup operacyjnych Task Force 58, którymi dowodził wiceadmirał Marc A. Mitscher miała stanowić osłonę amerykańskiej operacji desantowej na atolu Eniwetok. Pancernik wszedł wówczas w skład dowodzonej przez kontradmirała Frederica C. Shermana Task Group 58.3. Jej trzonem były lotniskowce: flagowy *Bunker Hill* (CV-17) oraz *Cowpens* (CVL-25) i *Monterey* (CVL-26), a osłonę zapewniały niszczyciele *Lang* (DD-399), *Sterett* (DD-407), *Wilson* (DD-408), *Bradford* (DD-545), *Brown* (DD-546), *Cowell* (DD-547), *Conner* (DD-582), *Bell* (DD-587), i *Izard* (DD-589). Jednostki wsparcia były zgrupowane w Task Group 58.9, którą dowodził admirał Lee, a stanowiły pancerniki *Iowa* i *New Jersey* (7 Dywizjon – Task Unit 58.9.1), *Massachusetts* i *Alabama* (8 Dywizjon – TU 58.9.2) oraz *South Dakota* i flagowy *North Carolina* (9 Dywizjon – TU 58.9.3). Uzupełnieniem zespołu wsparcia były ciężkie krążowniki *Minneapolis* (CA-36), *New Orleans* (CA-32) i *Baltimore* (CA-68). Rankiem 16 lutego samoloty z lotniskowców rozpoczęły uderzenie na Truk, ponawiając ataki kilkakrotnie w ciągu dnia, kończąc uderzenie po południu dnia następnego.

Po południu 19 lutego grupy operacyjne 58.2 oraz 58.3, w której składzie był *North Carolina* otrzymały rozkaz skierowania się na północny-zachód ku archipelagowi Wysp Maryjańskich i przeprowadzenia uderzenia na Saipan i Tinian. Dotarwszy na pozycję rankiem 22 lutego samoloty z lotniskowców grupy prowadziły ataki do popołudnia, po czym jednostki odeszły na wschód. Przed północą 23 lutego okręty otrzymały rozkaz powrotu na Majuro, kotwicząc na wodach atolu przed południem 26 lutego. Tego samego dnia zmienione zostało przyporządkowanie organizacyjne

jednostek Task Force 58, których lotniskowce zostały zgrupowane w cztery zespoły operacyjne, stare okręty liniowe w Task Group 58.8, a nowe szybkie pancerniki w Task Group 58.9. Ten drugi zespół stanowiły: *South Dakota*, *Massachusetts*, *Alabama*, *Iowa* i *New Jersey* (BB-62) oraz *North Carolina* – jako jednostka flagowa dowódcy – kontradmirała Willisa A. Lee.

Niemal całe cztery kolejne tygodnie okręt spędził na kotwiczowisku. Wyjątkiem był 9 marca, kiedy to wraz z *Massachusetts* (BB-59) wyszedł w morze na całodniowe szkolenie artyleryjskie. Kolejną akcją zaczepną w wojnie na Pacyfiku, w której wziął udział *North Carolina* była operacja „Desecrate I” – rajd amerykańskich szybkich lotniskowców na wyspy Palau, Yap i Woleai. Okręty Task Group 58.2 i dowodzonej przez kontradmirała Johna W. Reevesa Task Group 58.3, w której skład wchodził pancernik opuściły Majuro przed południem 22 marca kierując się ku Nowej Irlandii. Grupę tworzyły lotniskowce *Yorktown* (CV-10) – flagowy admirała Marca A. Mitschera, *Lexington* (CV-17) – flagowy grupy, *Cowpens* (CVL-25) i *Monterey* (CVL-26), pancerniki *South Dakota* (BB-57), *Massachusetts* (BB-59), *Alabama* (BB-60) i *North Carolina* jako flagowy teraz już wiceadmirała Willisa A. Lee oraz ciężkie krążowniki *Louisville* (CA-28), *Portland* (CA-33) i *Indianapolis* (CA-35), a osłonę stanowiło 13 niszczycieli. W dniu 26 marca okręty obydwu grup połączyły się z pozostałymi jednostkami Task Force 58, przy czym dowodzenie przegrupowanych sił uderzeniowych objął dowódca 5 Floty admirał Raymond A. Spruance na pancerniku *New Jersey* (BB-62). Do Task Group 58.3 dołączyły wówczas min. krążownik ciężki *Canberra* (CA-70) i przeciwlotniczy *San Juan* (CL-54). Wieczorem 29 marca jednostki zespołu stały się celem ataku lotnictwa japońskiego, podczas odpierania którego artylerzyści *North Carolina* zestrzelili jeden samolot nieprzyjaciela. Następnego ranka lotniskowce zespołu dotarły na wyznaczone pozycje i samoloty ich grup powietrznych rozpoczęły ataki na wyspę Palau kontynuując uderzenia do popołudnia 31 marca. Podczas następnego dnia lotniskowce Task Force 58 przeprowadziły atak na Woleai po czym odeszły ku wyspom Marshalla i w dniu 6 kwietnia zakotwiczyły na Majuro.

Tygodniowy odpoczynek zakończyło wyjście *North Carolina* w morze w dniu 13 kwietnia. Uzupełniwszy amunicję i zaopatrzenie pancernik w ramach

Pancernik *North Carolina* pod koniec kwietnia 1944 roku w czasie przejścia z Hollandii na Nowej Gwinei ku Truk, gdzie osłaniał rajd zespołu szybkich lotniskowców.
Fot. zbiory Artur D. Baker III

wsparcia inwazji alianckiej na Nową Gwineę miał wziąć udział w osłonie lądowania w okolicach Hollandii. Siły wsparcia stanowiły w niej lotniskowce dowodzonych przez wiceadmirała Marcę A. Mitschera Task Force 58. Okręt ponownie znalazł się w składzie potężnej Task Group 58.3, którą dowodził tak jak poprzednio kontradmirał J. W. Reeves. Trzon zespołu stanowiły lotniskowce *Enterprise* (CV-6) – flagowy grupy, *Lexington* (CV-16) – flagowy TF 58 oraz *Princeton* (CVL-23) i *Langley* (CVL-27). W jej skład wchodziła ponadto grupa wsparcia ogniowego całej operacji, którą stanowiły pancerniki 9 Dywizjonu: *South Dakota* (BB-57) i *Alabama* (BB-60) oraz 8 Dywizjonu: *Indiana* (BB-58), *Massa-*

chusetts (BB-59) i *North Carolina* jako flagowy wiceadmirała Willisa A. Lee dowódcy grupy, a także 4 Dywizjon Krążowników: *Louisville* (CA-28), *Portland* (CA-33) i *Canberra* (CA-70). Osłonę zespołu stanowiło 14 niszczycieli z 23 i 50 Eskadry. Rankiem 21 kwietnia jednostki Task Group 58.3 zajęły wyznaczone pozycje po czym formacje lotnicze zespołu dokonały bombardowania lotnisk wokół Hollandii. Od wczesnego ranka następnego dnia lotniskowce wspierały natomiast w ramach operacji „Persecution” lądowanie 24 Dywizji Piechoty w zatoce Tanahmerah. Przez następne dni ich grupy powietrzne prowadziły ataki na wezwanie wojsk na lądzie, a następnie zespół odszedł na północny-

wschód. W dniu 25 kwietnia jego okręty spotkały się z jednostkami logistycznymi Task Group 50.17 po czym *North Carolina* zabunkrował paliwo ze zbiornikowca floty *Neshanic* (AO-71).

Po południu 28 kwietnia Task Force 58 zostały przeformowane i od wczesnego ranka następnego dnia samoloty z lotniskowców Task Group 58.3 uczestniczyły w uderzeniu powietrznym na Truk. Rankiem jednostki zespołu stały się celem ataku lotnictwa z wyspy, podczas odpierania którego pancernik zestrzelił maszynę nieprzyjaciela. Uderzenia na Truk samoloty z lotniskowców kontynuowały od rana 30 kwietnia, przy czym koło 10:00 dwa wodnosamoloty obserwacyjne Vought OS2U „King-

fisher” wystartowały z *North Carolina* na poszukiwanie pilota zestrzelonego samolotu z lotniskowca *Enterprise*. Po jego odnalezieniu jeden z „Kingfisherów” wodował obok zostając wkrótce wywróconym przez wysoką falę. Wszystkich lotników podniosła z wody druga z maszyn pancernika, która następnie przetransportowała ich na okręt podwodny *Tang* (SS-306) pełniący wówczas rolę jednostki poszukiwawczo-ratowniczej. Aby przewrócony wodnosamolot nie dostał się w ręce wroga artylerzyści okrętu podwodnego zatopili go ogniem działa. Po przekazaniu rozbitków ocalała maszyna przeleciała ku Wschodniej Rafie atolu Truk gdzie dostrzeżono kilka innych tratów z łącznie 7 rozbitkami. „Kingfisher” z *North Carolina* doholował je do okrętu podwodnego. Skutkiem pokonywania znacznych odległości na powierzchni stało się jednak rozszczelnienie pływaka centralnego wodnosamolotu. Efektem napływu do jego wnętrza dużych ilości wody była powolna utrata pływerności maszyny tak, że również i ona musiała zostać zatopiona ogniem działa okrętu podwodnego. Do końca dnia *Tang* wspomagany wodnosamolotami obserwacyjnymi *North Carolina* uratował w sumie 22 zestrzelonych lotników. Zakończywszy atak na Truk zespoły uderzeniowe szybkich lotniskowców odeszły na wschód.

Przed południem 1 maja z Task Force 58 zostały wydzielone siły, których zadaniem miało być przeprowadzenie uderzenia na Ponape. W ich skład weszła Task Group 58.1 dowodzona przez kontradmirała Josepha J. Clarka mająca zapewnić wsparcie powietrzne oraz Task Group 58.7 sformowana z pancerników: *Indiana* (BB-58), *Massachusetts* (BB-59), *South Dakota* (BB-57), *Alabama* (BB-60), *Iowa* (BB-61) i *New Jersey* (BB-62) oraz *North Carolina* jako flagowego okrętu wiceadmirała Willisa A. Lee dowódcy grupy. Po południu zespół dotarł na pozycję i przez ponad godzinę okręty bombardowały wyznaczone cele. *North Carolina* wystrzelił w tym czasie 54 pociski kalibru 406 mm i 131 pocisków 127 mm. Zakończywszy ostrzał jednostki odeszły aby dołączyć do odchodzących ku Wyspom Marshalla sił głównych, z którymi połączyły się rankiem 2 maja. Dwa dni później okręty Task Group 58.3 rzuciły kotwice na Majuro.

Podczas postoju na Wyspach Marshalla dokonano kontroli części podwodnej *North Carolina*, w wyniku której stwierdzono skorodowanie lewoburtowej pletwy sterowej włącznie ze znacz-

ną perforacją powierzchni jej poszycia. W ciągu kolejnych dni remontowcy z okrętu warsztatowego *Ajax* (AR-6) dokonali prowizorycznej naprawy poszycia pletwy, po czym podjęto decyzję o odesłaniu pancernika na remont do Pearl Harbor. W dniu 14 maja admirał Lee przeokrętował na *New Jersey* (BB-62) i po południu tego dnia *North Carolina* w towarzystwie niszczycieli *Conway* (DD-507) oraz *Cony* (DD-508) odszedł ku Hawajom. Tuż po południu 19 maja zespół dotarł do Pearl Harbor, po czym pancernik od razu został wprowadzony do suchego doku Nr 4 stoczni marynarki. Prace dokowe na okręcie zostały zakończone w dniu 22 maja tak, że przed południem następnego dnia został on przestawiony do kei H-3. Rankiem 24 maja jednostka wyszła w morze w składzie Task Group 12.1, którą stanowiły ponadto: bliźniaczy pancernik *Washington*, lekkie krążowniki *Houston* (CL-81), *Miami* (CL-89) i *Vincennes* (CL-64) – flagowy kontradmirała W. D. Bakera dowódcy zespołu marszowego oraz 8 niszczycieli osłony. Okręty odeszły ku Wyspom Marshalla, po czym zakotwiczywszy po południu 30 maja na Majuro *North Carolina* dołączył do Task Group 58.3.

Kolejną z wielkich operacji desantowych w wojnie na Pacyfiku, w której wzięły udział jednostki zespołu była operacja „Forager” – inwazja na Wyspy Mariańskie. Podstawową jej siłę uderzeniową tak jak poprzednio stanowiły dowodzone przez wiceadmirała Marca A. Mitschera Task Force 58. Stanowiło je łącznie 15 lotniskowców zgromadzonych w cztery grupy operacyjne. Trzema Task Group 58.3 były lotniskowce *Enterprise* (CV-6) – jednostka flagowa dowódcy grupy kontradmirała Johna W. Reevesa Jra, *Lexington* (CV-16) – flagowy okręt admirała Mitschera oraz *Princeton* (CVL-23) i *San Jacinto* (CVL-30). Wsparcie zespołu zapewniały pancerniki *Washington* jako flagowy wiceadmirała Willisa A. Lee, *South Dakota* (BB-57), *Indiana* (BB-58), *Alabama* (BB-60) oraz *North Carolina*, a także krążownik ciężki *Indianapolis* (CA-35), lekkie krążowniki 12 Dywizjonu: *Cleveland* (CL-55), *Montpelier* (CL-57) i *Birmingham* (CL-62) oraz krążownik przeciwlotniczy *Reno* (CL-96). Eskortę tworzyły niszczyciele 45 Eskadry (90 Dywizjon) i 50 Eskadry (Dywizjony 99 i 100).

W dniu 6 czerwca jednostki zespołu opuściły kotwiczowisko na lagunie Majuro obierając kurs na północny-zachód. Po południu tego dnia z okrętów liniowych Task Group 58.3 oraz

pancerników *Iowa* (BB-61) i *New Jersey* (BB-62), a także krążowników *New Orleans* (CA-32), *Wichita* (CA-45), *Minneapolis* (CA-36) i *San Francisco* (CA-38) oraz 14 niszczycieli utworzono Task Group 58.7, której dowódcą został admirał Lee. Przez dwa kolejne dni jej okręty podążały we wspólnym szyku ku wyspom Mariańskim, po czym 8 czerwca zespół został rozwiązany, a *North Carolina* powrócił do Task Group 58.3. Dotarłszy po południu 11 czerwca na pozycję położoną w odległości 229 mil na wschód od Saipan samoloty z jej lotniskowców rozpoczęły uderzenie powietrzne, które kontynuowały przez cały kolejny dzień. Rankiem 13 czerwca ponownie utworzono Task Group 58.7, której okręty rozpoczęły ostrzał artyleryjski. I tak: *Iowa* i *New Jersey* bombardowały południową część wyspy Saipan oraz Tinian; *Washington*, *Indiana* i *North Carolina* południową i środkową część Saipan, a *South Dakota* i *Alabama* północną część tej wyspy. Grupa centralna zapewniała także osłonę operacji trawlowania wód podejściowych i portowych Saipan. Jednostki kontynuowały ostrzał do popołudnia, przy czym *North Carolina* wystrzeliwszy 360 pocisków kalibru 406 mm oraz 2096 kalibru 127 mm wieczorem powrócił do Task Group 58.3. Przez kolejny dzień samoloty lotniskowców kontynuowały uderzenia powietrzne na Saipan i Tinian, a od rana 15 czerwca jednostki wspierały lądowanie oddziałów 2 i 4 Dywizji Piechoty Morskiej na zachodnim wybrzeżu Saipan. Do wieczora tego dnia pancernik wystrzelił 446 pocisków artylerii uniwersalnej i przeszło 2,1 tys. pocisków działek kalibru 40 mm zestrzeliwując samolot nieprzyjaciela.

Wiedząc o wyjściu okrętów amerykańskich z Majuro, a następnie o rozpoczęciu przygotowania do lądowania na Wyspach Mariańskich, dowództwo japońskie skierowało przeciwko niej potężną armadę złożoną z 9 lotniskowców, 5 pancerników, 9 krążowników oraz przeszło 30 niszczycieli. Dowódcą floty, która miała zniszczyć zarówno desantujące się oddziały, jak też osłaniające je lotniskowce amerykańskie został wiceadmirał Jisaburo Ozawa. Podzielone na trzy dywizjony lotniskowce japońskie kierowały się ku Filipinom w dwóch grupach tak, że złożony z najmniej wartościowych okrętów 3 Dywizjon płynął jako przynęta daleko przed siłami głównymi. Wiceadmirał Ozawa miał nadzieję, że po wykryciu Amerykanie skoncentrują się na atakach

na ten dywizjon pozostawiając pozostałe w spokoju. Wieczorem 15 czerwca armada japońska przeszła cieśninę San Bernardino pomiędzy wyspami Luzon oraz Samar i wyszła na Morze Filipińskie. Ponieważ ani Japończycy, ani Amerykanie nie znali wówczas wzajemnie swoich pozycji wysyłali samoloty rozpoznawcze, które nie zdołały jednak zlokalizować przeciwnika.

Dzień 16 czerwca jednostki Task Group 58.3 spędziły na bunkrowaniu paliwa ze zbiornikowca floty *Cimarron* (AO-22), po czym przez następny dzień samoloty z lotniskowców zespołu zapewniały wsparcie powietrzne oddziałom na brzegu. Po południu 17 czerwca dla przeciwdziałania zagrożeniu japońskich sił głównych odtworzono ponownie Task Force 58.7. Zespół ten utworzyły wówczas pancerniki *Washington* – flagowy wiceadmirała Willisa A. Lee i *North Carolina* stanowiące 6 Dywizjon Pancerników, *Iowa* i *New Jersey* (7 Dywizjon), *Indiana* (jako 8 Dywizjon) oraz *South Dakota* i *Alabama* (9 Dywizjon), a także 6 Dywizjon Krążowników złożony z *New Orleans*, *Wichita*, *Minneapolis* i *San Francisco*. Ich osłonę stanowiły niszczyciele *Selfridge* (DD-357), *Conyngham* (DD-371), *Bagley* (DD-386), *Mugford* (DD-389), *Patterson* (DD-392), *Gust* (DD-472), *Bennett* (DD-473), *Fullam* (DD-474), *Hudson* (DD-475), *Halford* (DD-480), *Twining* (DD-540), *Yarnall* (DD-541), *Stockham* (DD-683) i *Monsen* (DD-798) należące do Dywizjonów: 12, 89 i 106. Przez kolejny dzień okręty liniowe wspierały działania lotniskowców grup operacyjnych 58.2 i 58.3, których samoloty prowadziły uderzenia na Guam. Część floty japońskiej została zauważona w odległości około 430 mil na zachód od Guam przez łódź latającą Martin PBM „Mariner”, która wystartowała z wyspy Saipan dopiero po północy 19 czerwca. Wczesnym rankiem, po wykonaniu uderzeń na Chichi Jima i Iwo Jima do sił amerykańskich dołączyły grupy operacyjne 58.1 i 58.4 tak, że przed rozpoczynającą się bitwą zespoły szybkich lotniskowców były w komplecie. Tuż po 10:00 19 czerwca jednostki Task Force 58 zostały zaatakowane przez samoloty z lotniskowców japońskich, których formacje nadleciały w kilku falach. Podczas ich odpierania, co trwało do około 15:30 artyleria przeciwlotnicza *North Carolina* zestrzeliła dwie maszyny nieprzyjaciela wystrzelując 753 pociski kalibru 127 mm, 1821 – 40 mm i 458 pocisków 20 mm.

Przez następny dzień cztery zespoły lotniskowców amerykańskich wspie-

rane przez zespół szybkich pancerników podążały na zachód aby zbliżyć się do głównych sił japońskich. Ponieważ okręty nieprzyjaciela oddalały się bardzo szybko, tuż przed zapadnięciem zmroku 20 czerwca dowodzący Task Force 58 wiceadmirał Mitscher podjął decyzję o wysłaniu przeciwko nim tylko jednego, ale za to najpotężniejszego możliwie uderzenia⁹. W ciągu dwudniowej powietrzno-morskiej Bitwy na Morzu Filipińskim flota japońska straciła lotniskowce: *Taiho*, *Shokaku* i *Hiyo*¹⁰. Uszkodzenia odniosły lotniskowce *Zuikaku*, *Chiyoda* i *Ryuho*, pancernik *Haruna*, ciężki krążownik *Maya*, niszczyciele *Samidare* i *Shigure* oraz transportowiec wodnosamolotów *Hayasui*. Jeszcze większe były straty lotnictwa japońskiego, które wyniosły 395 samolotów pokładowych (92% ich stanu przed rozpoczęciem Bitwy!) oraz 12 wodnopłatowców i około 50 innych maszyn z wyspy Guam. Straty amerykańskie ograniczyły się do 6 uszkodzonych okrętów oraz 130 utraconych samolotów, z których większość (80!) uległa przy tym zniszczeniu z przyczyn operacyjnych – głównie wskutek przymusowego wodowania oraz rozbicia na pokładach lotniskowców podczas nocnego lądowania przy wyczerpanych zapasach paliwa po wykonaniu uderzenia późnym wieczorem 20 czerwca. W ciągu następnego dnia jednostki Task Group 58.7 podążały na północny-zachód w poszukiwaniu nieprzyjaciela, a niszczyciele ich eskorty kontynuowały misje ratownicze pilotów zestrzelonych samolotów amerykańskich. Nie napotkawszy nieprzyjaciela okręty zespołu odeszły następnie na wschód ku wyspie Saipan, którym to kursem płynęły przez dwa kolejne dni. W dniach 23 i 24 października zespół szybkich pancerników operował na południowy-zachód od Saipan, po czym *North Carolina* pobrawszy paliwo ze zbiornikowca floty *Enoree* (AO-69) dołączył do Task Group 58.3, samoloty z lotniskowców której wspierały piechotę morską na wyspie Saipan.

Po południu 25 czerwca grupa operacyjna lotniskowca *Enterprise* (CV-6) rozpoczęła uderzenia powietrzne na Guam i Rota. Oprócz jednostki flagowej jej dowódcy kontradmirała Johna W. Reevesa Jra tworzyły ją wówczas lotniskowce *Lexington* (CV-16), *Princeton* (CVL-23) i *San Jacinto* (CVL-30), pancerniki: *Washington* jako flagowy wiceadmirała Willisa A. Lee oraz *South Dakota* (BB-57), *Indiana* (BB-58), *Alabama* (BB-60), *Iowa* (BB-61), *New Jersey* (BB-62) i *North Carolina*, a także nisz-

czyciele eskorty. Przez kolejne dni przełomu czerwca i lipca 1944 roku samoloty z lotniskowców zespołu atakowały obiekty nieprzyjaciela na Guam i Rota. Jedynie w dniu 1 lipca odeszły w morze dla bunkrowania paliwa ze zbiornikowca floty *Manatee* (AO-58). Udział w operacji „Forager” – wsparciu kampanii na Wyspach Mariańskich *North Carolina* zakończył w dniu 5 lipca. Wtedy to wraz z większością jednostek Task Group 58.3 odszedł na Eniwetok rzucając kotwicę na atolu po południu 9 lipca.

Podczas kilkudniowego postoju na Wyspach Marshalla remontowcy z okrętu warsztatowego *Ajax* (AR-6) dokonali prowizorycznej naprawy wału napędowego Nr 3 pancernika uszkodzonego w dniu 7 lipca. Wieczorem 17 lipca okręt wraz z lotniskowcami: lekkim *Bataan* (CVL-29) oraz eskortowym *Windham Bay* (CVE-92), transportowcem *Gen. H. L. Scott* (AP-136) i dwoma niszczycielami eskorty utworzył marszową Task Unit 57.19.1, z którą opuścił Eniwetok i odszedł ku Hawajom. Zawinąwszy po południu 23 lipca do Pearl Harbor *North Carolina* zacumował w tamtejszej stoczni marynarki. Rankiem 25 lipca okręt w eskorcie samotnego niszczyciela *Leutze* (DD-481) opuścił Hawaje i obrał kurs na zachodnie wybrzeże Stanów Zjednoczonych. Wczesnym rankiem 31 lipca pancernik wszedł w cieśninę Juan de Fuca i po południu zakotwiczył w Sinclair Inlet, gdzie rozpoczęto przygotowania do jego wejścia do suchego doku w dniu następnym. Kolejne tygodnie lata 1944 roku *North Carolina* spędził w Puget Sound Navy Yard Bremerton w stanie Waszyngton gdzie dokonano jego przeglądu i modernizacji systemów informacji bojowej. W dniu 25 września okręt wyszedł na próby poremontowe, które odbył w cieśninie Juan de Fuca po czym wieczorem zakotwiczył koło wyspy Blake. Trzy kolejne dni pancernik spędził w stoczni marynarki w Bremerton gdzie pobrał amunicję i zaopatrzenie, a następnie w dniu 30 września przeszedł na kotwiczowisko koło Port Townsend. Rankiem następnego dnia *North Carolina* w eskorcie dwóch niszczycieli od-

9. Do uderzenia, które zostało nazwane „Mission Beyond Darkness” – „Misją po zapadnięciu ciemności” wystartowało łącznie 216 samolotów z 11 lotniskowców amerykańskich.

10. *Taiho* został trafiony jedną (!) torpedą przez amerykański okręt podwodny *Albacore* (SS-218). Zlekceważenie skutków jej wybuchu przez dowództwo japońskie zemściło się olbrzymią eksplozją oparów benzyny lotniczej i utratą okrętu. *Shokaku* zatonał wskutek eksplozji magazynów amunicyjnych po trafieniu trzema torpedami przez okręt podwodny *Cavalla* (SS-244).

North Carolina stojący w dniu 24 września 1944 roku na kotwicy koło Bremerton
po zakończeniu remontu w Puget Sound Navy Yard.
Fot. zbioru Artur D. Baker III

North Carolina zakotwiczony w Sinclair Inlet naprzeciwko bazy marynarki w Bremerton.
Fotografia wykonana z pokładu niezidentyfikowanego okrętu tego samego 24 września
1944 roku.
Fot. zbiory Artur D. Baker III

Wykonana w dniu 25 września 1944 roku fotografia *North Carolina* podczas prób morskich po zakończeniu remontu w stoczni marynarki w Bremerton. Okręt w marszu z prędkością 26 węzłów przez cieśninę Juan de Fuca.
Fot. zbioru Artur D. Baker III

szedł na południe i po południu 4 października zacumował w kalifornijskiej bazie marynarki w San Pedro. Kolejny tydzień pancernik spędził na ćwiczeniach artyleryjskich u wybrzeży Kalifornii, po których powrócił do bazy.

San Pedro okręt opuścił po południu 14 października wchodząc w skład marszowej Task Unit 12.9.1, którą stanowiły: lekki krążownik *Pasadena* (CL-65) – flagowy kontradmirała Careya Jonesa oraz pancernik *Wisconsin* (BB-64) i trzy niszczyciele. Zespół obrał kurs ku Hawajom dokąd dotarł wczesnym popołudniem 20 października. Następnie *North Carolina* wszedł do stoczni marynarki w Pearl Harbor, w której spędził dwa dni. W dniach 22 i 23 października pancernik tworząc wraz z dwoma niszczycielami Task Unit 12.5.2 odbył szkolenie na wodach Hawajów, po czym po zastąpieniu okrętów eskorty sześcioma innymi niszczycielami odszedł ku Wyspom Marshalla. Tydzień później jednostki rzuciły kotwice na atolu Eniwetok skąd następnego dnia rano odeszły na Manus. W dniu 2 listopada znajdujące się w drodze ku Wyspom Admiralicji okręty Task Unit 12.5.2 otrzymały rozkaz skierowania się ku archipelagowi Karolinów.

North Carolina w dniu 5 października 1944 roku w czasie ćwiczeń artyleryjskich u wybrzeży Kalifornii, poprzedzających kolejny okres służby okrętu na wodach zachodniego Pacyfiku.

Rankiem 5 listopada *North Carolina* zakotwiczył w lagunie Ulithi, gdzie zespół marszowy został rozwiązany. Okręt ponownie wszedł w skład sił szybkich lotniskowców¹¹, którymi dowodził wówczas wiceadmirał John S. McCain, zostając dołączonym do Task Group 38.4 kontradmirała Ralph E. Davisona. Jej trzonem były lotniskowce *Enterprise* (CV-6), *Yorktown* (CV-10), *Bunker Hill* (CV-17), *Belleau Wood* (CVL-24) i *San Jacinto* (CVL-30). Dwa dni później jednostki zespołu wyszły daleko na Morze Filipińskie aby uniknąć skutków nadciągającego tajfunu. Wieczorem 7 listopada pancernik pobrawszy paliwo ze zbiornikowca floty *Monongahela* (AO-42) został detaszowany do dowodzonej przez kontradmirała Frederica C. Shermana Task Group 38.3. W jej skład wchodziły lotniskowce: flagowy *Essex* (CV-9) oraz *Ticonderoga* (CV-14) i *Langley* (CVL-27), pancerniki: bliźniaczy *Washington* (flagowy wiceadmirała Willisa A. Lee) i *South Dakota* (BB-57), krążowniki lekkie *Santa Fe* (CL-60), *Mobile* (CL-63) i *Biloxi* (CL-80) oraz 15 niszczycieli eskorty Dywizjonów: 99, 100, 109 i 110.

Przez kolejne dwa dni jednostki Task Force 38 zmagaly się z tajfunem, którego centrum przechodziło w dniu 8 li-

stopada w odległości zaledwie 45 Mm od miejsca, w którym znajdował się *North Carolina*. Mimo zredukowania prędkości, skutkiem wejścia potężnej fali na pokład główny pancernika było zalanie poprzez kanały wentylacyjne turbogeneratorów Nr 3 i Nr 4 oraz ich tablicy rozdzielczej. Spowodowało to konieczność wyłączenia tych urządzeń z ruchu. W dniu 10 listopada fala słabnącego sztormu zerwała osłonę działa kalibru 406 mm w wieży Nr 1 artylerii głównej okrętu czego efektem było częściowe zalanie jej wnętrza. Uszkodzeniu uległ również kondensator turbosprężarki zespołu głównego Nr 3. Skutkiem jego nieszczelności była niemożność osiągnięcia przez okręt prędkości większej niż 24 węzły.

Krótko po świcie 11 listopada samoloty lotniskowców grup operacyjnych 38.1, 38.3 i 38.4 wznowiły udział w operacji „King II” – uderzeniu na Filipiny. Ich maszyny zaatakowały na wschód od Leyte konwoj, który ze wzmocnieniami dla oddziałów japońskich w ra-

11. W dniu 26.08.1944 r. jednostki włączono organizacyjnie w skład 3 Floty, której dowództwo sprawował wiceadmirał William F. Halsey Jr. W związku z tym zespół szybkich lotniskowców został oznaczony jako Task Force 38.

Inna z fotografii *North Carolina* z dnia 5 października 1944 roku podczas szkolenia artyleryjskiego, przed odejściem pancernika ku zachodniej części Oceanu Spokojnego.
Fot. zbiory Artur D. Baker III

mach operacji „TA-3” kierował się ku zatoce Ormoc. Następnego dnia *North Carolina* pobrał paliwo ze zbiornikowca floty *Mississinewa* (AO-59), po czym przez dwa kolejne dni grupy powietrzne Task Force 38 dowodzonych tymczasowo przez kontradmirała Shermana prowadziły uderzenia lotnicze na Luzon atakując obiekty nieprzyjaciela w zatokach Ormoc i Manilskiej. W dniu 15 listopada Task Group 38.3 otrzymała rozkaz odejścia na Karoliny tak, że o świcie 17 listopada jej okręty zakotwiczyły na lagunie Ulithi.

Okręty dowodzonego przez kontradmirała Shermana zespołu, którego trzon pozostał niezmieniony, ponownie wyszły w morze po pięciodniowym postoju. Po południu 24 listopada jednostki spotkały się z Task Group 38.2, po czym od wczesnego ranka następnego dnia samoloty grup powietrznych ich lotniskowców prowadziły uderzenia na żeglugę nieprzyjaciela oraz obiekty militarne na wyspie Luzon. Tuż po południu 25 listopada okręty obydwu zespołów stały się celem zmasowanych ataków kamikaze. W ich wyniku został uszkodzony lotniskowiec *Essex* (CV-9) – okręt flagowy admirała Shermana. Następne-

go dnia Task Group 38.2, której jednostki odniosły większe uszkodzenia została odesłana na Karoliny. Task Group 38.3 pozostawała natomiast przez kolejne dni na akwenu położonym w połowie drogi pomiędzy wyspami Luzon i Ulithi. W dniu 30 listopada, po zabunkrowaniu paliwa ze zbiornikowca floty *Neches* (AO-47) jej okręty również odeszły na Karoliny i wieczorem 2 grudnia *North Carolina* zakotwiczył w lagunie Ulithi.

Postój jednostek zespołu admirała Shermana na Karolinach tym razem trwał dziewięć dni. W południe 12 grudnia jego okręty spotkały się z Task Group 38.2. Następnie, od 14 grudnia w ramach przygotowania operacji „Love III” – lądowania na Mindoro – samoloty z ich lotniskowców prowadziły uderzenia powietrzne na Luzon. Dwa kolejne dni po wylądowaniu wojsk na wyspie, które miało miejsce rankiem 15 grudnia obydwie grupy kontynuowały uderzenia, po czym 17 grudnia Task Group 38.3 odeszła 500 Mm na wschód od wybrzeży Filipin aby zabunkrować paliwo. W ciągu następnej doby okręty amerykańskie musiały zmagać się jednak z tajfunem „Cobra”, którego cen-

trum przeszło po południu 18 grudnia w odległości zaledwie 30 Mm na północny-wschód od *North Carolina*. Skutkiem wiatru o prędkości przekraczającej 180 km/h i fal o wysokości przeszło 20 m było zatopienie niszczycieli *Hull* (DD-350), *Monaghan* (DD-354) i *Spence* (DD-512) oraz poważne uszkodzenia siedmiu innych jednostek. Przez kolejne dni korzystając z poprawiającej się pogody okręty Task Force 38 zajmowały się poszukiwaniem rozbitków, po czym w dniu 21 grudnia otrzymały rozkaz wycofania się na Karoliny. Następnego dnia *North Carolina* zabunkrował paliwo ze zbiornikowca floty *Guadalupe* (AO-32) i kontynuował marsz ku Ulithi gdzie zakotwiczył koło południa w Wigilię Bożego Narodzenia.

Kolejną operacją w wojnie na Pacyfiku, w której uczestniczył pancernik była „Mike I” – lądowanie na filipińskiej wyspie Luzon. Okręt ponownie wchodził w skład dowodzonej przez kontradmirała Frederica C. Shermana Task Group 38.3, której trzonem były lotniskowce: flagowy *Essex* (CV-9) oraz *Ticonderoga* (CV-14), *Langley* (CVL-27) i *San Jacinto* (CVL-30), a także pancerniki: *South Dakota* (BB-57) oraz bliż-

niacze *Washington* i *North Carolina*. Wstępem do operacji miało być prewencyjne uderzenie powietrzne na lotniska nieprzyjaciela na wyspie Formoza¹². Okręty zespołu wyszły w morze w dniu 30 grudnia, po czym ostatniego dnia 1944 roku spotkały się z jednostkami grup operacyjnych 38.1 i 38.2 i obrały kurs na północny-zachód. Wczesnym rankiem 3 stycznia 1945 roku samoloty grup powietrznych dowodzonego przez wiceadmirała Johna S. McCaina zespołu szybkich lotniskowców wyprowadziły uderzenie na Formozę, które musiało zostać jednak przerwane około 14:00 ze względu na pogarszające się warunki pogodowe. Task Force 38 wycofały się więc na południowy-wschód kontynuując ataki na Formozę i Okinawę przez cały następny dzień. Po zabunkrowaniu paliwa w dniu 5 stycznia ze zbiornikowca floty *Marias* (AO-57), *North Carolina* wraz ze swoją grupą operacyjną odszedł na południe ku Filipinom. Począwszy od ranka 6 stycznia samoloty Task Force 38 prowadziły uderzenia na pozycje nieprzyjaciela na wyspie Luzon. Przed południem następnego dnia ataki zostały wznowione, jednak pogarszające się warunki pogodowe uniemożliwiły ich kontynuowanie po południu.

Zagrożenie dla oddziałów mających wylądować na Filipinach, jakie w dalszym ciągu stwarzało lotnictwo japońskie bazujące na Formozie spowodowało, że w dniu 8 stycznia zespoły szybkich lotniskowców zostały ponownie skierowane ku brzegom tej wyspy. *North Carolina* pobrał tego dnia paliwo ze zbiornikowca floty *Aucilla* (AO-56) i rankiem następnego dnia wspierał uderzenie powietrzne na pozycje nieprzyjaciela. Zanim jednak lotniskowce wyprowadziły kolejny atak, po południu 9 stycznia otrzymały rozkaz obrania kursu na cieśninę Bashi oddzielającą Luzon od Formozy i wejścia na Morze Południowochińskie. Tam, oczekując na ewentualne pojawienie się floty japońskiej, w ramach operacji „Gratitude” miały atakować nieprzyjacielską żeglugę oraz bazy na wybrzeżu Indochin Francuskich¹³. Przeszedłszy cieśninę Bashi w dniu 10 stycznia, następnego dnia *North Carolina* zabunkrował paliwo ze zbiornikowca floty *Neches* (AO-47), po czym wraz z pozostałymi jednostkami Task Force 38 skierował się ku zatoce Cam Ranh. Przez cały 12 stycznia samoloty amerykańskiego lotnictwa pokładowego prowadziły uderzenia na obiekty nieprzyjaciela na wybrzeżu Indochin pomiędzy Sajgonem i zatoką Cam Ranh. Wieczorem, ze względu na pogarszające

się warunki pogodowe jednostki odeszły na północny-wschód.

Przez kolejne dwa dni kierujące się kursem północnym przez Morze Południowochińskie okręty amerykańskie zmagaly się ze sztormem tak, że planowane ataki na wyspę Hainan i Hongkong musiały zostać anulowane. Dopiero w dniach 15 i 16 stycznia pogoda poprawiła się na tyle, że lotniskowce wyprowadziły łącznie pięć ataków. Następnego dnia Task Force 38 odeszły na południe w poszukiwaniu lepszych warunków pogodowych dla bunkrowania, po czym *North Carolina* pobrał paliwo ze zbiornikowca floty *Caliente* (AO-53). Ze względu na wysokie załadowanie jednostki Task Force 38 zakończyły bunkrowanie dopiero w dniu 19 stycznia kierując się następnie na północ wzdłuż wybrzeży Luzonu, podążając następnego dnia kursem na północno-wschodnim. Około północy okręty amerykańskie ponownie weszły na Morze Południowochińskie pokonując tym razem cieśninę Balintang i o świcie 21 stycznia znalazły się około 90 Mm od wybrzeży Formozy. Prowadzące przez cały dzień ataki lotniskowce stały się celem zmasowanych nalotów kamikaze, które koło południa uszkodziły *Ticonderoga*. Wieczorem uszkodzony okręt odszedł w eskorcie ku Ulithi podczas gdy pozostałe lotniskowce Task Group 38.3 kontynuowały przez cały następny dzień uderzenia powietrzne także na Okinawę. W dniu 23 stycznia Task Force 38 kończąc operację „Gratitude” odeszły na południe na akwen bunkrowania położony 350 Mm na wschód od wyspy Luzon. *North Carolina* pobrawszy paliwo ze zbiornikowca floty *Cache* (AO-67) skierował się wraz z pozostałymi jednostkami ku Karolinom i po południu 26 stycznia rzucił kotwicę w lagunie Ulithi.

O północy z 26 na 27 stycznia nastąpiła zmiana przyporządkowania amerykańskich zespołów operacyjnych, które organizacyjnie weszły w skład 5 Floty dowodzonej przez wiceadmirała Raymonda A. Spruance. Zespół szybkich lotniskowców, którego dowodzenie objął ponownie wiceadmirał Marc A. Mitscher otrzymał wówczas oznaczenie Task Force 58. W związku z tym grupa operacyjna, do której począwszy od 1 lutego został przydzielony *North Carolina* nosiła oznaczenie 58.4. Jej dowódcą był kontradmirał Arthur W. Radford, a trzonem lotniskowce: flagowy *Yorktown* (CV-10) oraz *Randolph* (CV-15), *Cabot* (CVL-28) i *Langley* (CVL-27). Wsparcie zapewniały także bliźniaczy *Washing-*

ton – jako flagowy kontradmirała Thomasa R. Cooley’a – dowódcy 6 Dywizjonu Pancerników oraz krążowniki przeciwlotnicze *San Diego* (CL-53), *Santa Fe* (CL-60) i *Biloxi* (CL-80), a eskortę 17 niszczycieli 47 Eskadry (93 i 94 Dywizjon) oraz 60 Eskadry (119 i 120 Dywizjon). Jednostki Task Force 58 opuściły Ulithi w dniu 10 lutego obierając kurs na północ, po czym trzy dni później pobrały paliwo. Następnie okręty przeszły pomiędzy archipelagiem Nampo Shoto i wyspą Marcus omijając z daleka od wschodu Iwo Jima w archipelagu wysp Volcano i wieczorem 15 lutego obrały kurs na północny-zachód. Rankiem kolejnego dnia 15 lotniskowców Task Force 58 zajęło pozycje u wybrzeży wyspy Honsiu około 60 mil na południowy-wschód od Tokio. Jednym z zadań zmasowanego uderzenia powietrznego w ramach operacji „Jamboree” było odwrócenie uwagi nieprzyjaciela od zbliżającego się lądowania na Iwo Jima. Rankiem 16 lutego samoloty z lotniskowców wyprowadziły pięć ataków na bazy powietrzne i cele przemysłowe na Honsiu. Po południu jednostki zespołu musiały odejść na północny-wschód ze względu na warunki pogodowe uniemożliwiające starty samolotów. Grupy powietrzne Task Force 58 wznowiły uderzenie następnego dnia rano powróciwszy na pozycję 130 Mm na południowy-wschód od Tokio. Około południa ataki ponownie zostały przerwane przez niekorzystne warunki atmosferyczne, po czym zespół szybkich lotniskowców rozpoczął wycofywanie na południowy-wschód. Przed południem następnego dnia kierujące się na południe lotniskowce wykonały uderzenie powietrzne na Chi Chi Jima.

Wieczorem 18 lutego pancerniki *North Carolina* i *Washington* oraz krążowniki przeciwlotnicze *San Diego*, *Santa Fe* i *Biloxi* zostały oddelegowane z Task Group 58.4 i wraz z ciężkim krążownikiem *Indianapolis* (CA-35) utworzyły specjalną grupę operacyjną 58.12 pod dowództwem kontradmirała Mortona L. Deyo. Wczesnym rankiem następnego dnia jej okręty dołączyły do sił ekspedycyjnych Task Force 51 mając zapewnić przygotowanie artyleryjskie i wsparcie operacji „Detachment” – lądowania sił amerykańskich na Iwo Jima. *North Carolina* zajął pozycję w odległości około 8,3 tys. metrów od wybrzeży wyspy i wystrzeliwszy dwa wodnosamoloty obserwacyjne

12. Dzisiejszy Tajwan.

13. Dzisiaj Wietnam.

do wieczora prowadził bombardowanie pozycji nieprzyjaciela. Po przerwaniu ostrzału okręt podjął na pokład obydwie maszyny i odszedł na północ dołączając do Task Force 54 – dowodzonych przez kontradmirała Bertrama J. Rodgersa sił ogniowego wsparcia operacji¹⁴. Rankiem 20 lutego pancernik przeszedł na wschodnią stronę Iwo Jima i od godziny 07:00 do 10:00 ostrzeliwał z dział artylerii głównej i uniwersalnej wschodnią i środkową część wyspy, po czym wieczorem dołączył ponownie do Task Force 54. Następnego dnia rano *North Carolina* przeszedł ku południowo-wschodniej części Iwo Jima i zwalniając na pozycji ogniowej krążownik *Santa Fe* przed południem rozpoczął ostrzał jaskiń w klifie jej wschodniego wybrzeża z dział artylerii uniwersalnej. Wieczorem pancernik ponownie odszedł na północ dołączając do Task Force 54 na akwenie ich nocnego zgromadzenia. Rankiem 22 lutego okręt zajął pozycję u południowo-wschodniego wybrzeża wyspy, po czym przed południem przeniósł ogień na zachodnią część Iwo Jima. Od 14:07 poruszając się w odległości 5,5 tys. metrów od wybrzeża ostrzeliwał z dział uniwersalnych 127 mm zachodnie zbocza góry Suribachi. Udział w bombardowaniu Iwo Jima *North Carolina* zakończył o 17:35 odchodząc do zespołu marszowego 58.12. Przez cztery dni ostrzeliwania wyspy pancernik wystrzelił 855 pocisków kalibru 406 mm oraz 2753 pociski artylerii uniwersalnej.

Rano 23 lutego dnia okręt dołączył do Task Group 58.4, po czym po południu pobrał paliwo ze zbiornikowca floty *Marias* (AO-57). Wieczorem tego dnia cztery zespoły szybkich lotniskowców odeszły na północ aby przeprowadzić kolejne uderzenie powietrzne na macierzyste Wyspy Japońskie. Przez następny dzień jednostki Task Force 58 kontynuowały marsz, podczas którego *North Carolina* bunkrowała ze zbiornikowca floty *Taluga* (AO-62). Trudne warunki pogodowe spowodowały, że na pozycje startu samolotów lotniskowce dotarły z opóźnieniem, a samo uderzenie w dniu 25 lutego musiało zostać ograniczone tylko do ataku pomiędzy 11:30, a 14:30. Ze względu na prognozowane dalsze pogorszenie pogody uderzenia na Tokio planowane na kolejny dzień zostały odwołane i o 22:00 zespoły szybkich lotniskowców rozpoczęły wycofywanie na południowy-zachód. W dniu 27 lutego jednostki Task Group 58.4 pobrały paliwo ze zbiornikowca floty *Housatonic* (AO-35), po czym zespół admirała

Radforda odszedł ku Karolinom i po południu 1 marca *North Carolina* zakotwiczył w lagunie Ulithi.

Podczas postoju na Karolinach pancernik pobrał min. amunicję dla dział artylerii głównej 406 mm z transportowców *Cape Trinity* i *Bucyrus Victory* (AK-234) oraz amunicję mniejszych kalibrów z transportowca *Mazama* (AE-9). W dniu 10 marca okręt został detasowany z dotychczasowego zespołu operacyjnego i włączony do Task Group 58.2, której dowódcą był kontradmirał Ralph E. Davison, trzonem lotniskowce *Franklin* (CV-13), *Randolph*¹⁵ (CV-15) i *Hancock* (CV-19). Cztery dni później jednostki Task Force 58 wyszły w morze, przy czym z szybkich pancerników *North Carolina*, *Washington*, *South Dakota* (BB-57), *Massachusetts* (BB-59), *Iowa* (BB-61), *New Jersey* (BB-62), *Missouri* (BB-63) oraz *Wisconsin* (BB-64) utworzono Task Force 59, które w drodze ku Wyspom Japońskim prowadziły wspólne ćwiczenia w eskorcie krążowników i niszczycieli. W dniu 16 marca zespół został rozwiązany, a stanowiące go pancerniki powróciły do macierzystych grup operacyjnych. Wczesnym rankiem 17 marca jednostki Task Force 58 zostały zaatakowane przez lotnictwo nieprzyjaciela, a nieco później samoloty amerykańskie rozpoczęły uderzenia na lotniska Kiusiu. Do końca dnia, jak i przez cały dzień następny, maszyny nieprzyjaciela kontynuowały ataki na jednostki Task Force 58, których grupy powietrzne prowadziły w tym czasie uderzenia na obiekty militarne i przemysłowe Kobe i Kure oraz żeglugę japońską na Morzu Wewnętrznym. Podczas ataku na okręty amerykańskie przeprowadzonego rankiem 19 marca poważnie uszkodzony przez kamikaze został flagowy okręt Task Group 58.2 – *Franklin* (CV-13). Zaatakowana jednostka, która znajdowała się wówczas w odległości mniejszej niż 1,4 tys. metrów od *North Carolina*, została później odholowana poza pole bitwy przez ciężki krążownik *Pittsburgh* (CA-72), a admirał Davison przeniósł swą banderę na lotniskowiec *Hancock*. Przez dwa kolejne dni Task Group 58.2 osłaniała uszkodzony okręt wycofujący się ku Karolinom, po czym przed południem 22 marca *North Carolina* i *Washington* zostały przydzielone do zespołu operacyjnego 58.3. Ze względu jednak na przedłużone bunkrowanie ze zbiornikowca floty *Chicopee* (AO-34) obydwa pancerniki zostały tymczasowo włączone do Task Group 58.4 kontradmirała Arthura W. Radforda. Jej trzonem były lotniskowce:

flagowy *Yorktown* (CV-10) oraz *Intrepid* (CV-11), *Independence* (CVL-22) i *Langley* (CVL-27). Rankiem i wczesnym popołudniem 23 marca samoloty tego zespołu prowadziły uderzenia powietrzne na Okinawę, które później zostały przerwane ze względu na pogarszającą się pogodę.

W dniu 24 marca pancerniki Task Force 58 zostały podzielone na trzy grupy bombardowania pod ogólnym dowództwem wiceadmirała Willisa A. Lee, którego okrętem flagowym był *South Dakota* (BB-57). *North Carolina*, *Washington* i *South Dakota* tworzyły wówczas 6 Dywizjon Pancerników; *New Jersey* (BB-62), *Missouri* (BB-63) i *Wisconsin* (BB-64) – 7 Dywizjon, a *Indiana* (BB-58) i *Massachusetts* (BB-59) – 8 Dywizjon Pancerników. Nad całością sprawował pieczę admirał Raymond A. Spruance na krążowniku ciężkim *Indianapolis* (CA-35). Od 09:11 do 10:39 oraz pomiędzy 12:24 i 13:57, dla odwrócenia uwagi od głównego rejonu lądowania pancerniki 6 Dywizjonu przeprowadziły bombardowanie południowo-zachodniego krańca Okinawy. *North Carolina* wystrzelił w tym czasie 158 pocisków artylerii głównej kalibru 406 mm. Późnym popołudniem zespół bombardowania został rozwiązany i pancerniki zostały odesłane do zespołów operacyjnych lotniskowców, przy czym *North Carolina*, *Washington* i *South Dakota* przeszły do Task Group 58.3. Jej trzonem były lotniskowce: *Essex* (CV-9) – flagowy kontradmirała Frederica C. Shermana dowódcy grupy, *Bunker Hill* (CV-17) – flagowy wiceadmirała Mitschera dowódcy Task Force 58 oraz *Hancock* (CV-19), *Cabot* (CVL-28) i *Bataan* (CVL-29), a eskortę stanowiły 4 krążowniki i 18 niszczycieli.

Następnego dnia jednostki Task Force 58 bunkrowały paliwo ze zbiornikowca floty *Chikaskia* (AO-54) oraz prowadziły ćwiczenia w strzelaniu przeciwlotniczym. Przez kolejne dni poprzedzające w ramach operacji „Iceberg” lądowanie na Okinawie grupy powietrzne lotniskowców prowadziły uderzenia na cele położone na wyspach archipelagu Ryukyu. W dniu 27 marca samoloty

14. Trzon zespołu stanowiły dwu-okrętowe zespoły starych pancerników amerykańskich: *Texas* (BB-35) i *Maryland* (BB-46), *Arkansas* (BB-33) i *Colorado* (BB-45), *Nevada* (BB-39) i *Tennessee* (BB-43), *Idaho* (BB-42) i *West Virginia* (BB-48) oraz *New York* (BB-34) i *New Mexico* (BB-44).

15. Podczas ataku samolotów japońskich na jednostki kotwiczące na Ulithi w dniu 11.03.1945 r. na pokładzie *Randolph* (CV-15) rozbił się bombowiec Yokosuka P1Y „Frances”, czego skutkiem było wyłączenie lotniskowca z linii.

North Carolina w dniu 30 kwietnia 1945 roku w czasie krótkiego postoju na Karolinach podczas przejścia do Pearl Harbor na kolejny wojenny przegląd.
Fot. zbiory Artur D. Baker III

Task Group 58.3 bombardowały Okinawę i Sakishima, a następnego dnia Minami Daito Jima. Tego też dnia *North Carolina* pobrał paliwo ze zbiornikowca floty *Tappanhanock* (AO-45). Przez kolejne dwa dni lotniskowce Task Force 58 prowadziły uderzenia na Okinawę, po czym od 1 kwietnia – dnia lądowania Sprzymierzonych na wyspie – wspierały oddziały na brzegu. Kolejny dzień okręty Task Group 58.3 spędziły na bunkrowaniu, przy czym *North Carolina* pobrał paliwo ze zbiornikowca floty *Patuxent* (AO-44). Następnie przez kolejne dwa dni wspierały oddziały Sprzymierzonych na Okinawie i Sakishima Gunto, a 5 kwietnia ponownie odeszły na bunkrowanie. Przez kolejne dwa dni zgrupowane na wodach archipelagu Ruyuku jednostki armady inwazyjnej były celem zmasowanych ataków lotnictwa japońskiego, a w szczególności kamikaze.

Około południowe ataki samolotów nieprzyjaciela w dniu 6 kwietnia artyleria przeciwlotnicza *North Carolina* zakończyła sukcesem zestrzeliwując trzy maszyny japońskie. Dalsza część tego dnia nie była już jednak szczęśliwa dla pancernika. O 13:05 pocisk przeciwlotniczy kalibru 127 mm wystrzelony przez niezidentyfikowany okręt amerykański trafił w dalocelownik Mk 37 Nr 2 artylerii uniwersalnej pancernika zabijając 3 członków jego obsługi oraz raniąc

44 innych marynarzy. Pocisk przebił podstawę dalocelownika około 1 metra poniżej bieżni łożyska obrotu wybijając otwór o średnicy około 25 cm. Skutkiem trafienia było przerwanie 16 przewodów elektrycznych oraz poważne uszkodzenia wyposażenia wewnętrznego dalocelownika powodujące wyłączenie urządzenia z użytkowania. Po południu natomiast, powracający z misji obserwacyjnej wodnosamolot rozpoznawczy pancernika wywrócił się podczas wodowania na grzbiet. Jego pilot został uratowany – obserwator jednak zginął.

W dniu 8 kwietnia *North Carolina* i *Washington* zostały detasowane do Task Group 58.2, którą pod dowództwem kontradmirała Ralpha E. Davisona tworzyły wówczas lotniskowce *Enterprise* (CV-6), *Randolph* (CV-15) i *Independence* (CVL-22), a także krążowniki *Pittsburgh* (CA-72) i *Santa Fe* (CL-60) oraz 12 niszczycieli eskorty. Przez następne dwa dni jednostki grupy operowały na wschód od Okinawy spędzając 11 kwietnia na bunkrowaniu ze zbiornikowca floty *Cache* (AO-67) oraz pobieraniu amunicji z zaopatrzeniowca *Shasta* (AE-6). Przez kolejne dni jednostki Task Force 58 w dalszym ciągu prowadziły uderzenia na cele położone na Okinawie operując z akwenów położonych na wschód od wyspy.

Tygodniowe oddelegowanie do zespołu admirała Davisona *North Caro-*

lina i *Washington* zakończyły w dniu 15 kwietnia dołączając ponownie do Task Group 58.3. Obydwa okręty utworzyły wraz *South Dakota* (BB-57) jednostkę ciężkiego wsparcia – Task Unit 58.3.2, którą dowodził wiceadmirał Willis A. Lee na ostatnim z tym pancerników. W ciągu kolejnych dni okręty zespołu szybkich lotniskowców wiceadmirała Mitschera operowały na wschód od Okinawy atakując pozycje nieprzyjaciela na wyspie, będąc w tym czasie celem zmasowanych ataków lotnictwa japońskiego. Po południu 18 kwietnia *South Dakota*, *North Carolina* i *Washington* osłaniane przez 5 niszczycieli utworzyły zespół bombardowania Task Group 58.7 i po zabunkrowaniu paliwa ze zbiornikowca floty *Cacapon* (AO-52) wieczorem odeszły ku brzegom Okinawy aby następnego dnia ogniem artylerii ciężkich okrętów wspierać ofensywę XXIV Korpusu Armii. Wczesnym rankiem 19 kwietnia *North Carolina* wystrzelił dwa wodnosamoloty obserwacyjne, po czym od 06:47 do 08:37 prowadził bombardowanie celów położonych w południowo-wschodniej części Okinawy zużywając do tego celu 201 pocisków burzących kalibru 406 mm. Zakończywszy ostrzał okręt podjął z wody obydwa wodnosamoloty rozpoznawcze, po czym tuż przed południem pancerniki rozpoczęły wycofywanie się ku siłom macierzystym. Trzy go-

dziny później Task Group 58.7 została rozwiązana, a jej okręty dołączyły do zespołu admirała Shermana.

Na wodach przyległych do Okinawy *North Carolina* pozostawał przez następny tydzień, przy czym w dniu 23 kwietnia pobrał paliwo ze zbiornikowca floty *Tappahanock* (AO-43) oraz zaopatrzenie z transportowca *Mercury* (AK-42). Wieczorem 27 kwietnia pancernik został detaszowany do Task Group 58.1, która odchodziła z akwenu operacyjnego Okinawy ku Karolinom. W składzie dowodzonego przez kontradmirała Josepha J. Clarka zespołu były lotniskowce *Hornet* (CV-12), *Bennington* (CV-20) z kontradmirałem Cliftonem A. F. Sprague oraz *San Jacinto* (CVL-30), a także pancerniki *Indiana* (BB-58) i *Massachusetts* (BB-59) z kontradmirałem Johnem F. Shafrothem na pokładzie. Po dwudniowym przejściu okręty zespołu dotarły na Karoliny i po południu 30 kwietnia *North Carolina* zakotwiczył na lagunie Ulithi.

Postój pancernika na Karolinach trwał zaledwie dobę, po czym okręt wyszedł w morze i samodzielnie skierował się ku Wyspom Hawajskim zawijając po południu 9 maja do bazy marynarki w Pearl Harbor. W dniu 25 maja *North Carolina* został wprowadzony do suchego doku Nr 2 gdzie rozpoczęto jego remont włącznie z usunięciem uszkodzeń dalocelownika Mk 37 Nr 2 artylerii uniwersalnej odniesionych w dniu 6 kwietnia. Pancernik opuścił suchy dok w dniu 4 czerwca, po czym ponownie zacumowano go do nabrzeża Pearl Harbor Navy Yard. Jedenaście dni później swoją banderę na okręcie podniósł dowódca 6 Dywizjonu Pancerników kontradmirał Thomas R. Cooley, który przeniósł się wraz ze swym sztabem z przybyłego do Pearl Harbor bliźniaczego pancernika *Washington*, który udawał się na przegład na Zachodnim Wybrzeżu. Następnego dnia *North Carolina* wyszedł na wody otaczające Hawaje na ćwiczenia, po których wieczorem 19 czerwca powrócił do bazy. Rankiem 21 czerwca pancernik ponownie wyszedł na szkolenie, przy czym po południu tego dnia wodująca maszyna obserwacyjna Vought OS2U „Kingfisher” wywróciła się na grzbiet. Tym razem jednak mimo, że wodnosamolot zatonął zarówno jego pilot, jak i obserwator zostali uratowani. Do Pearl Harbor okręt powrócił wieczorem 24 czerwca cumując przez jeden dzień w stoczni marynarki.

Osiągnąwszy ponownie gotowość bojową, rankiem 28 czerwca *North Carolina* wyszedł w morze na czele jednost-

ki marszowej 12.5.8, której dowodzenie sprawował admirał Cooley. Zespół, który obrał kurs na środkowy Pacyfik tworzyły ponadto ciężki krążownik *Chicago* (CA-136) oraz niszczyciel *Stockham* (DD-683). W dniu 5 lipca jednostki dotarły na atol Eniwetok w archipelagu wysp Marshalla, po czym pobrawszy paliwo ze zbiornikowca *Pan American* odeszły ku Marianom dokąd dotarły rankiem trzy dni później. Tam Task Unit 12.5.8 została rozwiązana, a tworzące ją okręty dołączyły do Task Force 38¹⁶ – zespołu szybkich lotniskowców dowodzonego w tym okresie przez wiceadmirała Johna S. McCaina.

Podczas krótkiego postoju na Marianach jako uzupełnienie 6 Dywizjonu, do *North Carolina* z admirałem Cooleyem na pokładzie, został dokooptowany pancernik *Alabama* (BB-60). Obydwa okręty przydzielono przy tym jako wsparcie Task Group 38.3 dowodzonej przez kontradmirała Geralda F. Bogana. Trzonem zespołu były lotniskowce: flagowy *Randolph* (CV-15) oraz *Essex* (CV-9), *Monterey* (CVL-26) i *Bataan* (CVL-29). Ich eskortę stanowiło 6 krążowników i 18 niszczycieli. Pobrawszy w okolicach Okinawa Gunto paliwo ze zbiornikowca floty *Merrimack* (AO-37) okręty zespołu wyszły w morze dołączając do pozostałych jednostek Task Force 38 kierujących się ku macierzystym Wyspom Japońskim. Wczesnym rankiem 10 lipca zespół szybkich lotniskowców osiągnął akwen startu samolotów, po czym przez kolejne dwa dni ich grupy powietrzne prowadziły uderzenia na okolice Tokio odchodząc wieczorami na wschód. Rankiem 12 lipca jednostki Task Force 38 przeszły na akwen bunkrowania i *North Carolina* do popołudnia tego dnia pobrał paliwo ze zbiornikowca floty *Nantahala* (AO-60). Ze względu na niekorzystne warunki atmosferyczne kolejne uderzenia powietrzne na Wyspy Japońskie zostały odwołane, przy czym wznowiono je dopiero po poprawie pogody po południu 14 lipca. Do końca tego i przez cały kolejny dzień samoloty grup powietrznych zespołu szybkich lotniskowców prowadziły ataki na infrastrukturę lotniskową, obiekty przemysłowe oraz żeglugę nieprzyjaciela na północnych obszarach wyspy Honsiu i południowych Hokkaido. W dniu 16 lipca jednostki Task Force 38 bunkrowały, przy czym *North Carolina* pobrał paliwo ze zbiornikowca floty *Platte* (AO-24). Następnego dnia grupy powietrzne zespołu lotniskowców amerykańskich prowadziły uderzenia na instalacje lotnicze w okolicach Tokio.

Po południu 17 lipca z pancerników Task Force 38 utworzono jednostkę operacyjną 34.8.2, której dowodzenie objął kontradmirał Oscar C. Badger na *Iowa* (BB 61). W skład zespołu wchodziły ponadto: *North Carolina* i *Alabama* oraz *Missouri* (BB-63) i *Wisconsin* (BB-64), a także 3 krążowniki i 9 niszczycieli osłony. Do jednostek amerykańskich dołączył także brytyjski okręt liniowy *King George V* ze swoją eskortą. Tuż przed północą pancerniki zajęły pozycje u wybrzeży wyspy Honsiu i przeprowadziły bombardowanie obiektów przemysłowych okolic Hitachi. Podczas 12-to minutowego ostrzału *North Carolina* wyekspediował w ich kierunku 269 pocisków burzących artylerii głównej 406 mm. Rankiem 18 lipca Task Unit 34.8.2 została rozformowana, po czym jej jednostki powróciły do macierzystych grup operacyjnych, które po południu tego dnia wznowiły uderzenia powietrzne.

W dniu 20 lipca pancernik odszedł od swego zespołu aby pobrać paliwo ze zbiornikowca floty *Aucilla* (AO-56), zaopatrzenie z transportowca *Aldebaran* (AF-10) oraz amunicję z transportowca *Mauna Loa* (AE-8). Tuż nad ranem 21 lipca, zakończywszy pobieranie prowiantu z frachtowca *Aldebaran*, okręt liniowy powrócił do Task Group 38.3. Kolejne dwa dni jednostki Task Force 38 spędziły na ćwiczeniach przeciwlotniczych, przy czym rankiem 22 lipca *North Carolina* bunkrował ze zbiornikowca floty *Caliente* (AO-53) oraz uzupełnił amunicję z transportowca *Lassen* (AE-3). Uderzenia na cele nieprzyjaciela na macierzystych Wyspach Japońskich grupy powietrzne zespołu lotniskowców admirała McCaina wznowiły w dniu 24 lipca atakując instalacje lotnicze oraz żeglugę w okolicach Kure. Przez kolejny dzień samoloty amerykańskie bombardowały ponownie okolice Kure, a także lotnisko na Shikoku oraz obszar południowego Honsiu. Dni 26 i 27 lipca jednostki Task Force 38 spędziły na bunkrowaniu oraz pobieraniu zaopatrzenia i amunicji, po czym przez następny dzień ich grupy powietrzne ponownie atakowały instalacje lotnicze oraz żeglugę w okolicach Kure. W dniu 29 lipca zespoły lotniskowców amerykańskich przeszły ku środkowej części Japonii tak, aby rankiem następnego dnia prowadzić uderzenia na instalacje lotni-

16. W dniu 27.05.1945 r. kontrolę operacyjną nad obszarem Okinawy przejęła 3 Flota, której dowodzenie sprawował admirał William F. Halsey Jr. W związku z tym oznaczenia zespołów operacyjnych uległy ponownej zmianie.

cze okolic Tokio i Nagoi. Popołudnie 31 lipca *North Carolina* spędził na bunkrowaniu ze zbiornikowca floty *Neches* (AO-47), po czym dołączył do macierzystej grupy operacyjnej.

Dowodzoną przez kontradmirała Geralda F. Bogana Task Group 38.3 tworzyły wówczas lotniskowce: flagowy *Randolph* (CV-15) oraz *Essex* (CV-9), *Ticonderoga* (CV 14), *Monterey* (CVL-26) i *Bataan* (CVL-29). Oprócz dwóch pancerników 6 Dywizjonu wsparcie lotniskowcom zapewniały lekkie krążowniki *Pasadena* (CL-65), *Springfield* (CL-66), *Astoria* (CL-90) i *Wilkes-Barre* (CL-103), a eskortę stanowiło 19 niszczycieli. W pierwszych dniach sierpnia jednostki Task Force 38 odeszły na południowy-wschód od Wysp Japońskich aby zmniejszyć skutki przechodzącego w ich sąsiedztwie tajfunu. Mając prognozę poprawy pogody, w dniu 3 sierpnia zespoły szybkich lotniskowców rozpoczęły marsz ku południowym wybrzeżom Honsiu, przy czym tego dnia *North Carolina* zabunkrował paliwo ze zbiornikowca floty *Platte* (AO-24). Przez kolejny dzień jednostki podążały na północny-zachód, jednak planowane na rano 5 sierpnia rozpoczęcie uderzenia powietrznego zostało anulowane i Task Force 38 odeszły na wschód. Przez kolejne dni zespoły szybkich lotniskowców poruszały się na północny-wschód, przy czym 7 sierpnia pancernik pobrał paliwo ze zbiornikowca floty *Ashtabula* (AO-51). Planowane na następny dzień ataki powietrzne zostały anulowane ze względu na mgłę tak, że dopiero w dniu 9 sierpnia samoloty lotniskowców amerykańskich rozpoczęły uderzenia na cele położone na północnym Honsiu kontynuowane przez cały następny dzień. Rankiem 10 sierpnia *North Carolina* wystrzelił dwa wodnosamoloty obserwacyjne, które w osłonie 8 myśliwców z lotniskowca *Essex* zostały skierowane na poszukiwania amerykańskiego pilota zestrzelonego w okolicach Mutsu. Po odnalezieniu rozbitka, który spędził noc na plaży wybrzeża Kaiwan, jeden z nich wodował podpływając na odległość około 50 metrów od brzegu. Kiedy jednak pilot wodnosamolotu próbował podać linę pływającemu z plaży lotnikowi, nie zachowawszy należytej ostrożności wpadł do wody, a pozbawiony załogi „Kingfisher”... odpłynął choć z niewielką prędkością. Obydwu pechowych pilotów podniósł z wody drugi z wodnosamolotów pancernika. Przez kolejne dwa dni jednostki Task Force 38 pobierały paliwo, przy czym

North Carolina bunkrował ze zbiornikowca floty *Ashtabula* (AO-51).

W dniu 13 sierpnia samoloty grup powietrznych zespołu szybkich lotniskowców wznowiły uderzenia na cele w okolicach Tokio atakując przede wszystkim lotniska nieprzyjaciela, a w drugiej kolejności infrastrukturę kolejową, przemysłową i żeglugę. Dzień 14 sierpnia jednostki Task Force 38 ponownie spędziły na bunkrowaniu tak, aby były gotowe do akcji następnego dnia. *North Carolina* tym razem pobrał paliwo ze zbiornikowca floty *Pamanset* (AO-85). Tego też dnia pancernik *Alabama* został oddelegowany do składu Task Group 38.1, a jego miejsce w 6 Dywizjonie zajął *South Dakota* (BB-57). Zanim zespoły szybkich lotniskowców ponownie weszły do akcji, wczesnym rankiem 15 sierpnia dowodzący 3 Flotą admirał Wiliam F. Halsey otrzymał od głównodowodzącego na Pacyfiku admirała Chestera W. Nimitza depezę nakazującą wstrzymanie wszelkich ofensywnych operacji powietrznych i morskich.

Podczas kolejnego dnia Task Force 38 podążały w stronę Zatoki Tokijskiej. Dotarły w dniu 17 sierpnia na akwen położony około 200 Mm na południowy-wschód od Tokio jednostki uformowały okręgi, w których wewnętrznym o promieniu 1,5 Mm znalazły się lotniskowce, a na zewnętrznym o promieniu 3 Mm pancerniki, krążowniki i niszczyciele. Przed południem 18 sierpnia okręty Task Group 38.3 pobrały paliwo, *North Carolina* bunkrował ze zbiornikowca floty *Kankakee* (AO-39), po czym wieczorem powróciły na akwen zgrupowania pozostałych jednostek zespołu szybkich lotniskowców. Przez kolejne dni Task Force 38 pozostawały na południowy-wschód od Zatoki Tokijskiej. Rankiem 20 sierpnia do burty pancernika podchodziły kolejno: transportowiec desantowy *Garrard* (APA-84) przejmując pododdział piechoty morskiej pancernika dla dalszego przetransportowania go do jednostek mających okupować Japonię; następnie szybki transportowiec *Runels* (APD-85), który przeokrętował 3 załogantów pancernika mających uczestniczyć w przejmowaniu okrętów japońskich, później okręt desantowy *Ozark* (LSV-2) aby przejąć kolejnych żołnierzy desantu, a na końcu szybki transportowiec *Horace A. Bass* (APD-124) dla zaokrętowania kilku marynarzy z działu remontowego. Następnego dnia rano szybki transportowiec *Wantuck* (APD-125) przejął kolejnych załogantów mających uzupełniać amerykańskie siły okupacyjne. Przed południem 21 sierpnia

do Task Group 38.3 dołączył brytyjski lotniskowiec *Indefatigable* z ośmioma jednostkami eskorty, a później *North Carolina* pobrał paliwo ze zbiornikowca floty *Astacosa* (AO-66). Dwa dni później od zespołu admirała Bogana został odłączony pancernik *South Dakota*, który został detaszowany do Task Force 35.

Wieczorem 24 sierpnia grupa operacyjna 38.3 została podzielona na dwie jednostki, przy czym *North Carolina* włączono w skład Task Unit 38.3.9, której dowódcą został kontradmirał Clifton A. F. Sprague. Zespół tworzyły lotniskowce *Ticonderoga* (CV-14), *Monterey* (CVL-26) i *Bataan* (CVL-29) oraz 6 niszczycieli osłony. W południe 25 sierpnia na pokład pancernika powrócił admirał Cooley. Ze względu na zbliżający się tajfun, następnego dnia okręty jednostki operacyjnej 38.3.9 odeszły na wschód od Amami Gunto i Okinawy. Na akwencie tym pozostawały przez kolejne dni, przy czym w dniu 28 sierpnia zespół bunkrował paliwo ze zbiornikowca *Neshanic* (AO-71). Począwszy od 1 września, kiedy to Task Unit 38.3.9 przeszła na akwen pomiędzy Okinawą i Tokio, samoloty grup powietrznych jej lotniskowców wykonywały patrole bojowe nad niszczycielami na wyznaczonych pozycjach ostrzegawczych, a także prowadziły patrole rozpoznawcze i fotograficzne nad lotniskami japońskimi oraz obozami jeńców wojennych na wschodnim Shikoku i zachodnim Honsiu. Wczesnym rankiem 3 września *North Carolina* został wyłączony ze składu Task Unit 38.3.9 i w eskorcie brytyjskiego niszczyciela *Trowbridge*, który dołączył do niego po południu skierował się ku brzegom Japonii.

Następnego dnia rano okręt dołączył do dowodzonej przez kontradmirała Johna F. Shafrotha Task Group 30.4, którą stanowiły pancerniki: flagowy *Alabama* (BB-60) oraz *Indiana* (BB-58) i *Wisconsin* (BB-64), a także eskortujące je krążowniki i niszczyciele. Jednostki zespołu skierowały się ku Zatoce Tokijskiej osiągając Sagami Wan rankiem 5 września. Podczas postoju na kotwicy, w ciągu tego dnia na *North Carolina* wracali marynarze, którzy pod koniec sierpnia zostali tymczasowo oddelegowani do wypełniania zadań w siłach okupacyjnych. Przed południem 6 września na pancernik powrócili również z oddelegowania żołnierze jego pododdziału piechoty morskiej, po południu natomiast okręt podniósł kotwicę i wyszedł w morze. Wraz z lekkimi lotniskowcami *Monterey* (CVL-26) i *Bataan* (CVL-29), starymi pancernikami: flago-

Fotografia North Carolina z dnia 3 czerwca 1946 roku – z okresu poprzedzającego odbywane przez pancernik rejsy szkolne z podchorążymi floty.
Fot. zbioru Artur D. Baker III

Wykonana w dniu 3 czerwca 1946 roku fotografia lotnicza *North Carolina* podchodzącego przypuszczalnie na kotwiczowisko o czym mogą świadczyć członkowie załogi na pokładzie dziobowym oraz kłęby pary unoszącej się z wydmuchów kotłów po szybkim zmniejszeniu prędkości okrętu.
Fot. zbiory Artur D. Baker III

Efektowne ujęcie *North Carolina* w widoku od rufy wykonane tego samego 3 czerwca 1946 roku.

Fot. zbiory Artur D. Baker III

North Carolina wychodzący w dniu 23 listopada 1948 roku w asyście holowników z Nowego Jorku ku Bayonne w stanie New Jersey, gdzie dołączył do zgromadzonych tam jednostek floty rezerwowej Atlantyku. Fot. zbiory Leo van Ginderen

wym grupy *New Mexico* (BB-40) oraz *Mississippi* (BB-41) i *Idaho* (BB-42), a także trzema niszczycielami eskorty, *North Carolina* obrał kurs na południowo-zachód. Rankiem 9 września jednostki zespołu weszły do Buckner Bay na Okinawie gdzie w ciągu dnia pobrały paliwo, prowiant, a także zaokrętowały pasażerów, których miały przetransportować na Wyspy Hawajskie oraz wschodnie wybrzeże Stanów Zjednoczonych. Zakończywszy okrętowanie po południu następnego dnia jednostki wyszły w morze i w eskorcie 10 niszczycieli obrały kurs na Hawaje. W południe 20 września *North Carolina* dotarł do Pearl Harbor i po trzygodzinnym manewrach wejściowych zacumował do kei F-8.

Rankiem 25 września pancernik opuścił Hawaje w składzie dowodzonej przez wiceadmirała Frederica C. Shermana Task Group 11.6, której jednostką flagową był lotniskowiec *Enterprise* (CV-6). Pozostałymi okrętami grupy były lekkie lotniskowce *Monterey* (CVL-26) i *Bataan* (CVL-29), stare pancerniki *New Mexico* (BB-40), *Mississippi* (BB-41) i *Idaho* (BB-42) oraz krążowniki i niszczyciele eskorty. Opuściwszy wody hawajskie grupa obrała kurs na wschód rozpoczynając marsz ku strefie Kanału

Panamskiego. Po południu 6 października do zespołu dołączył pancernik *Washington* wraz z dwoma niszczycielami, po czym dwa dni później okręty Task Group 11.6 dotarły do Balboa. Tam admirał Cooley przeniósł się ze swym sztabem z *North Carolina* na okręt bliźniaczy. Przejście Kanału zajęło jednostkom grupy trzy dni, przy czym *North Carolina* pokonywał go od rana 11 października do południa tego dnia kiedy to zacumował w Cristobal. Dołączysz do Floty Atlantyku zespół admirała Shermana został oznaczony jako Task Group 62.1, po czym rankiem następnego dnia opuścił Strefę Kanału. W drodze na Wschodnie Wybrzeże grupa została podzielona, a *North Carolina* wraz z *New Mexico*, krążownikiem

i dwoma niszczycielami utworzył Task Unit 61.1.2, kierującą się ku Bostonowi w stanie Massachusetts. Po południu 17 października okręty jednostki niezależnie podążyły do portu i *North Carolina* witany fontannami wody z armatek jednostek pożarniczych, tuż przed 16:00 zacumował w South Boston Annex czym zakończył swój udział w II wojnie światowej.

W ciągu 40-tu miesięcy wojennej służby na Pacyfiku pancernik przebył 307 tys. Mm i zawinął do 26 różnych portów i baz uczestnicząc w 15 kampaniach od walk o Guadalcanal aż po Zatokę Tokijską. Za udział w każdej z nich okręt otrzymał gwiazdę bojową będąc także uhonorowanym Navy Occupation Service Medal oraz wymienionym

Dowódcy pancernika <i>North Carolina</i>	
Kmdr Olaf M. Hustvedt	09.04.1941-23.10.1942
Kmdr Oscar C. Badger	23.10.1942-01.06.1942
Kmdr George H. Fort	01.06.1942-05.12.1942
Kmdr Wilder D. Baker	05.12.1942-27.05.1943
Kmdr Frank Pugh Thomas	27.05.1943-06.10.1944
Kmdr Frank George Fahrión	06.10.1944-26.01.1945
Kmdr Oswald S. Colclough	26.01.1945-15.06.1945
Kmdr Byron H. Hanlon	15.06.1945-01.02.1946
Kmdr Timothy J. O'Brien	01.02.1946-27.06.1947

imiennie w rozkazie Prezydenta Republiki Filipin. W walce zginęło 10 członków załogi jednostki, a rany odniosło 67 innych. Artylerzyści *North Carolina* zestrzelili 24 samoloty japońskie oraz zatopili transportowiec *Eiko Maru No.2*.

Przełom lat 1945/1946 pancernik spędził na przeglądzie w Brooklyn Navy Yard, po czym latem 1946 roku odbył kilka rejsów szkolnych z podchorążymi Akademii Marynarki Wojennej na wody Morza Karaibskiego. Po raz ostatni okręt opuścił Annapolis w dniu 1 października 1946 roku przechodząc do New York Naval Shipyard, w której rozpoczęto przygotowania do jego dezaktywacji. W dniu 27 czerwca następnego roku *North Carolina* został wycofany z czynnej służby i wcielony do atlantyckiej floty rezerwowej. Podczas sześciu lat, które upłynęły od podniesienia bandery służbę na pancerniku pełniło ponad 7 tys. oficerów, podoficerów i marynarzy. W dniu 23 listopada 1948 roku okręt w asyście holowników opuścił Nowy Jork i dołączył do jednostek zgromadzonych w Naval Supply Depot w Bayonne w stanie New Jersey.

W składzie rezerwowej floty Atlantyku *North Carolina* pozostawał do 1 czerwca 1960 roku, kiedy to skreślono go listy floty. Marynarka zamierzała przy tym okręt złomować o ile władze stanu Północna Karolina nie zechcą go przejąć. Dzięki staraniom establishmentu, min. byłych gubernatorów Luthera Hodgesa i Terry Sanforda oraz ofiarności społeczeństwa Północnej Karoliny, pancernik udało się uchronić przed złomowaniem. Poprzez zbiórki pieniędzy uzyskano na ten cel przeszło 325 tys. dolarów, z których ponad jedną czwartą zebrało przeszło 700 tys. dzieci szkolnych ofiarując po 1 dime (10 centów).¹⁷

W dniu 6 września 1961 roku w Bayonne miało miejsce uroczyste przekazanie własności *North Carolina* władzom stanowym i w końcu tego miesiąca okręt został przeholowany z New Jersey do przylądka Fear u wybrzeża Nowej Karoliny. Stąd, po jednodniowym oczekiwaniu na kotwicy na podniesienie mgły, w dniu 2 października pancernik został przeholowany w górę Cap Fear River przez patrolowiec Straży Wybrzeża *Cherokee*¹⁸ (WAT-165). Operacja wprowadzenia okrętu, w obecności zgromadzonych na brzegu tłu-

17. Gorrell Dick, Roberts Bruce – *USS North Carolina. The „Showboat”*

18. Eks-oceaniczny holownik floty (AT-66) typu *Navajo*, przekazany amerykańskiej Straży Wybrzeża w 1946 roku. Wyp.: 1235/1674 ts; wym.: 62,45 m x 11,74 m x 4,67 m; 3600 KM; 16,5 w.; uzbr.: 1 x 76 mm, 2 x II x 40 mm, 2 x I x 20 mm; zał.: 85.

Dane taktyczno-techniczne <i>North Carolina</i> (BB-55) – czerwiec 1945 roku	
wyporność pełna:	46 700 ton
wymiary:	
– długość całk./na KLW	222,11 m/217,51 m
– szerokość całk./na KLW	33,03 m/31,85 m
– zanurzenie średnie/maks.	9,64 m/10,82 m
moc maszyn:	
– projektowa	115 000 KM
– maksymalna	121 000 KM
prędkość maksymalna:	26,8 w;
zasięg projektowany:	16 320 Mm przy 15 w ;
uzbrojenie:	9 dział 406 mm L/45 (3 x III); 20 dział 127 mm L/38 (10 x II); 60 działek przeciwlotniczych 40 mm L/56 (15 x IV) 36 działek przeciwlotniczych 20 mm L/70 (8 x II, 20 x I)
pancerz:	pas burtowy: 305 mm; pokłady pancerne w osi symetrii okrętu: 37/127/16 mm; pokłady pancerne przy burtach okrętu: 37/140/19 mm; wieże artylerii głównej 406/249/300/178 mm; wieża dowodzenia: 373/406/178/99 mm; rura komunikacyjna: 356 mm
załoga (1947):	135 oficerów oraz 1639 podoficerów i marynarzy

Nadbudówka *North Carolina* z baretkami odznaczeń oraz symbolicznymi oznaczeniami sukcesów bojowych okrętu: 9-krotnego bombardowania wybrzeża, zatopienia japońskiego transportowca oraz zestrzelenia 24 samolotów nieprzyjaciela. Fot. Jarosław Palasek

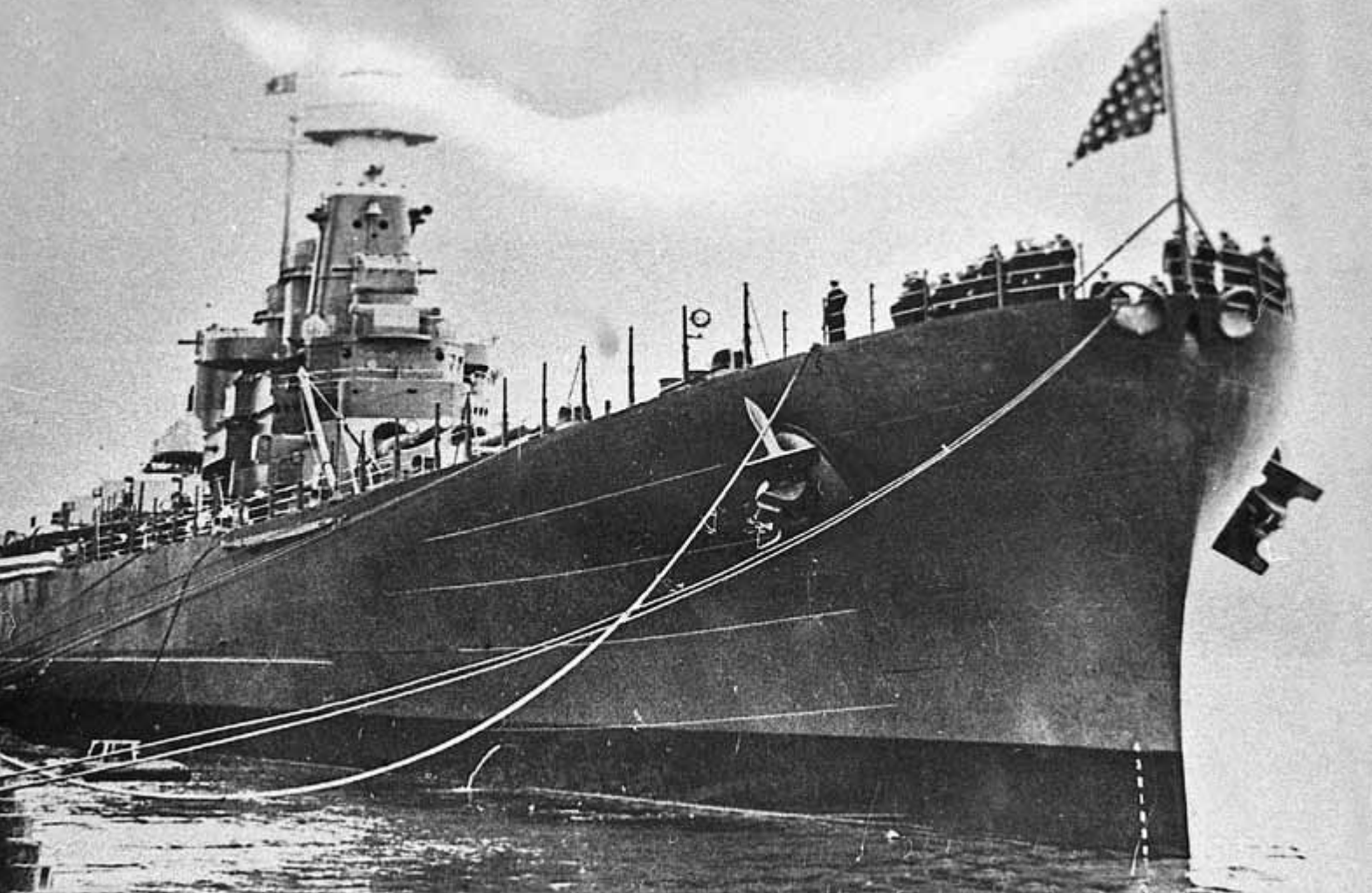

North Carolina w dniu 2 października 1961 roku podczas operacji wprowadzania do specjalnie przygotowanego basenu położonego naprzeciwko centrum Wilmington.
Fot. zbiory Artur D. Baker III

Odznaczenia bojowe <i>North Carolina</i>	
15 Gwiazd bojowych za:	
Lądowanie na Guadalcanal i Tulagi – (7-9.08.1942)	
Zajęcie i obronę Guadalcanal – (16.08.1942-08.02.1943)	
Bitwę u Wschodnich Wysp Salomona – (23-24.08.1942)	
Zajęcie grupy wysp Nowej Georgii – Nowa Gwinea, Rendova, Vanganu – (30.06-31.08.1943)	
Zajęcie Wysp Gilberta – Tarawa, Makin – (19.11-8.12.1943)	
Uderzenie na Kavieng – (25.12.1943)	
Zajęcie Wysp Marshalla – Kwajalein, Majuro – (29.01-08.02.1944)	
Uderzenia lotnicze na:	
– Truk – (16-17.02.1944)	
– Mariany – (21-22.02.1944)	
– Palau, Yap, Ulithi, Woleai – (30.03-01.04.1944)	
– Truk, Satawan, Ponape – (29.04-01.05.1944)	
Desant w zachodniej Nowej Gwineji – Hollandia – (21-24.04.1944)	
Zajęcie Marianów:	
– Saipan – (11-24.06.1944)	
– Bitwa na Morzu Filipińskim – (19-20.06.1944)	
Inwazja na Leyte – ataki na Luzon – (13-14, 19-25.11, 14-16.12.1944)	
Inwazja na Luzon	
– Luzon – (6-7.01.1945)	
– Formoza – (3-4, 9, 15.21.01.1945)	
– Wybrzeże Chin – (12, 16.01.1945)	
– Nansei Shoto – (22.01.1945)	
Inwazja na Iwo Jima	
– Iwo Jima – (15.02-01.03.1945)	
– Rajdy 5 i 3 Floty na Honsiu i Nansei Shoto– 15-16.02, 25.02-1.03.1945)	
Inwazja na Okinawę – (17.03-27.04.1945)	
Operacje 3 Floty – uderzenia na Wyspy Japońskie – (10.07-15.08.1945)	
American Defense Service Medal	
American Campaign Medal	
Asiatic-Pacific Campaign Medal	
World War II Victory Medal	
Philippine Presidential Unit Citation	
Philippine Liberation Medal	

mów, do specjalnie przygotowanego w tym celu basenu naprzeciwko centrum Wilmington nie obyła się bez trudności. Zanurzenie *North Carolina* wynosiło bowiem wówczas 9,14 m wobec najmniejszej głębokości rzeki przekraczającej je zaledwie o 60 cm. Ponadto, długość kadłuba pancernika była większa niż wynosiła szerokość kanału portowego w miejscu gdzie należało wykonać zwrot ku basenowi, w którym miał zostać zacumowany. Podczas tych manewrów *North Carolina* staranował rufą stojącą u nabrzeża Wilmington pływającą restaurację oraz wszedł dziobem na mulistą mieliznę. Ostatecznie jednak dzięki pracy 11 holowników portowych oraz pomocy z brzegu buldożera, po pół godzinie udało się uwolnić kadłub i wprowadzić pancernik na stałe odtąd miejsce cumowania. W dniu 29 kwietnia 1962 roku *North Carolina* został uroczystie przekazany społeczeństwu macierzystego stanu jako pomnik ku czci ponad 10 tys. mieszkańców Północnej Karoliny, którzy zginęli podczas służby na wszystkich frontach II wojny światowej. Zacumowany w Wilmington pancernik stanowi jedną z głównych atrakcji miasta goszcząc na swym pokładzie corocznie przeszło 230 tys. odwiedzających.¹⁹

19. Mobley Joe A. – *USS North Carolina. Symbol of a Vanished Age.*

„WASHINGTON”

Stępkę drugiego, należącego do typu *North Carolina* pancernika, którego kadłub nosił numer „56” położono w dniu 14 czerwca 1938 roku w Philadelphia Navy Yard w Filadelfii w stanie Pensylwania. Okręt jako ósma jednostka w historii floty Stanów Zjednoczonych otrzymał nazwę *Washington*. Uroczyste wodowanie pancernika miało miejsce w dniu 1 czerwca 1940 roku, a jego matką chrzestną została Virginia Marshall ze Spokane w stanie Waszyngton będąca bezpośrednim potomkiem Johna Marshalla – Prezesa Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych w latach 1801-1835²⁰. Jednostkę, która nosiła sygnał rozpoznawczy „NDIC” oficjalnie wprowadzono do służby w stoczni marynarki w Filadelfii w dniu 15 maja 1941 roku. Pierwszym dowódcą pancernika *Washington* został komandor Howard H.J. Bensen.

Mimo, że okręt został już przejęty przez Marynarkę Stanów Zjednoczonych na jego pokładzie w dalszym ciągu trwały prace wyposażeniowe oraz kontynuowano próby urządzeń

i mechanizmów związane zwłaszcza jak kilkakrotnie już wspominało z koniecznością ograniczenia nadmiernych drgań w jego układzie napędowym. Przez pierwsze miesiące *Washington* odbywał rejsy próbne, a także szkolenie załogi na wodach wschodniego wybrzeża Stanów Zjednoczonych oraz Zatoki Meksykańskiej. Okręt kilkakrotnie uczestniczył wówczas we wspólnych ćwiczeniach z nowym lotniskowcem *Hornet* (CV-8) oraz z bliźniaczym *North Carolina*, z którym utworzył 6 Dywizjon Pancerników. Dowództwo zespołu sprawował zaokrętowany na *Washington* kontradmirał John Walter Wilcox Jr pełniący także funkcję Dowódcy Pancerników Floty Atlantyku. Za gotowy do służby bojowej pancernik został uznany w marcu 1942 roku.

W dniu 26 marca 1942 roku okręt wraz z lotniskowcem *Wasp* (CV-7) oraz ciężkimi krążownikami *Tuscaloosa* (CA-37) i *Wichita* (CA-45), które z osłoną niszczycieli *Lang* (DD-399), *Sterett* (DD-407), *Wilson* (DD-408), *Wainwright* (DD-419), *Madison* (DD-425), *Livermore* (DD-429), *Plunkett* (DD-431)

i *Ellyson* (DD-454) utworzyły Task Force 39, opuścił Portland w stanie Maine i obrał kurs ku Wyspom Brytyjskim. Zadaniem zespołu dowodzonego przez zaokrętowanego na pancerniku admirała Wilcoxa miało być wspomaganie brytyjskiej Królewskiej Marynarki Wojennej w nabierającej tempa wojnie na Atlantyku. Operując z bazy w Scapa Flow na szkockich Orkadach jednostki amerykańskie miały w szczególności wzmacniać osłonę konwojów do Murmańska.

Noc po opuszczeniu Wschodniego Wybrzeża zespół admirała Wilcoxa spędził zrykując i poruszając się z prędkością 18 węzłów wypadkowym kursem na wschód. Warunki pogodowe rankiem 27 marca były dość trudne, z opadami śniegu i deszczu ograniczającymi widzialność do mili. Wiał wiatr z kierunków północnego i północno-zachodniego osiągając w szkwałach prędkość 45-65 km/h, a stan morza sięgał 6°. Pokład główny *Washington* zalewany był falami,

20. J. Marshall był najdłużej piastującym stanowisko Prezesa Sądu Najwyższego w historii USA.

które spowodowały zerwanie zamocowań jednego z wodnosamolotów pancernika. Kierując się prośbą dowódcy okrętu admirał Wilcox wyraził zgodę na zaprzestanie zygzakowania i obranie na około ½ godziny stałego kursu dla ułatwienia ponownego zamocowania maszyny obserwacyjnej. Admirał zszedł przy tym z pomostu na pokład rufowy pancernika aby osobiście przyjrzeć się pracy załogi okrętu. Kiedy po zamocowaniu samolotu *Washington* przygotowywał powrót na poprzedni kurs z jego pokładu dostrzeżono za burtą okrętu człowieka. Natychmiast został ogłoszony alarm, a informacja o wydarzeniu została przekazana przez radiostacje taktyczne na pozostałe jednostki zespołu. Człowiek w wodzie został następnie zauważony w odległości około 100 m przed dziobem płynącego za pancernikiem krążownika *Tuscaloosa*. Okręt zmienił więc kurs aby uniknąć najechania na rozbitka mijając go w niewielkiej odległości od burty gdy ten usiłował płynąć w kierunku zrzuconej boi. Kiedy do jego podniesienia zostały oddelegowane niszczyciele *Livermore* i *Ellyson*, na pokładzie *Washington* trwały bezskuteczne próby skontaktowania się z admirałem Wilcoxem. Wkrótce stało się jasne, że człowiekiem, który wypadł za burtę pancerni-

ka był dowódca Task Force 39. Mimo nienajlepszych warunków atmosferycznych na jego poszukiwania wystartowały samoloty z lotniskowca *Wasp*, które jednak nie odnalazły admirała²¹. Jego ciało było przez pewien czas widziane z pokładu niszczyciela *Wilson* – nie zdołano go jednak podnieść z powierzchni morza. Ze względu na bardzo niską temperaturę wody, wynoszącą zaledwie 2°C, tuż po południu poszukiwania admirała zostały przerwane. W tej sytuacji dowodzenie Task Force 39 przejął następny rangą kontradmirał Robert C. Giffen – dowódca 7 Dywizjonu Krążowników zaokrętowany na *Wichita*. Jednostki zespołu powróciły następnie na kurs wschodni i już bez przeszkód, w dniu 4 kwietnia zawiły do Scapa Flow.

Kolejne tygodnie kwietnia okręty amerykańskie spędziły na wspólnych ćwiczeniach z jednostkami brytyjskiej Home Fleet na wodach Morza Norweskiego. Pod koniec miesiąca zespół admirała Giffena otrzymał oznaczenie Task Force 99, a jego dowódca przeniósł swoją banderę na *Washington*. W dniu 28 kwietnia okręt wraz z krążownikami *Tuscaloosa* i *Wichita* oraz przeciwpodwodną eskortą czterech niszczycieli wyszedł ze Scapa Flow tworząc wspólnie z jednostkami brytyjskimi, wśród których były lotnisko-

wiec *Victorious*, pancernik *King George V*, lekki krążownik *Kenya* oraz pięć niszczycieli Siły „Distaff”. Okręty zespołu kierowały się na wody położone na północny-wschód od Islandii, aby zapewniać dalekie wsparcie podążającemu do Murmańska konwojowi PQ-15. Trzy dni później wśród jednostek jego osłony rozegrała się tragedia kiedy to *King George V* rozjechał brytyjski niszczyciel *Punjabi* przecinając go na pół. Obydwie części rozniesionego okrętu zatoniły bardzo szybko niemal w śladzie torowym *Washington*, po czym nastąpiły eksplozje bomb głębinowych stanowiących przeciwpodwodne uzbrojenie niszczyciela. Szczęśliwie ich wybuchy nie naruszyły integralności konstrukcji pancernika powodując jedynie uszkodzenia niektórych jego co delikatniejszych urządzeń kontroli ognia i radiolokacji oraz niewielki przeciek zbiornika paliwa lekkiego. W międzyczasie dwa niszczyciele podniosły z wody 185 rozbitków z *Punjabi*, a wycofany z linii *King George V* odszedł do Scapa Flow na remont. *Washington* wraz z eskortą pozostawał w morzu do 5 maja kiedy to zawiął do Hvalfjörður na Islandii. Tam okręt pobrał zaopatrzenie z jed-

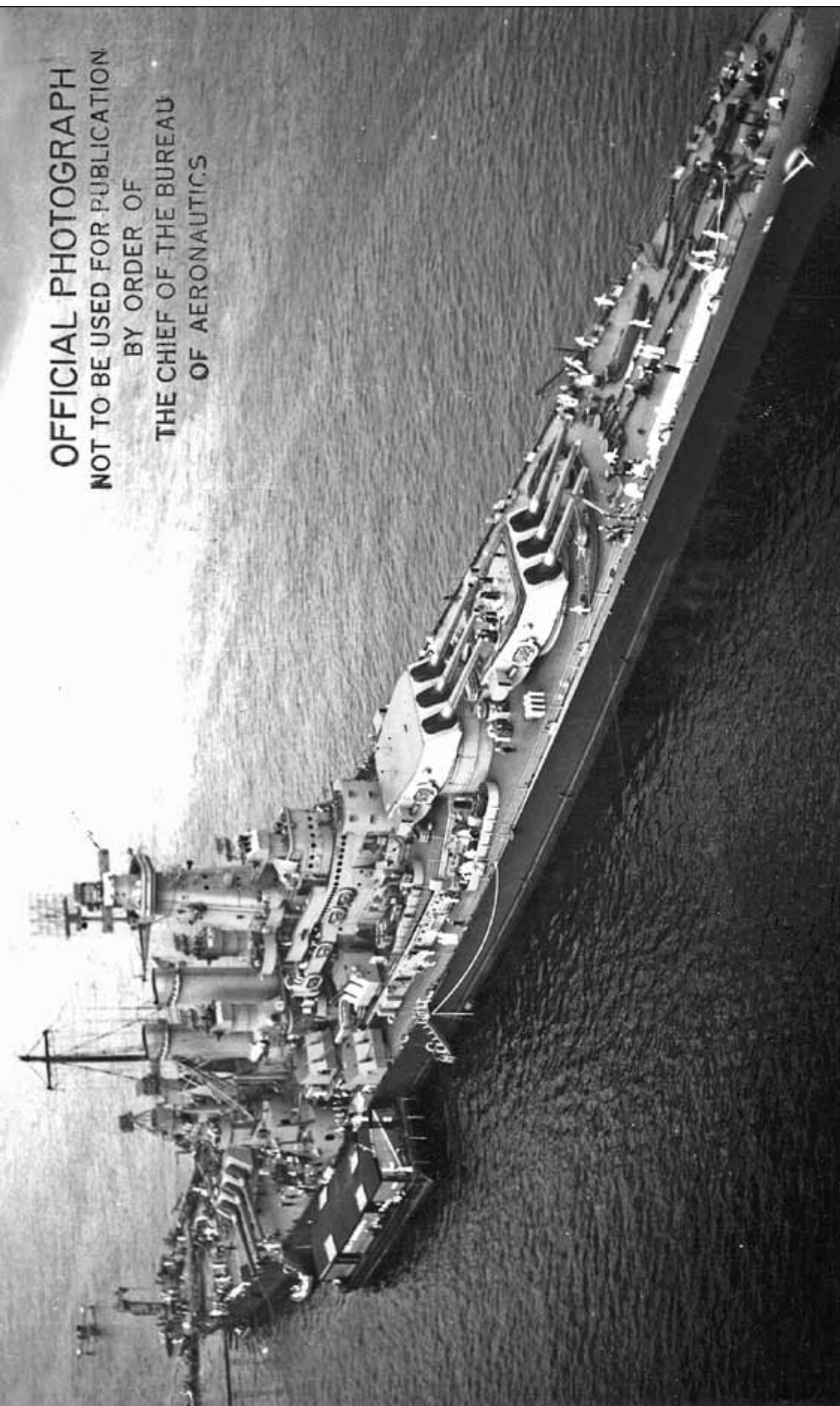
21. Przypuszczalną przyczyną wypadnięcia admirała Wilcoxa za burtę był atak serca.

Washington pod koniec czerwca 1942 roku, kiedy to wraz z lotniskowcem *Victorious* i pancernikiem *Duke of York* stanowił trzon dalekiej osłony konwoju PQ-17.

Fot. U.S. Naval Historical Center

OFFICIAL PHOTOGRAPH
NOT TO BE USED FOR PUBLICATION
BY ORDER OF
THE CHIEF OF THE BUREAU
OF AERONAUTICS

Washington podczas prac przygotowawczych przed przebazowaniem na Pacyfik. Fotografia wykonana w dniu 21 sierpnia 1942 roku na redzie Nowego Jorku, na dwa dni przed opuszczeniem przez okręt Wschodniego Wybrzeża.
Fot. zbiory Artur D. Baker III

nostki magazynowej *Mizar* (AF-12), będąc tydzień później wizytowanym przez ambasadorów Stanów Zjednoczonych i Danii na Islandii. Task Force 99 opuściły Hvalfjörður w dniu 15 maja i dołączywszy do jednostek brytyjskich przez do końca maja patrolowały wody Oceanu Arktycznego powracając do Scapa Flow w dniu 3 czerwca.

Następnego dnia na stojący w bazie *Washington* przybył admirał Harold R. Stark – dowódca amerykańskich sił morskich w Europie ustanawiając pokład pancernika swoją tymczasową kwaterą główną. Tuż po południu 7 czerwca na cumującym przy boi E okręcie inspekcję przeprowadził król Jerzy VI, któremu towarzyszyli: admirał John C. Tovey – głównodowodzący brytyjskiej Floty Ojczystej oraz admirał Robert C. Giffen – dowódca Task Force 99. Honory gospodarza pełnił admirał Stark w towarzystwie dowódcy *Washington*, jego zastępcy ds. wykonawczych oraz dowódców działów. Po 2,5 godzinnej wizycie brytyjski monarcha opuścił pokład jednostki, a następnego dnia wyokrętował również admirał Stark. Pancernik wraz z krążownikiem *Wichita* (CA-45) oraz osłoną niszczycieli 8 Dywizjonu złożonego z: flagowego *Wainwright* (DD-419) oraz *Mayrant* (DD-402), *Rhind* (DD-404) i *Rowan* (DD-405) ponownie dołączył do okrętów Floty Ojczystej patrolujących szlaki wodne do Murmańska i Archangielska. Pod koniec czerwca *Washington* pod rozkazami admirała Tovey’a wchodził min. w skład dalekich sił osłonowych kierującego się w stronę Rosji konwoju PQ-17. Okręty zespołu amerykańskiego wraz z lotniskowcem *Victorious*, pancernikiem *Duke of York* oraz krążownikami *Cumberland*, *Nigeria* i *Manchester* w eskorcie 14 niszczycieli patrolowały na północ od Norwegii pomiędzy wyspami Jan Mayen i Spitzbergen nie będąc jednak w stanie zapobiec pogromowi niepotrzebnie rozproszonych statków. Podczas kolejnego postoju w Hvalfjörður w dniu 14 lipca admirał Giffen przeniósł się ze swym sztabem na krążownik *Wichita*, a *Washington* w osłonie czterech niszczycieli odszedł do Stanów Zjednoczonych. Tydzień później okręt zawinął do Nowego Jorku, po czym w dniu 23 lipca wszedł na przegład do New York Navy Yard.

Po zakończeniu przeglądu pancernik opuścił stocznice i w dniu 23 sierpnia eskortowany przez niszczyciele

Nicholas (DD-449), *Barton* (DD-599) i *Meade* (DD-602) jako marszowa Task Group 62.12 opuścił Nowy Jork obierając kurs na południe. Pięć dni później jednostki przeszły Kanał Panamski kierując się na Południowy Pacyfik. W dniu 1 września *Washington* bunkrował ze zbiornikowca floty *Salomonie* (AO-26) – rzucając dwa tygodnie później kotwicę na kotwiczowisku Nukualofa na Tongatabu w archipelagu Wysp Tonga. Jeszcze tego samego dnia na jego pokład zaokrętował kontradmirał Willis Augustus Lee – dowódca 6 Dywizjonu Pancerników, który *Washington* miał tworzyć wraz z *North Carolina* oraz *South Dakota*²² (BB-57). Dzień później pancernik wyszedł w morze aby dołączyć do Task Force 17 – dowodzonego przez kontradmirała George D. Murray’a zespołu operacyjnego lotniskowca *Hornet* (CV-8). Koniec września i początek października okręty zespołu spędziły na wodach Morza Koralowego ograniczając działania do patrolowania, osłony konwojów z zaopatrzeniem i wzmocnieniami dla wojsk walczących na Guadalcanalu oraz sporadycznych ataków na bazy nieprzyjaciela na Wyspach Salomona. W dniu 27 września okręty zawinęły do Numea na Nowej Kaledonii, po czym sześć dni później wyszły ponownie na wody Guadalcanalu. W dniu 5 października samoloty *Horneta* zaatakowały obszar Buin-Tolonei oraz Faisi położony w południowej części wyspy Bougainville. Kolejny dzień jednostki Task Force 17 patrolowały wody na południowy-zachód od Guadalcanalu, a w dniu 9 października przeprowadziły uderzenie na kotwiczowisko japońskich wodnosamolotów na wyspie Shortland powracając w dniu 15 października na Espiritu Santo w archipelagu Nowych Hebrydów.

W dniu 11 października 1942 roku z atolu Truk wyszły w morze potężne siły japońskie pod dowództwem admirała Isoroku Yamamoto, których zadaniem oprócz ataku na amerykańskie pozycje na Guadalcanal’u po raz kolejny miało być doprowadzenie do starcia i wyeliminowania lotniskowców Floty Pacyfiku. Trzon armady japońskiej stanowiły lotniskowce floty *Zuikaku* i *Shokaku* oraz lekkie lotniskowce *Junyo* i *Zuiho*, którym towarzyszyło 5 pancerników, 14 krążowników i 44 niszczyciele. Dwa dni później jednostki Task Force 17 zostały skierowane na wody Guadalcanalu z zadaniem przeprowadzenia rozpoznania

i zaatakowania zespołu nieprzyjaciela. Kilkudniowe wzajemne poszukiwania wrogich zespołów nie dawały rezultatów dopiero po dołączeniu zespołu operacyjnego lotniskowca *Enterprise* (CV-6) w dniu 24 października nieprzyjacielskie jednostki odnalazły się wzajemnie. Dwa dni później wrogie zespoły starły się na południe od Wysp Santa Cruz, która to bitwa kosztowała stronę amerykańską min. utratę lotniskowca *Hornet*. Mimo, że jedynym zdolnym do walki lotniskowcem US Navy pozostawał wówczas *Enterprise*²³, strategiczny sukces odnieśli Amerykanie. Japończycy nie zadając decydującego ciosu lotniskowcom nieprzyjaciela po raz kolejny musieli zawrócić spod Wysp Salomona dając czas na dalsze wzmocnienie sił amerykańskich na Guadalcanalu. Dzięki osłonie lotnictwa bazowego i zaokrętowanego Amerykanie mogli przy tym w miarę swobodnie operować za dnia, a Japończycy musieli zaopatrywać swe wojska na wyspie w porze nocnej²⁴.

Nocą 9 listopada pięć niszczycieli japońskich przewiozło na Guadalcanal i desantowało koło wsi Tassafaronga dowództwo i sztab 38 Dywizji Piechoty, których zadaniem miało być przygotowanie lądowanie zasadniczych sił Dywizji. Tego samego dnia wyspy Shortland opuściło 11 transportowców, na których pokładach znajdowało się przeszło 12 tys. żołnierzy nieprzyjaciela oraz 10 tys. ton zaopatrzenia. Bezpośrednią ich eskortę stanowiło 12 niszczycieli, a wsparcie i przygotowanie artyleryjskie lądowania miał zapewnić dowodzony przez wiceadmirała Hiroaki Abe potężny zespół z pancernikami *Hiei* i *Kirishima* na czele. Wyposażone w specjalne pociski burzące okręty liniowe, nocą z 12 na 13 listopada miały przeprowadzić bombardowanie lotniska Hendersona tak, aby w ciągu następnego dnia powolne transportowce swobod-

22. Nowy pancernik *South Dakota* (BB-57), który przybył na Wyspy Tonga w dniu 04.09.1942 r. dwa dni później wszedł na nieoznaczoną na mapach rafę koralową i 12.09.1942 r. został odesłany na remont do Pearl Harbor. *North Carolina*, uszkodzony 15.09.1942 r. przez japoński okręt podwodny *I-19* wycofywał się wówczas ku Tonagatabu.

23. W dniu 31.08 japoński okręt podwodny *I-26* torpedował lotniskowiec *Saratoga* (CV-3), który musiał odejść do Pearl Harbor na trzymiesięczny remont, a w dniu 15.09 salwa trzech torped japońskiego okrętu podwodnego *I-19* uszkodziła lotniskowiec *Wasp* (CV-7) tak poważnie, że musiał on zostać zatopiony przez niszczyciel *Lansdowne* (DD-486).

24. Dokonywały tego szybkie zespoły niszczycieli, które były określane przez Amerykanów jako „Tokyo Express”.

nie mogły wysadzić desant. Oslonę powietrzną zespołu podczas przejścia morzem stanowiły samoloty lotniskowców *Junyo* i *Hiyo*, które miały poruszać się na północ od archipelagu Wysp Salomona. Operacja lądowania miała zostać przeprowadzona nocą tak, aby uniknąć zagrożenia jakie stanowiło lotnictwo amerykańskie.

Informacja o wyjściu w morze trzech zespołów japońskich została przekazana przez wywiad Sprzymierzonych jeszcze 9 listopada i dotarła do dowodzącego na obszarze Południowego Pacyfiku wiceadmirała Williama F. Halsey'a. Począwszy od następnego dnia na rozpoznanie wschodniego i północnego podejścia do Guadalcanalu skierowano więc samoloty z *Espirito Santo* oraz *Henderson Field*, a na podejściu do Wysp Salomona rozstawiono 24 okręty podwodne. W tym czasie w morzu znajdowały się już Task Force Tare – siły desantowe kontradmirała Richmonada K. Turnera, które wyprzedzająco – rankiem 12 listopada miały wysadzić na wybrzeżu wyspy przeszło 6 tys. żołnierzy amerykańskich wraz z wyposażeniem. Ich bezpośrednią osłonę stanowił zespół złożony łącznie z 6 krążowników i 20 niszczycieli, których dwie grupy były dowodzone przez kontradmirałów Daniela J. Callagana i Normana Scotta²⁵. Wsparcie operacji miały zapewnić bazujące wówczas w Noumea na Nowej Kaledonii Task Force King pod dowództwem kontradmirała Thomasa C. Kinkaida. Formację tę tworzyły Task Force 16 – zespół operacyjny lotniskowca *Enterprise* (CV-6) wsparte przez 6 Dywizjon Pancerników, który stanowiły wówczas *Washington* – jako okręt flagowy kontradmirała Willis A. Lee oraz *South Dakota* (BB-57), a także krążowniki *Northampton* (CA-26) i *San Diego* (CL-53). Eskortę jednostek zespołu stanowiły niszczyciele 2 Eskadry: *Clark* (DD-361), *Benham* (DD-397), *Hughes* (DD-410), *Anderson* (DD-411), *Mustin* (DD-413), *Russell* (DD-414), *Walke* (DD-416) i *Morris* (DD-417). Zgodnie z opracowanym planem, Task Force Tare miały wysadzić desant tak, aby zdążyć wycofać się przed spodziewanym w dniu 13 listopada nadejściem nieprzyjacielskich sił głównych, które miały zostać przechwycone i zniszczone przez samoloty i okręty Task Force King oraz lotnictwo bazujące na Guadalcanalu.

Zespół admirała Kinkaida opuścił Noumea w południe 11 listopada obie-

rając kurs na zachód tak, aby zgodnie z rozkazem admirała Halsey'a wieczorem następnego dnia zająć pozycję około 250 mil na południe od Guadalcanalu gdzie miał oczekiwać nadejścia nieprzyjaciela. Wyjście w morze Task Force King zostało opóźnione przez trwające na *Enterprise* prace związane z usuwaniem uszkodzeń, które lotniskowiec odniósł w Bitwie koło Wysp Santa Cruz. Przed południem 12 listopada samoloty rozpoznawcze z wyspy zlokalizowały siły główne nieprzyjaciela (dwa pancerniki, krążownik i sześć niszczycieli), które znajdowały się w odległości 335 mil od Guadalcanalu – praktycznie na północ od północno-zachodniego krańca wyspy Malaita. Wieczorem tego dnia transportowce Task Force Tare zakończyły wyładunek, po czym zespół admirała Turnera odszedł ku *Espirito Santo*. Oslaniające transportowce zespoły admirałów Callagana i Scotta złożone łącznie z 5 krążowników i 7 niszczycieli²⁶ pozostały na wodach Guadalcanalu. Ich zadaniem było niedopuszczenie do zbombardowania przez nieprzyjaciela lotniska Hendersona oraz opóźnienie marszu floty japońskiej do czasu nadejścia głównych sił amerykańskich, które znajdowały się jeszcze daleko od wyspy. Krótko przed północą 12 listopada zespół admirała Abe dotarł w pobliże północnego wybrzeża Guadalcanalu gdzie spotkał się z okrętami formacji admirałów Callagana i Scotta. Skutkiem trwającej niewiele ponad pół godziny nocnej bitwy było zatopienie amerykańskich niszczycieli *Cushing* (DD-376), *Monssen* (DD-435), *Laffey* (DD-459) i *Barton* (DD-599), a także poważne uszkodzenia krążowników *Portland* (CA-33), *San Francisco* (CA-38), *Helena* (CL-50), *Atlanta* (CL-51) i *Juneau* (CL-52)²⁷ oraz niszczycieli *O'Bannon* (DD-450) i *Aaron Ward* (DD-483). Po stronie japońskiej zatopiony został niszczyciel *Akatsuki*, a ciężkie uszkodzenia odniosły pancernik *Hiyei* oraz niszczyciele *Murasame*, *Ikazuchi*, *Amatsukaze* i *Yudachi*²⁸. Nie wykonawszy zadania pozostałe okręty zespołu admirała Abe odeszły ku wyspom Shortland gdzie oczekiwały jednostki transportowe.

Rankiem 13 listopada do Task Force King dołączyły ciężki krążownik *Pensacola* (CA-24) wraz z niszczycielami *Preston* (DD-379) i *Gwin* (DD-433) detaszowane wcześniej z zespołu admirała Callagana. W ciągu następnych godzin samoloty z *Enterprise* oraz lotniska Hendersona atakowały uszko-

dzone poprzedniej nocy okręty japońskie, po czym przed południem zespół admirała Kinkaida został skierowany na północ aby osłaniać jednostki Task Force Tare odchodzące ku wyspom Fidżi. Po południu admirał Halsey zdecydował o wyłączeniu z Task Force King pancerników *Washington* i *South Dakota* (BB-57) i wydzieleniu ich w osobny zespół, którego zadaniem miało być przechwycenie głównych sił nieprzyjaciela mogących w nocy zaatakować Henderson Field. Tuż przed 17:00 obydwa okręty liniowe odłączyły się od zespołu admirała Kinkaida i wraz z niszczycielami *Preston* (DD-379), *Benham* (DD-397), *Walke* (DD-416) i *Gwin* (DD-433) odeszły ku Savo. Dowodzenie utworzonymi w ten sposób Task Force 64, noszącymi także kryptonim Task Force Love objął kontradmirał Willis A. Lee.

Wczesnym rankiem następnego dnia okręty Task Force 64 znajdowały się około 200 Mm na południe od Guadalcanalu powracając późnym przedpołudniem na akwen położony 50 Mm na południowy-zachód do wyspy Savo. Jednostki zespołu miały patrolować w taki sposób aby same nie zostały wykryte przez rozpoznawcze lotnictwo japońskie. W ciągu 14 listopada prowadzące kolejne uderzenia lotnictwo amerykańskie zatopiło krążownik *Kinugasa* oraz uszkodziło krążowniki *Chokai*, *Isuzu* i *Tenryu*, a także niszczyciel *Ayanami*, które rankiem tego dnia ostrzeliwały Henderson Field. Samoloty zniszczyły także praktycznie cały konwój transportowców japońskich zatapiając siedem z jego jednostek. Po południu 14 listopada ocalała część konwoju ponownie została skierowana ku Guadalcanal. Transportowce były poprzędane przez japońskie siły główne pod dowództwem wiceadmirała Nobutake Kondo. Ze-

25. W składzie zespołu kontradmirała Scotta znajdowały się również trzy transportowce, które zaokrętowane na nich oddziały miały wysadzić na wybrzeżu Guadalcanalu w dniu 11.11.1942 r.

26. Po południu 10 listopada z zespołu admirała Callagana detaszowano dla wzmocnienia Task Force King ciężki krążownik *Pensacola* (CA-24) oraz niszczyciele *Preston* (DD-379) i *Gwin* (DD-433).

27. W ciągu tego samego dnia wycofujący się ku *Espirito Santo* *Juneau* (CL-52) padł ofiarą torped japońskiego okrętu podwodnego *I-26*, a *Atlanta* (CL-51) został zatopiony przez własną załogę 3 Mm od przylądka Lunga.

28. *Hiyei*, unieruchomiony 5 Mm na północno-zachód od wyspy Savo został w ciągu dnia kilkakrotnie trafiony przez samoloty z lotniskowca *Enterprise* (CV-6) oraz Henderson Field, po czym po zdjęciu załogi jego wrak Japończycy zatopili wieczorem. Płonący *Yudachi* został zatopiony ogniem artyleryjskim krążownika *Portland* (CA-33) na południowy-wschód od Savo.

spół ten stanowił ocalały z wcześniej-
szej nocnej bitwy pancernik *Kirishima*,
a także krążowniki: flagowy *Atago*
oraz *Takao*, *Sendai* i *Nagara* w eskor-
cie 9 niszczycieli. Podążające z pręd-
kością 17 węzłów, kursem 165° jed-
nostki japońskie zostały wykryte około
130 Mm na północ od wyspy Flori-
da przez amerykański okręt podwod-
ny *Trout* (SS-202). Wobec zagrożenia,
że zadaniem zespołu nieprzyjacie-
la będzie dokonanie bombardowania
Guadalcanalu przed rozpoczęciem
desantu, admirał Halsey polecił żeby
Task Force Love do północy przeszły
na akwen położony na południowy-
wschód od wyspy Savo.

Przed wieczorem 14 listopada ze-
spół admirała Lee, poruszając się kur-
sem 020° obchodził zachodni kraniec
Guadalcanalu kierując się ku prze-
ściu pomiędzy wyspą Savo, a wyspami
Russella. Poruszające się z pręd-
kością 23 węzłów jednostki, zygzakując
przeszły około 18 Mm od zachodnie-
go wybrzeża Savo. Ponieważ nie na-
wiązano kontaktu z nieprzyjacielem
o 20:10 okręty zaprzestały zygzakowa-
nia, po czym dziesięć minut póź-
niej, kiedy samolot rozpoznawczy za-
meldował o obecności kierujących się
ku zatoce Savo nieprzyjacielskiego
krążownika i niszczyciela, zespół ame-
rykański przeformował się w szyk to-
rowy. Na czele zespołu, który zwolnił
chwilowo do 20 węzłów szły teraz
w odstępach 270-metrowych niszc-
zyciele: *Walke*, *Benham*, *Preston*
i *Gwin*, za którymi w odległości oko-
ło 4500 metrów podążały *Washing-
ton* i *South Dakota*. Minąwszy Savo,
Task Force Love poruszając się kur-
sem wschodnim rozpoczęły obcho-
dzenie jej od północy w odległości
około 11 Mm od wybrzeża. Panują-
ce wówczas warunki pogodowe były
dobre: zachmurzenie umiarkowa-
ne, morze spokojne, księżyc znajdo-
wał się w pierwszej kwadrze, a dzięki
przejrzystemu powietrzu widzialność
sięgała 25 Mm. Około 21:45 na po-
kładach okrętów amerykańskich prze-
chwycono nieprzyjacielskie transmi-
sje radiowe, a krótko po tym zespół
admirała Lee zmniejszył prędkość
do 17 węzłów i zmienił kurs na 150°. Chwilę później okręty amerykańskie
zostały zauważone przez własne kutry
torpedowe, które wyruszywszy z bazy
na Tulagi patrolowały wody przylega-
jące do północnego wybrzeża Guadal-
canalu. Task Force Love zostały przez
nie mylnie zidentyfikowane jako jed-
nostki nieprzyjaciela, tak że admirał

Lee aby wyjaśnić nieporozumienie
musiał przekazać informację radiową
o swoim zespole otwartym tekstem.
Przypuszczalnie jednak koresponden-
cja ta nie została przechwycona przez
zespół japoński. O 22:52 okręty ame-
rykańskie zmieniły kurs na 270° aby
prześć przez cieśninę pomiędzy wy-
spami Savo i Guadalcanal i o 23:00
znalazły się w odległości 13,5 Mm
na południowy-wschód od południo-
wego krańca Savo – prawie dokładnie
na pozycji wyznaczonej rozkazem ad-
mirała Halsey’a.

Krótko potem obserwatorzy na ści-
gaczach torpedowych oraz na Gu-
adalcanalu zauważyli trzy jednostki,
zidentyfikowane później jako niszczy-
ciele, które okrążyły Savo od półno-
cy i kierowały się na zachód. Niemal
równocześnie stacje radiolokacyjne
Washington wykryły inne okręty w od-
ległości około 16,5 tys. metrów i na-
miarze 340°. Jednostki te znajdowa-
ły się około 6 mil na wschód od Savo
na wodach, które niedawno opuścił
zespół amerykański. Dalocelownik ar-
tylerii głównej pancernika śledził cele
tracąc je jednak po około 2 minutach
ze względu na interferencje ech wysp
Savo i oddalanej o 50 mil Santa Isa-
bel. Kolejny kontakt radarowy nawią-
zano kiedy jednostki japońskie znaj-
dowały się w odległości prawie 18 tys.
metrów i namiarze 340°. Mniej wię-
cej w tym samym czasie obserwatorzy
z *South Dakota* zauważyli trzy okrę-
ty w namiarze 330° w odległości oko-
ło 16,7 tys. metrów oświetlone świa-
tłem zachodzącego księżyca. Zespół,
który przypuszczalnie stanowił naj-
bardziej wysuniętą na wschód kolum-
nę nieprzyjaciela prowadziła więk-
sza jednostka, a za nią podążały dwie
mniejsze. Kiedy na ekranach radarów
pojawily się obce echa admirał Lee po-
lecił zmienić kurs na 330° i przeka-
zać na bliźniaczy pancernik polecenie
otwarcia ognia gdy tylko jego dowód-
ca uzna to za możliwe. Dwie jednostki
nieprzyjaciela – jak sądzono krążowni-
ki typu *Mogami*, zauważono również
w odległości 12,8 tys. metrów w na-
miarze 355° z pokładu niszczyciela
Gwin, który znajdował się około 5 tys.
metrów przed pancernikami.

Aby uprzedzić ewentualną reak-
cję wroga, o 23:17 *Washington* rozpo-
czął z odległości prawie 17 tys. metrów
ostrzał prowadzącej jednostki nieprzy-
jaciela z dział artylerii głównej wyko-
rzystując pomiar radiolokacyjny odle-
głości oraz namiary optyczne. Kiedy
pierwsze pociski dotarły do celu, ogień

z odległości około 13,7 tys. metrów
otworzyła artyleria uniwersalna pan-
cernika oślepiając przy tym błyskami
wyrzynał dział kalibru 127 mm ob-
serwatorów kierujących ogniem ar-
tylerii głównej. Minutę później do ak-
cji włączyły się działa *South Dakota*,
który za cel obrał dwa kolejne okrę-
ty. Już druga salwa *Washington* trafiła
w cel, podobnie jak kolejne, które spo-
wodowały gwałtowne pożary na całym
pokładzie nieprzyjacielskiej jednost-
ki. Po siódmej lub ósmej salwie japoń-
ski okręt zniknął z ekranów radarów²⁹,
a pancernik przerwał ostrzał z dział ar-
tylerii głównej kontynuując strzelanie
z dział uniwersalnych. W ciągu 3 minut
Washington wystrzelił łącznie 42 prze-
ciwpancerne pociski kalibru 406 mm
i około 100 pocisków kalibru 127 mm.
Po przerwaniu ognia admirał Lee na-
kazał zmianę kursu na 300°, a o 23:20
zwiększenie prędkości do 23 węzłów.

Dwie minuty później prowadzą-
cy kolumnę Task Force Love *Walke*
otworzył ogień do grupy okrętów ja-
pońskich, które rozpoczęły okrąża-
nie Savo od południowego-zachodu.
Następnie do akcji włączyły się kolej-
ne niszczyciele amerykańskie uzysku-
jąc trafienia jednostek nieprzyjaciela
same także dostając się pod ich ogień.
Jego skutkiem były dwa trafienia niszc-
zyciela *Preston* pociskami kalibru
140 mm przez lekki krążownik *Naga-
ra*, które spowodowały gwałtowne po-
żary i unieruchomienie okrętu amery-
kańskiego. Chwilę później niszczyciel
trafiły przypuszczalnie trzy pociski ka-
libru 203 mm zamieniając go w płoną-
cy wrak³⁰. W tym samym czasie *Ben-
ham* został trafiony torpedą w część
dziobową dodatkowo będąc zasypa-
nym elementami konstrukcji niszczy-
ciela *Preston*, na którym nastąpiła eks-
plozja. Kiedy uszkodzony *Benham*
rozpoczął wycofywanie się ku brze-
gom Guadalcanalu jego kadłubem
wstrząsnął wybuch bomb głębinow-
ych³¹. *Walke* został trafiony torpedą
w prawą burtę na wysokości pomo-
stu bojowego, a chwilę później jego
część dziobową dosięgły co najmniej

29. Wielokrotnie trafiony i poważnie uszkodzony niszczyciel *Ayanami* został zatopiony przez japoński niszczyciel *Uranami*.

30. *Preston* przewrócił się następnie przez prawą burtę i o 00:36 zatonął rufą w dół. Cressman J.R. w *The Official Chronology...* przypisuje jego zatopienie lekkiemu krążownikowi *Nagara*.

31. Wycofujący się ku *Espiritu Santo Benham* po południu następnego dnia ze względu pogarsza-
jące się warunki pogodowe został zatopiony ogniem
artylerii 127 mm osłaniającego go niszczyciela
Gwin. Z 4 wystrzelonych uprzednio przez ten okręt
torped 2 zadziaływały wadliwie, a 2 chybiły.

dwa ciężkie pociski³². *Gwin* znalazł się pod ogniem nieprzyjaciela zostając trafionym pociskiem kalibru 120 mm w okolice kotłowni, a później jeszcze rykoszetem pocisku niewiadomego kalibru. Ofiara niszczycieli amerykańskich nie poszła jednak na marne – związanie lekkich jednostek nieprzyjaciela uniemożliwiło im bowiem wykonanie w tym czasie ataku torpedowego na pancerniki Task Force Love.

Podczas gdy niszczyciele walczyły z okrętami japońskimi, *Washington* bombardował z dział kalibru 127 mm południowe wybrzeże Savo gdzie jako wystrzały artylerii nadbrzeżnej mylnie zidentyfikowano błyski upadających pocisków, które nie trafiły w cel. O 23:27 na ekranie radaru dozoru powietrznego CXAM pojawiło się kolejne echo w namiarze 040° i w odległości ~8,9 tys. metrów. Minutę później cel, którym okazał się okręt płonący na tle Savo zdołali zlokalizować w namiarze 356° i w odległości 9,3 tys. metrów obserwatorzy dalecełowników artylerii głównej pancernika, których wcześniej oslepił ogień jego dział uniwersalnych. Wkrótce zlokalizowano także kolejne okręty nieprzyjaciela okrążające Savo od południa. Zanim jednak artyleria główna *Washington* otrzymała rozkaz otwarcia ognia jednostki japońskie wycofały się za wyspę. Po pięciu minutach działa uniwersalne pancernika przerwały ogień i okręt zwiększył prędkość do 26 węzłów zmieniając kurs na 282° tak, aby obejść od południa jeden z płonących własnych niszczycieli. Chwilę później operatorzy stacji radiolokacyjnej dozoru nawodnego SG pancernika wykryli w namiarze 330° echa czterech nieprzyjacielskich jednostek, które do tej pory były przesłonięte wyspą Savo. Śledzenie celu, którego sygnatura była najsilniejsza przejęli następnie operatorzy radarów dalecełowników artylerii głównej.

Pancernik *South Dakota* ostrzeliwał w tym czasie niezidentyfikowane cele z dział artylerii głównej. Wtedy też (o 23:33) nastąpiło zwarcie w kablu zasilającym dalecełownika Nr 4 jego artylerii uniwersalnej, którego skutki przeniosły się na układ zasilania rufowej części okrętu. Ponieważ główne wyłączniki obwodów pozostawały załączone, przejście na zasilanie awaryjne tych obwodów przyniosło w efekcie ponowne zwarcie i utratę zasilania systemów kontroli ognia całej artylerii pancernika na 3 minuty. Po przełączeniu systemów artylerii głównej pancernika na zasilanie awa-

ryjne uszkodzone obwody udało się wyizolować tak, że bez zasilania pozostały jedynie wieże Nr 56 i Nr 58 artylerii uniwersalnej. Okręt odchylił następnie kurs w lewo, aby przejść obok uszkodzonych niszczycieli po czym powrócił w prawo na kurs 300°. Minąwszy niszczyciele z lewej burty zmienił kurs na 290°, a później na 285° i zwiększył prędkość do 26 węzłów. W czasie, kiedy *South Dakota* ostrzeliwał z dział wieży artylerii głównej znajdujący się za jego rufą krążownik mylnie zidentyfikowany jako *Kuma* awarii uległ jego radar dozoru nawodnego SG. Chwilę później, kiedy pancernik został zmuszony do ominięcia wraku niszczyciela *Walke*, wyszedł z szyku i znalazł się z prawej burty za rufą *Washington*. W ten sposób *South Dakota* pozostając przeważnie w martwym kącie radaru dozoru nawodnego SG usytuowanego na przedniej ścianie wieży kontroli ognia okrętu flagowego³³ stracił w ciemnościach z nim kontakt i miał trudności w określeniu pozycji zarówno własnej jak i innych jednostek.

W tym czasie znajdujący się 11 mil na zachód od Savo *Washington* w dalszym ciągu śledził nowe jednostki nieprzyjaciela, które zlokalizowane na północny-zachód od wysepki poruszały się kursem zachodnim zbliżającym pod kątem 15° do pancernika amerykańskiego. Po pięciominutowej awarii udało się przywrócić sprawność radarowi SG *South Dakota*, który zlokalizował okręty japońskie w odległości ~5,3 tys. metrów w namiarze 070° z prawej burty. Poruszający się w szyku torowym, zamykanym przez pancernik *Kirishima* zespół japoński około 23:55 zwiększył prędkość do 26 węzłów i wykonał zwrot na kurs na południowo-wschodni kierując się na cieśninę oddzielającą Savo od przylądka Esperance na Guadalcanlu. W ten sposób odległość boczna pomiędzy poruszającymi się teraz niemal kontrykursami obydwoma zespołami nieprzyjacielskimi w dalszym ciągu ulegała zmniejszeniu. Pięć minut później drugi w szyku okrętów japońskich zlokalizował w świetle czterech reflektorów znajdujący się bliżej *South Dakota* i chwilę później jednostki japońskie otworzyły do niego ogień.

Ze względu na niemożność identyfikacji licznych ech radarowych, admirał Lee wstrzymywał otwarcie ognia przez okręt flagowy nie będąc pewnym pozycji towarzyszącego pancernika. Po jego oświetleniu i wyjaśnieniu w ten sposób sytuacji polecił rozpoczę-

cie ostrzału zespołu japońskiego. Niemal natychmiast, kierując się błyskami dział nieprzyjaciela *Washington* wstrzelał się więc w ostatni, największy w szyku okręt, którym był pancernik *Kirishima*. Cel znajdujący się w odległości ~7,7 tys. metrów w namiarze 008° ostrzeliwały działa 406 mm amerykańskiego okrętu flagowego oraz wieże Nr 51 i 53 jego artylerii uniwersalnej, podczas gdy wieże Nr 55, 57 i 59 oświetlały pole walki w odległości ~6,9 tys. metrów. W ciągu nieco ponad 2,5 minuty działa artylerii głównej *Washington* wystrzeliły 39 pocisków przeciwpancernych, po czym ogień przerwano na skutek nieprawdziwego meldunku, że nieprzyjacielska jednostka zatonała. Zorientowawszy się w pomyłce, zwłaszcza iż pomimo ogarniającego pożaru w dalszym ciągu strzelały trzy z czterech podwójnych wież dział artylerii głównej *Kirishima*, po 1½ minuty wznowiono ostrzał nieprzyjacielskiego okrętu. W ciągu 2¾ minuty *Washington* wystrzelił jeszcze 36 kolejnych pocisków kalibru 406 mm. Podczas siedmiominutowej akcji amerykański okręt flagowy wystrzelił ku *Kirishima* z odległości od 7,7 tys. metrów do 11,6 tys. metrów łącznie 75 pocisków artylerii głównej oraz 107 pocisków kalibru 127 mm. W tej fazie bitwy artyleria uniwersalna, oprócz ostrzeliwania pancernika japońskiego wystrzeliła również 62 pociski oświetlające oraz 120 pocisków z odległości od 6,8 tys. do 8,7 tys. metrów w kierunku krążowników iluminujących i ostrzeliwujących *South Dakota*. *Kirishima* został nakryty przy tym przez co najmniej trzy z wystrzelonych salw artylerii głównej *Washington* tak, że bezpośrednio w cel trafiło na pewno 9 pocisków kalibru 406 mm oraz co najmniej 40 pocisków kalibru 127 mm. Płonący pancernik japoński odchodził z pola bitwy kursem zachodnim z prędkością 18 węzłów. *Washington* śledził jego ruchy na ekranach radarowych jeszcze przez kolejnych 10 minut, kiedy to *Kirishima* wykonawszy niekontrolowany zwrot o 500° przez lewą burtę zastopował i pozostał nieruchomym³⁴.

32. *Walke* przełamał się i ok. 00:42 zatonała jego część rufowa podczas gdy dziobowa jeszcze przez dłuższy czas utrzymywała się na wodzie.

33. Ujawniona tak ostro niedogodność stała się główną przyczyną przeniesienia anteny radaru SG na maszt kolumnowy podczas przeglądu *Washington* przeprowadzonego w Pearl Harbor w połowie 1943 roku.

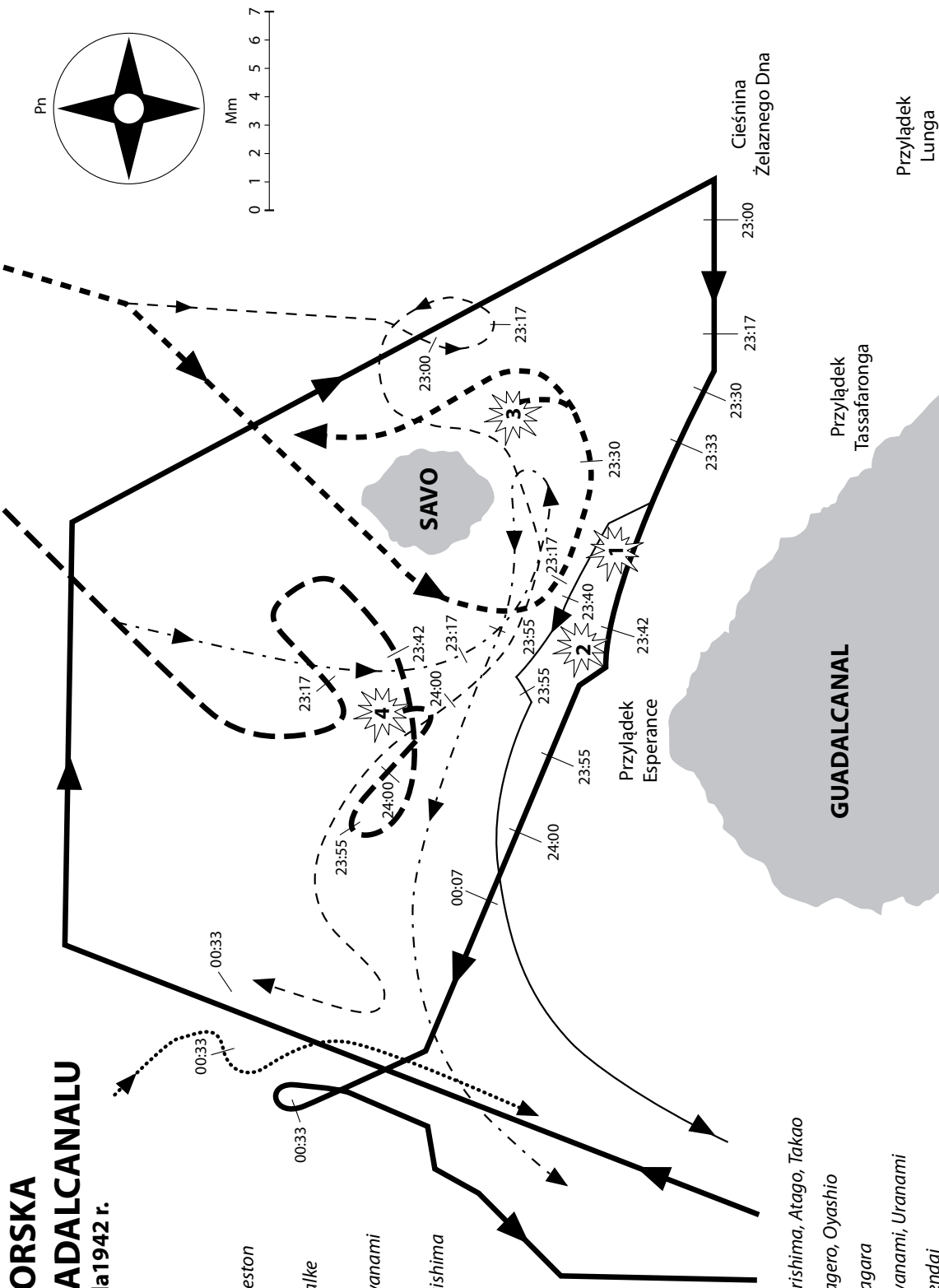
34. Płonący *Kirishima* ze zniszczonym sterem i przebiciami kadłuba na linii wodnej przewrócił się przez prawą burtę i zatonął ok. 03:20 w odległości ~7 mil na północny-zachód od Savo.

BITWA MORSKA KOŁO GUADALCANALU 14-15 listopada 1942 r.

Zatonięcia

- 1** 23:36 – Preston
- 2** 23:42 – Walke
- 3** 24:00 – Ayanami
- 4** 03:20 – Kirishima

- Kirishima, Atago, Takao
- Kagero, Oyashio
- - - Nagara
- - - Ayanami, Uranami
- - - Sendai
- Washington i Task Force 64
- South Dakota

Japoński pancernik *Kirishima* – przeciwnik i ofiara *Washington* w nocnej bitwie koło Guadalcanalu z 14 na 15 listopada 1942 roku.

Fot. zbiory Shizuo Fukui

O 00:17 admirał Lee zrezygnowawszy z dalszej obserwacji pancernika japońskiego, położył swój okręt flagowy na kurs 340° poszukując japońskich transportowców albo innych odpowiednich celów. Z pokładu *Washington* zaobserwowano przy tym w odległości 12,6 tys. metrów zespół pięciu okrętów nieprzyjaciela (przypuszczalnie niszczycieli) poruszających się kursem północno-zachodnim z prędkością 29 węzłów oraz inną grupę jednostek w namiarze 240° w okolicach wysp Russell. O 00:33 admirał Lee nakazał wykonanie zwrotu w prawo o 180° i zmniejszenie prędkości okrętu do 20 węzłów tak, aby utrudnić nieprzyjacielowi ewentualne strzelania torpedowe. W dalszym ciągu dowódca Task Force Love nie miał przy tym informacji o pozycji *South Dakota*, nie udało się przy tym nawiązać z nim łączności³⁵. Cztery minuty później *Washington* ponownie zwiększył prędkość do 25 węzłów i zygając poruszał się kursem południowo-zachodnim. Przez kolejne 40 minut pancernik stał się celem ataków torpedowych wykonanych przez pojedynczy niszczyciel zaobserwowany przed jego dziobem oraz kilka innych w części rufowej z lewej burty. Obserwatorzy okrętu odnotowali 17 śladów

biegnących torped, z których 4-5 przeszło niebezpiecznie blisko pancernika. Około 01:00 udało się przywrócić łączność z *South Dakota* i admirał Lee wyraził zgodę na odejście uszkodzonej jednostki z możliwie największą prędkością przy zachowaniu ciszy radiowej. Dwadzieścia minut później w odległości 14,6 tys. metrów z prawej burty za rufą *Washington* zauważono echo radarowe dużego okrętu, a po minięciu wysp Russell dwóch innych jednostek, którymi były wycofujące się ku Nowym Hebrydom niszczyciele *Benham* i *Gwin*. O 01:44 pancernik położył się na kurs 180° definitywnie opuszczając pole zakończonej już bitwy.

W toku nocnego starcia *Washington* wystrzelił łącznie 117 pocisków kalibru 406 mm oraz 522 pociski 127 mm, w tym 62 oświetlające. Okręt nie odniósł przy tym praktycznie żadnych istotnych uszkodzeń oprócz powodowanych zwykle wstrząsami i podmuchami wystrzałów jego artylerii. Poważnym uszkodzeniom uległy natomiast obydwa wodnosamoloty obserwacyjne, które znajdowały się na pokładzie rufowym pancernika. Jeden z nich nie nadawał się przy tym do remontu mogąc stanowić jedynie rezerwuar części zamiennych, a drugi

wymagał naprawy w lądowym warsztacie remontowym. Silniki obydwu maszyn pozostały nienaruszone.

Rankiem 15 listopada admirał Lee otrzymał od dowódcy Obszaru Południowego Pacyfiku wiceadmirała Williama F. Halseya Jra rozkaz wycofania się na Espiritu Santo. Tuż przed 09:00 z flagowego pancernika dostrzeżono *South Dakota*, po czym obydwa okręty obrały kurs na wschód. Późnym wieczorem pancerniki spotkały się z wysłanymi naprzeciw niszczycielami *Dale* (DD-353), *Stack* (DD-406) i *Lardner* (DD-487), których zadaniem było zapewnienie im osłony przeciwpodwodnej. W dniu 17 listopada zespół pancernika *Washington* dotarł do Noumea na Nowej Kaledonii. Chociaż straty poniesione przez Marynarkę Stanów Zjednoczonych w serii listopadowych bitew u wybrzeży Guadalcanalu były poważne, Japończycy zostali zmuszeni do wycofania się i nigdy już później nie skierowali na te wody równie potężnego zespołu. Nie udało się ponad-

35. Podczas bitwy *South Dakota* został trafiony pociskiem 356 mm, 17 pociskami 203 mm oraz 5 pociskami kalibrów 152 mm i 140 mm. Skutkiem tych trafień była śmierć 30 i rany 60 członków jego załogi oraz min. unieruchomienie systemów kierowania i kontroli ognia, radiolokacji i łączności.

to wzmocnić garnizonu na wyspie, co miało decydujące znaczenie dla dalszych zmagañ o archipelag Salomona.

Do końca kwietnia 1943 roku *Washington* pozostał na południowym Pacyfiku i bazując na Nowej Kaledonii operował w dalszym ciągu jako okręt flagowy kontradmirała Willisa A. Lee. Pancernik wchodził w skład grup osłonowych zespołów operacyjnych lotniskowców uczestniczących w kampanii na wyspach Salomona – działając w składzie Task Force 11 lotniskowca *Saratoga* (CV-3) oraz Task Force 16 lotniskowca *Enterprise* (CV-6). W dniu 30 kwietnia *Washington* opuścił Noumea i odszedł na wschód. Do kierującego się ku Wyspom Hawajskim pancernika dołączyły inne okręty Task Force 16 i w dniu 8 maja cały zespół zawinął do Pearl Harbor. Na kolejne trzy tygodnie okręt stał się jednostką flagową Task Force 60, na których czele prowadził szkolenie bojowe na wodach otaczających Hawaje. Zakończywszy okres ćwiczeń, w dniu

28 maja wszedł na przegład do Pearl Harbor Navy Yard.

Po ukończeniu prac remontowych w dniu 27 lipca pancernik dołączył do marszowej Task Group 56.14, z którą odszedł na Południowy Pacyfik. W dniu 7 sierpnia jej okręty dotarły do Havannah Harbor na Efate w archipelagu Nowych Hebrydów. Bazujący tam *Washington* do końca października prowadził w ich rejonie ćwiczenia bojowe i taktyczne wraz zespołami operacyjnymi lotniskowców. W dniu 31 października okręt opuścił Havannah Harbor jako jednostka flagowa Task Group 53.2 tworzonej wraz z pancernikami *Massachusetts* (BB-59), *South Dakota* (BB-57) i *Alabama* (BB-60) oraz należącymi do 21 Dywizjonu niszczycielami: *Fletcher* (DD-445), *Radford* (DD-446), *Jenkins* (DD-447), *La Valette* (DD-448), *Nicholas* (DD-449) i *Taylor* (DD-468), z którą obrał kurs na Wyspy Gilberta. Następnego dnia jej jednostki dołączyły do Task Group 53.3 – zespołu operacyjnego lotniskowców *Enterprise* (CV-6), *Essex* (CV-9) oraz *Independen-*

ce (CVL-22), a dowodzenie całością sił objął kontradmirał Willis A. Lee. Do 6 listopada połączone zespoły prowadziły wspólne ćwiczenia, po czym lotniskowce odłączyły się, a *Washington* z jednostkami eskorty odszedł ku Viti Levu w archipelagu wysp Fidżi dokąd dotarł następnego dnia.

W dniu 11 listopada okręt wyszedł w morze jako jednostka flagowa admirała Lee, który sprawował wówczas funkcję dowódcy zespołu pancerników Floty Pacyfiku. Przez pięć kolejnych dni okręt operował wspólnie z należącymi do 8 i 9 Dywizjonów pancernikami *Indiana* (BB-58) i *Massachusetts* (BB-59) oraz *South Dakota* (BB-57) i *Alabama* (BB-60). Następnie *Washington* dołączył do Task Group 50.1 – dowodzonego przez kontradmirała Charlesa A. Pownalla zespołu przechwytyjącego złożonego z lotniskowców: flagowego grupy *Yorktown* (CV-10) oraz *Lexington* (CV-16) i *Cowpens* (CVL-25). Połączone zespoły przeszły następnie ku Wyspom Gilberta oraz Marshalla wykonując uderzenie na pozycje japońskie

Pancerniki *Washington* i *Alabama* (BB-60) w dniu 25 listopada 1943 roku kiedy obydwie operowały w składzie Task Force 50. W tle lotniskowiec *Yorktown* (CV-10).
Fot. zbiory Artur D. Baker III

przed zbliżającym się rozpoczęciem operacji „Galvanic”. W dniu 19 listopada samoloty z lotniskowców zespołu atakowały atole Mili i Jaluit w archipelagu Wysp Marshalla. Po rozpoczęciu lądowania, które miało miejsce następnego dnia, Task Group 50.1 prowadziła uderzenie na Tarawa i Makin, a w ciągu kolejnych dni samoloty z lotniskowców grupy atakowały atol Mili.

W dniu 25 listopada nastąpiło przegrupowanie zespołów Task Force 50, w wyniku którego *Washington* został przyporządkowany do Task Group 50.4 – dowodzonego przez kontradmirała Fredericka C. Shermana lotniskowcowego zespołu wsparcia operacji „Galvanic”. Trzon tej grupy stanowiły lotniskowce *Bunker Hill* (CV-17) i *Monterey* (CVL-26), wsparte pancernikami *South Dakota* (BB-57) i *Alabama* (BB-60) z eskortą niszczycieli 46 Eskadry: 91 Dywizjonu: *Charrette* (DD-581), *Conner* (DD-582), *Bell* (DD-587) i *Izard* (DD-589) oraz 92 Dywizjonu: *Boyd* (DD-544), *Bradford* (DD-545) i *Cowell* (DD-547), a także jednostki 15 Dywizjonu Niszczycieli: *Stack* (DD-406), *Sterett* (DD-407) i *Wilson* (DD-408). Zespół operował na północ od Makin zapewniając osłonę powietrzną, przeciwpodwodną oraz przeciwko atakom jednostek nawodnych nieprzyjaciela. Przez kolejne dni jednostki grupy były atakowane przez samoloty japońskie szczęśliwie jednak nie doznając uszkodzeń.

Późnym wieczorem 5 grudnia do zespołu admirała Shermana dołączyły jednostki wsparcia Task Group 50.2 – zespołu lotniskowców *Enterprise* (CV-6) i *Bellau Wood* (CVL-24), w składzie osłony którego były pancerniki *Indiana* (BB-58) i *Massachusetts* (BB-59) oraz bliźniaczy *North Carolina*³⁶. Następnego popołudnia okręty, których eskortę stanowiło łącznie 11 niszczycieli, pod dowództwem kontradmirała Lee na *Washington* obrały kurs na zachód. Zadaniem połączonego zespołu oznaczonego jako Task Group 50.8 było zbombardowanie wyspy Nauru. W ciągu następnego dnia jednostki dotarły na pozycję położoną na południowy-zachód od wyspy Ocean, z której miały przeprowadzić bombardowanie lotnicze i artyleryjskie. Tuż przed 06:00, jeszcze przed świtem 8 grudnia pancerniki osłaniające z przodu i z tyłu przez niszczyciele uformowały szyk torowy, po czym rozpoczęły ostrzał wyspy ogniem korygowanym przez wodnosamoloty pokładowe każdego z nich. Po południu

tego dnia jednostki Task Group 50.8 odeszły od wybrzeży Nauru i obrały kurs na południowy Pacyfik. W dniu 12 grudnia okręty zespołu (bez lotniskowców *Bunker Hill*, *Monterey* i pancernika *Alabama*, które odeszły ku Espiritu Santo), powróciły do Havannah Harbor na Efate.

Tego samego dnia, w którym jednostki zespołu rzuciły kotwice na Nowych Hebrydach zostały przegrupowane w Task Force 37 pod banderą admirała Lee. Admirał, którego jednostką flagową pozostawał *Washington*, był jednocześnie dowódcą Task Group 37.1 – zespołu złożonego z 6, 8 i 9 Dywizjonów Pancerników tworzonych przez obydwie jednostki bliźniacze oraz *Indiana*, *Massachusetts*, *South Dakota* i *Alabama*³⁷. Na Efate okręty spędziły Święta Bożego Narodzenia, przy czym *Washington* i *North Carolina* w dniu 25 grudnia wraz z 4 niszczycielami wyszły w morze na ćwiczenia artyleryjskie na akwenie położonym 100 Mm na zachód od wyspy Nowa Georgia powracając następnego dnia do Havannah Harbor. Trzy dni później tworzące Task Unit 37.1.6 bliźniacze pancerniki po raz kolejny wyszły w morze stanowiąc osłonę Task Group 37.2 – dowodzonego przez admirała Fredericka C. Shermana zespołu lotniskowców *Bunker Hill* (CV-17) i *Monterey* (CVL-26). W dniu 31 grudnia okręty, które pobrały paliwo ze zbiornikowca floty *Patuxent* (AO-44), skierowano na północ dla przeprowadzenia ataku na żeglugę oraz lotniska nieprzyjaciela koło Kavieng na Nowej Irlandii. Udział w operacji jednostki zakończyły po południu 1 stycznia 1944 roku, kiedy otrzymały rozkaz powrotu do Havannah Harbor. Zanim jednak okręty zespołów powróciły na Efate, tuż po północy 3 stycznia polecono im przejście na północny-zachód ku Rabaul na Nowej Brytanii gdzie zaobserwowano ruch okrętów nieprzyjaciela. W ciągu następnego dnia samoloty z lotniskowca *Bunker Hill* uszkodziły na północ od Kavieng japońskie niszczyciele *Fumizuki* i *Sacuki*, po czym w południe 4 stycznia okręty zespołów ponownie obrały kurs na Nowe Hebrydy wracając trzy dni później do Havannah Harbor.

Po dwutygodniowym postoju tworzące wówczas Task Group 37.1 pancerniki – flagowy *Washington* oraz *North Carolina*, *South Dakota*, *Indiana* i *Massachusetts* otrzymały rozkaz przebazowania na Wyspy Ellice. Po południu 19 stycznia zespół pan-

cerników dołączył do Task Group 37.2 lotniskowców *Bunker Hill* i *Monterey*, z którymi utworzył Task Force 37 dowodzone przez admirała Fredericka C. Shermana. Dobę później jednostki zespołu zakotwiczyły na atolu Funafuti.

W dniu 23 stycznia *Washington* wraz z pozostałymi okrętami opuścił Wyspy Ellice i wyszedł w morze na spotkanie potężnej armady, w której składzie miał uczestniczyć w operacji „Flintlock” – inwazji na centralną część archipelagu Wysp Marshalla. Pancernik dołączył do sił wsparcia zespołu szybkich lotniskowców – Task Force 58 kontradmirała Marca A. Mitschera. Okręt włączono w skład dowodzonej przez kontradmirała Johna W. Reevesa Jra Task Group 58.1, której trzonem były zgrupowane w Task Unit 58.1.5 lotniskowce: *Enterprise* (CV-6) jako flagowy grupy i jednostki operacyjnej oraz *Yorktown* (CV-10) – flagowy kontradmirała Marca A. Mitschera dowódcy Task Force 58 i lekki lotniskowiec *Belleau Wood* (CVL-24). Ich wsparcie stanowiła Task Unit 58.1.3 złożona z pancerników *Indiana* (BB-58) – flagowego okrętu kontradmirała Glenna B. Davisa dowódcy 8 Dywizjonu Pancerników i *Massachusetts* (BB-59), do których dołączył *Washington*. W skład jednostki osłony grupy noszącej oznaczenie Task Unit 58.1.4. wchodziły: krążownik przeciwlotniczy *Oakland* (CL-95), a także niszczyciele 50 Eskadry: flagowy *Clarence K. Bronson* (DD-668) złożonej z: 99 Dywizjonu: *Gatling* (DD-671), *Healy* (DD-672), *Cotten* (DD-669) i *Dortch* (DD-670) oraz 100 Dywizjonu: *Caperton* (DD-650), *Knapp* (DD-653), *Ingersoll* (DD-652), *Cogswell* (DD-651). Zespół uzupełniały dwa zbiornikowce floty i niszczyciel eskortowy *Elden* (DE-264), które po zakończeniu pobierania paliwa przez jednostki grupy w dniu 26 stycznia zostały odesłane w jego osłonę.

Przez ostatnie dni stycznia samoloty lotniskowców Task Group 58.1 prowadziły uderzenia powietrzne na obiekty nieprzyjaciela położone na atolach archipelagu Wysp Marshalla. W dniu 29 stycznia uczestniczyły one w atakach na Taroa w północno-wschodniej części atolu Maloelap, a następnego dnia atakowały Kwajalein. Tego

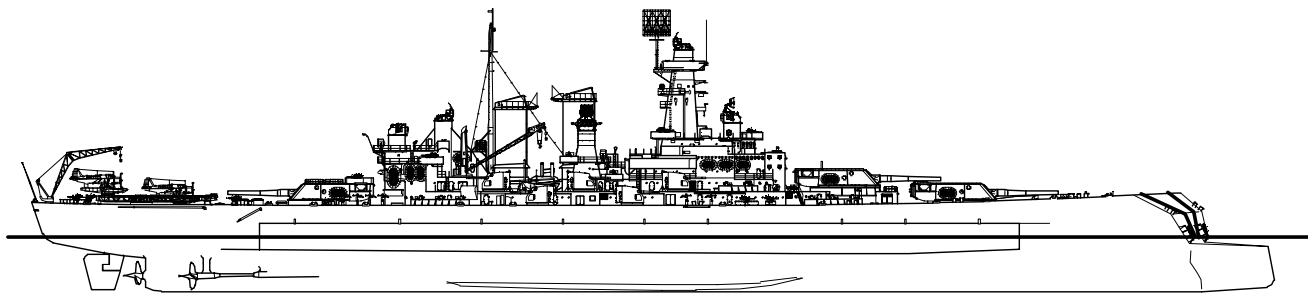
36. Ponieważ przez znaczny okres służby obydwa bliźniacze pancerniki operowały w składach tych samych związków, aby nie powtarzać szczegółowych opisów zostały one zawarte w części dotyczącej działalności operacyjnej *North Carolina*.

37. Uzupełniwszy zapasy amunicji artylerii głównej 406 mm, w dniu 11.12.1943 r. *Alabama* powrócił na Efate.

Washington w dniu 16 stycznia 1944 roku – tydzień przed rozpoczęciem zgrupowania jednostek mających uczestniczyć w operacji „Flintlock” – inwazji na Wyspy Marshalla.
Fot. zbiory Artur D. Baker III

Uszkodzenia dziobu *Washington* w wyniku kolizji z pancernikiem *Indiana*, 01.02.1944 r.

Rys. Waldemar Kaczmarczyk

też dnia cele na tym atolu ostrzeliwały *Washington*, *Indiana* i *Massachusetts*, które w osłonie czterech niszczycieli podeszły do jego brzegu. Dzień 31 stycznia jednostki zespołu admirała Reevesa spędziły na zapewnieniu wsparcia żołnierzom, którzy rankiem lądowali na Kwajalein.

We wczesnych godzinach rannych 1 lutego formacja okrętów wsparcia Task Group 58.1 znajdowała się w drodze w okolicach Kwajalein zygając z prędkością 19 węzłów. Około 04:20 pancernik *Indiana* zasygnalizował opuszczenie szyku i odejście dla bunkrowania towarzyszących mu niszczycieli jeszcze pod osłoną nocy. Ponieważ w tym czasie *Washington* wykonywał rutynowy zwrot na kolejny kurs wynikający ze schematu zygakowania, odchodzący w ciemnościach *Indiana* znalazł się wprost przed jego dziobem. Obserwatorzy *Washington* zauważyli poruszającą się prostopadłe

jednostkę w odległości mniejszej niż tysiąc metrów tak, że możliwość kolizji stała się ewidentna. Mimo wyłożenia steru maksymalnie lewo na burtę oraz przestawienia maszyn na „cała wstecz”, *Washington* z prędkością około 16 węzłów uderzył w prawą burtę *Indiana* tuż za rufową wieżą artylerii głównej i ześliznął się około 30 m po jego kadłubie. Uszkodzeniu uległo poszycie uderzonego pancernika, jego burtowe zbiorniki paliwa oraz prawoburtowe stanowiska działek przeciwlotniczych 40 mm, a także katapulta włącznie z ustawionym na niej wodnosamolotem i dźwigiem lotniczym.

Na *Washington* najpoważniejszym skutkiem zderzenia było poważne uszkodzenie dziobu, który został zmiażdżony na długości niemal 27 m od stewy dziobowej do wręgu Nr 15 i wygięty na lewą burtę od stępki do wysokości około 3 m poniżej pokładu głównego. Konstrukcja po-

wyżej została zniszczona a pokład zaagięty w dół wzdłuż linii łączącej wręgi Nr 14 na lewej burcie i Nr 21 na prawej burcie. Wygięte fragmenty dziobu okrętu zawisły na łańcuchach kotwicznych wspierając się na uszkodzonej konstrukcji poniżej. Rozszczelnieniu uległa gródź wodoszczelna na wręgu Nr 16, a prawoburtowe poszycie kadłuba zostało zerwane od wręgu Nr 21 na poziomie pokładu głównego do wręgu Nr 15 poniżej pokładu trzeciego. Poszycie lewej burty zostało zerwane na długości od wręgu Nr 15 do stewy dziobowej. Gródź wodoszczelna na wręgu Nr 26 nie została naruszona tak, że woda, która wdarła się do wnętrza kadłuba wypełniła przestrzeń pomiędzy wręgami Nr 16 i Nr 26 poniżej pokładu drugiego. W skutek zderzenia śmierć poniosło 3 oficerów, którzy przebywali w kabinach w części dziobowej pancernika.

Obydwa uszkodzone okręty liniowe zostały wycofane i w eskorcie niszczycieli *Caperton* (DD-650), *Gatling* (DD-671), *Healy* (DD-672) i *Cotten* (DD-669) odeszły ku Majuro na Wyspach Marshalla, dokąd z prędkością 6 węzłów dotarli następnego dnia. Ze względu na niemożność wykorzystania własnych kotwic *Washington* został zacumowany lewą burtą za pomocą siedmiu lin $\varnothing 81$ mm do prawej burty zakotwiczonych na lagunie zbiornikowca floty *Pecos* (AO-65). U prawej burty pancernika zacumował z kolei okręt warsztatowy *Vestal* (AR-4), którego remontowcy dokonali tymczasowej naprawy uszkodzonej części dziobowej pancernika. Po odcięciu pozostałości zniszczonych jej elementów zamontowali oni prowizoryczny „dziób” wykonany z arkuszy blachy kotłowej wzmocnionej drewnianymi kantówkami. Jego konstrukcja miała być na tyle wytrzymała aby umożliwić dojście uszkodzonego okrętu do Pearl Harbor. W międzyczasie nurkowie z *Vestal* dokonali prze-

Dziób *Washington* uszkodzony w wyniku kolizji z pancernikiem *Indiana* (BB-58), która miała miejsce wczesnym rankiem 1 lutego 1944 roku.

Fot. U.S. Naval Historical Center

glądu części podwodnej pancernika – nie znajdując na szczęście żadnych uszkodzeń w obrębie pędników jednostki. Pobrawszy paliwo z *Pecos*, w dniu 11 lutego pancernik opuścił Majuro i w przeciwpodwodnej eskorcie niszczycieli: floty *Franks* (DD-554) i eskortowego *Manlove* (DE-36) odszedł ku Wyspom Hawajskim. Następnego dnia do poruszającego się z prędkością 14 węzłów zespołu dołączyły dwa kolejne niszczyciele *Callaghan* (DD-792) oraz *Tingey* (DD-539), wraz z którymi *Washington* dotarł do Pearl Harbor po tygodniu od opuszczenia Wysp Marshalla.

Podczas kilkudniowego postoju w suchym doku stoczni marynarki w Pearl Harbor część dziobowa pancernika otrzymała solidną, wsporczą konstrukcję drewnianą umożliwiającą pokonanie jednostce kolejnego etapu rejsu na zachodnie wybrzeże Stanów Zjednoczonych. W dniu 12 marca 1944 roku *Washington* dotarł do Puget Sound Navy Yard w Bremerton w sta-

nie Waszyngton, w której czekał już gotowy do zamontowania nowy dziób. Następnego dnia okręt wprowadzono do suchego doku Nr 5 gdzie w ciągu niecałych dwóch miesięcy dokonano jego montażu. Korzystając z postoju w stoczni, który trwał do 9 kwietnia, na jednostce przeprowadzono także inne prace remontowe, a członkowie załogi pancernika wykorzystywali 30-to dniowe urlopy wypoczynkowe. W dniu 26 kwietnia *Washington* opuścił stocznice, po czym trzy dni później przeszedł z Bremerton do Port Townsend w stanie Waszyngton gdzie dołączył do *Colorado* (BB-45) i *Maryland* (BB-46) – pancerników 4 Dywizjonu. Tam na pokład *Washington* zaokręto- wało około 500 pasażerów, z którymi jednostka wyszła w morze obierając kurs na środkowy Pacyfik. W dniu 13 maja pancernik zawinął do Pearl Harbor gdzie jego pasażerowie zostali wyokrętowani, a sam *Washington* po krótkim postoju odszedł ku Wyspom Marshalla.

W dniu 30 maja okręt zawinął na Majuro gdzie wkrótce po przybyciu na jego pokładzie swoją banderę podniósł, teraz już wiceadmirał – Willis Augustus Lee. Tydzień później pancernik opuścił Wyspy Marshalla w składzie zespołu wsparcia dowodzonych przez wiceadmirała Marca A. Mitschera Task Force 58. Jednostki sił szybkich lotniskowców miały uczestniczyć w przygotowaniu, a po rozpoczęciu zapewnić wsparcie operacji „Forager” – inwazji na Wyspy Mariańskie. *Washington* został włączony w skład Task Group 58.3, której trzonem były lotniskowce *Enterprise* (CV-6) – jednostka flagowa dowódcy grupy kontradmirała Johna W. Reevesa Jra, *Lexington* (CV-16) – flagowy okręt admirała Mitschera oraz *Princeton* (CVL-23) i *San Jacinto* (CVL-30). Oprócz *Washington* jako jednostki flagowej admirała Lee wsparcie lotniskowców grupy stanowiły pancerniki: *South Dakota* (BB-57), *Indiana* (BB-58), *Alabama* (BB-60) i bliźniacza *North Carolina*

Wykonana w dniu 2 kwietnia 1944 roku fotografia *Washington* na próbach morskich po remoncie w Puget Sound Navy Yard w Bremerton, podczas którego okręt otrzymał nowy dziób.

Fot. zbiory Artur D. Baker III

Washington zakotwiczony w dniu 26 kwietnia 1944 roku w cieśninie Puget Sound po zakończeniu remontu w stoczni marynarki w Bremerton.
Fot. zbioru Artur D. Baker III

Burtowe ujęcie *Washington* stojącego na kotwicy w Puget Sound w dniu 26 kwietnia 1944 roku.
Fot. zbiory Artur D. Baker III

Washington od strony dziobu stojący w dryfie w cieśninie w Puget Sound w dniu 26 kwietnia 1944 roku

Fot. zbiory Artur D. Baker III

oraz 5 krążowników w eskorcie niszczycieli 45 (90 Dywizjon) i 50 Eskadry (Dywizjony 99 i 100).

Po południu 6 czerwca z okrętów liniowych Task Group 58.3 oraz pancerników *Iowa* (BB-61) i *New Jersey* (BB-62), 4 ciężkich krążowników oraz 14 niszczycieli utworzono Task Group 58.7, której dowódcą został admirał Lee. Przez dwa kolejne dni jej okręty operowały wspólnie na podejściu do wysp Mariańskich, po czym 8 czerwca zespół został rozwiązany, a *Washington* powrócił do Task Group 58.3. Dotarłszy po południu 11 czerwca na pozycję położoną w odległości 220 mil na wschód od Saipan samoloty z lotniskowców grupy rozpoczęły uderzenie powietrzne, które kontynuowały przez cały kolejny dzień. Rankiem 13 czerwca ponownie utworzono Task Group 58.7, przy czym zespół złożony z *Washington*, *Indiana* i *North Carolina* ostrzeliwał południową i środkową część Saipan. Jednostki zapewniały także osłonę operacji trawlowania wód podejściowych i portowych Saipan. Przez kolejny dzień samoloty lotniskowców kontynuowały uderzenia powietrzne na Saipan i Ti-

nian, a od rana 15 czerwca wspierały lądowanie na Saipan. Następny dzień Task Group 58.3 spędziła na bunkrowaniu paliwa ze zbiornikowca floty *Cimarron* (AO-22), po czym 17 czerwca samoloty z lotniskowców zespołu zapewniały wsparcie powietrzne oddziałom na brzegu. Po południu tego dnia, dla przeciwdziałania zagrożeniu jakie stanowił potężny zespół japoński, który pod dowództwem wiceadmirala Jisaburo Ozawy zmierzał ku Wyspom Mariańskim, sformowano ponownie Task Group 58.7. *Washington* z admirałem Lee na pokładzie pozostawał okrętem flagowym zespołu, który tworzyły ponadto *South Dakota*, *Alabama*, *Indiana*, *Iowa*, *New Jersey* i *North Carolina* oraz 4 ciężkie krążowniki i 14 niszczycieli.

Przez kolejny dzień okręty liniowe wspierały działania lotniskowców grup operacyjnych 58.2 i 58.3, których samoloty prowadziły uderzenia na Guam. Wczesnym rankiem 19 czerwca, po wykonaniu uderzeń na Chichi Jima i Iwo Jima do sił amerykańskich dołączyły grupy operacyjne 58.1 i 58.4 tak, że przed zbliżającymi się zmaganiem zespoły szyb-

kich lotniskowców były w komplecie. Podczas rozpoczętej wówczas dwudniowej powietrzno-morskiej Bitwy na Morzu Filipińskim flota japońska straciła 3 lotniskowce, a uszkodzone zostały 3 inne okręty tej klasy oraz pancernik, ciężki krążownik, 2 niszczyciele i transportowiec wodnosamolotów. Ogromne były straty lotnictwa nieprzyjaciela, które wyniosły przeszło 90% stanu sprzed rozpoczęcia Bitwy. Straty amerykańskie ograniczyły się do 6 uszkodzonych okrętów oraz 130 utraconych samolotów, z których 80 uległo zniszczeniu z przyczyn operacyjnych. W ciągu 21 czerwca jednostki Task Group 58.7 podążały na północny-zachód w poszukiwaniu nieprzyjaciela, a niszczyciele ich eskorty kontynuowały misje ratownicze pilotów zestrzelonych samolotów amerykańskich. Nie napotkawszy okrętów japońskich Task Group 58.7 odeszła następnie na wschód ku wyspie Saipan. W dniach 23 i 24 października zespół szybkich pancerników operował na południowy-zachód od tej wyspy, po czym został rozformowany. *Washington* pobrawszy paliwo na akwień położonym na wschód

od Wyp. Marshalla dołączył do Task Group 58.3 lotniskowca *Enterprise* (CV-6), samoloty której wspierały piechotę morską na wyspie Saipan. Po południu 25 czerwca grupa rozpoczęła uderzenia powietrzne na Guam i Rota, kontynuując je na przełomie czerwca i lipca 1944 roku.

W dniu 5 lipca ponownie odtworzono Task Group 58.7, w której skład weszły: *South Dakota*, *Indiana*, *Iowa*, i *New Jersey* oraz *Washington* z wiceadmirałem Willisem A. Lee jako jej dowódcą, a także krążowniki i niszczyciele osłony. Po kilkudniowych wspólnych działaniach zespół szybkich pancerników został rozwiązany, a *Washington* został włączony w skład dowodzonej przez kontradmirała Williama Harrilla Task Group 58.4. Trzon tego zespołu stanowiły wówczas lotniskowce: *Essex* (CV-15) – flagowy grupy oraz *Langley* (CV-32) i *Princeton* (CVL-27). Wsparcie zapewniały krążowniki: lekkie *Houston* (CL-81) i *Miami* (CL-89) oraz przeciwlotniczy *San Diego* (CL-53), a eskortę niszczyciele 8 Eskadry (15 Dywizjon) – *Lang* (DD-399), *Sterett* (DD-407) i *Wilson* (DD-408), 12 Eskadry (24 Dywizjon) – *Lansdowne* (DD-486), *Lardner* (DD-487) i *McCalla* (DD-488) wraz z 23 Eskadrą złożoną z 45 Dywizjonu w składzie: *Smalley* (DD-565), *Charles Ausburne* (DD-570) i *Dyson* (DD-572) oraz 46 Dywizjonu *Converse* (DD-509), *Spence* (DD-512) i *Thatcher* (DD-514). Począwszy od 17 lipca samoloty z lotniskowców zespołu pozostającego w odległości 60-70 Mm na południowy-wschód od Guam atakując pozycje japońskie na wyspie. Osiem dni później Task Group 58.4 przeniosła uderzenia na Tinian i tego też dnia ponownie odtworzono Task Group 58.7. Tym razem zespół tworzyły szybkie pancerniki *Alabama*, *Indiana*, *Iowa* i *Washington* jako flagowy dowódca admirała Lee, a także lekki krążownik *Birmingham* (CL-62) oraz niszczyciele eskorty. Okręty operowały wspólnie przez kilka dni, po czym w dniu 2 sierpnia zespół rozwiązano, a *Washington* powrócił do Task Group 58.4. Zespół szybkich pancerników sformowano ponownie sześć dni później, przy czym po kilkudniowych wspólnych działaniach okręty przeszły na Eniwetok kończąc tym samym w dniu 11 sierpnia udział w Operacji „Forager”.

Postój na Wyspach Marshalla, podczas którego *Washington* uzupełnił amunicję, zaopatrzenie i pa-

liwo, a jego załoga wypoczywała, trwał do 30 sierpnia 1944 roku, kiedy to pancernik dołączył do Task Group 38.3³⁸. Jej trzonem były lotniskowce: *Essex* (CV-9) – jednostka flagowa dowódcy grupy kontradmirała Frederic C. Shermana, *Lexington* (CV-16) – okręt flagowy wiceadmirała Marca A. Mitschera dowódcy Task Force 38 oraz *Princeton* (CVL-23) i *Langley* (CVL-27). Oprócz *Washington* z wiceadmirałem Willisem A. Lee na pokładzie wsparcie lotniskowców grupy stanowił pancernik *Alabama* (BB-60) oraz krążowniki lekkie *Santa Fe* (CL-60), *Birmingham* (CL-62), *Mobile* (CL-63) i przeciwlotniczy *Reno* (CL-96). Eskortą zespołu były niszczyciele: flagowy *Clarence K. Bronson* (DD-668) oraz jednostki 50 Eskadry (99 Dywizjon) – *Dortch* (DD-670), *Cotten* (DD-669), *Gatling* (DD-671) i *Healy* (DD-672) a także 55 Eskadry: 109 Dywizjon – *Porterfield* (DD-682), *Callaghan* (DD-792), *Cassin Young* (DD-793), *Irwin* (DD-794) i *Preston* (DD-795) oraz 110 Dywizjon – *Laws* (DD-558), *Longshaw* (DD-559), *Morrison* (DD-560) i *Pritchett* (DD-561).

Kolejnym etapem wojny na Pacyfiku, w którym uczestniczył *Washington* była operacja „King II” – inwazja na Filipiny. Po opuszczeniu Eniwetok Task Group 38.3 została skierowana ku Wyspom Admiralicji, a następnie ku archipelagowi wysp Palau. W dniu 6 września samoloty lotniskowców zespołu znajdującego się w odległości 265 mil na południowy-wschód od archipelagu przeprowadziły uderzenia na pozycje nieprzyjaciela na Palau. Trzy dni później ich grupy powietrzne, z odległości 50 mil na wschód od Mindanao atakowały lotniska japońskie na tej filipińskiej wyspie. W dniu 11 września jednostki Task Group 38.3 pobrały paliwo w odległości 300 mil na wschód od Mindanao, po czym przez kolejne dni samoloty z jej lotniskowców atakowały pozycje nieprzyjacielskie w środkowej części Filipin wykonując uderzenia na wyspy Visajans, Cebu, Negros, Legaspi i Panay. Począwszy od 21 września grupy powietrzne zespołu szybkich lotniskowców admirała Mitschera rozpoczęły uderzenia na żeglugę nieprzyjaciela u wybrzeży Manili i w Subic Bay oraz lotniska japońskie Nichols Field i Clark Field. W dniu 23 września jednostki Task Group 38.3 przeszły na akwen położony 350 mil na południowy-wschód od cieśniny San Bernardino gdzie za-

bunkrowały paliwo. Następnego dnia okręty odeszły ku wyspom Palau do kąd dotarły w dniu 27 września. Podczas kilkudniowego postoju kotwiczący w przejściu Kossol zespół admirała Shermana pobrał amunicję, paliwo i zaopatrzenie, a 30 września dołączył do niego pancernik *South Dakota* (BB-57). W dniu 1 października jednostki Task Group 38.3 wraz z *Washington* – flagowym pancernikiem zespołu wsparcia wyszły ku zachodnim Karolinom przybывая następnego dnia na Ulithi.

Konieczność zapewnienia kontroli przestrzeni powietrznej przed uderzeniem na Filipiny spowodowała, że kolejnym krokiem amerykańskim w wojnie na Pacyfiku było wyeliminowanie lotnictwa japońskiego bazującego na Formozie³⁹ oraz wyspach Volcano i Ryukyu. Do wykonania tego zadania zostały przeznaczone zespoły operacyjne szybkich lotniskowców wiceadmirała Marca A. Mitschera, które w dniu 6 października opuściły Ulithi. Cztery dni później zaokrętowane na nich grupy powietrzne rozpoczęły uderzenia na Okinawę. Nocą z 11 na 12 października jednostki Task Force 38 przeszły ku Formozie, gdzie miały również atakować tamtejsze lotniska i ruch morski na przyległych wodach. Podczas przeprowadzonego w dniu 13 października kontruderzenia japońskich sił powietrznych na atakujące Formozę jednostki amerykańskie uszkodzony został torpeda lotniczą ciężki krążownik *Canberra* (CA-70), a następnego dnia lekki krążownik *Houston* (CL-81). Obydwa uszkodzone okręty, w bezpośredniej osłonie 2 lekkich lotniskowców oraz 6 krążowników i 13 niszczycieli rozpoczęły wycofywanie się ku Ulithi. Wsparcie temu zespołowi miała zapewniać Task Group 38.1 podczas gdy grupy operacyjne 38.2 i 38.3, poruszając się w odległości 300-350 mil na południe, a później na wschód od Formozy, pozostawały w odwodzie dla odparcia ewentualnego uderzenia jednostek nieprzyjaciela. Obawiając się starcia z zespołem szybkich lotniskowców admirała Mitschera, w dniu 17 października dowództwo japońskie zdecydowało o rezygnacji z przeprowadzenia ataku na uszkodzone

38. W dniu 26.08.1944 r. zespoły operacyjne zostały przyporządkowane 3 Flocie, którą dowodził wiceadmirał William F. Halsey. Zespół szybkich lotniskowców otrzymał w związku z tym oznaczenie Task Force 38.

39. Dzisiaj Tajwan.

krażowniki. Następnego dnia jednostki Task Group 38.3 bunkrowały paliwo w odległości 375 mil na wschód od Luzonu, po czym wznowiły ataki na japońskie lotniska na wyspach Visajan.

Ładowanie Sprzymierzonych w Zatoce Leyte, które rozpoczęło się rankiem 20 października spowodowało, że dowództwo japońskie w ramach planu „Sho-1” zamierzało zniszczyć jednostki desantu kierując przeciwko nim potężną armadę złożoną z 4 lotniskowców, 9 pancerników, 14 ciężkich i 7 lekkich krążowników oraz 36 niszczycieli. Podzielone na trzy zespoły siły nieprzyjaciela miały dotrzeć do Zatok Leyte różnymi drogami i znaleźć się w niej rankiem 25 października. Osłonę lotniczą operacji miały zapewnić okręty Sił Północnych, których dowódcą, jak również całości sił japońskich był wiceadmirał Jisaburo Ozawa⁴⁰. Nocą z 22 na 23 października amerykańskie okręty podwodne rozmieszczone u zachodnich wybrzeży Filipin raportowały o zauważeniu formacji jednostek nieprzyjaciela, która kierowała się poprzez cieśninę Mindoro na Morze Sulu. Dla ich przechwycenia Task Group 38.2 zajęła pozycję u wyjścia z cieśniny San Bernardino, a Task Group 38.3 na wschód od środkowej części wyspy Luzon. Task Group 38.4, która odchodziła na Ulithi gdzie miała uzupełnić zaopatrzenie została zawrócona aby zająć pozycję na wschód od wyspy Samar i patrolować możliwie największy akwen Morza Sulu.

Rankiem 23 października *Washington* wraz z *Alabama* (BB-60) oraz 110 Dywizjonem Niszczycieli, który stanowiły wówczas: *Morris* (DD-417), *Laws* (DD-558) i *Longshaw* (DD-559), został detaszowany do dowodzonej przez kontradmirała Alpha E. Davisona Task Group 38.4. Trzon zespołu stanowiły lotniskowce floty: flagowy *Franklin* (CV-13) i *Enterprise* (CV-6) oraz lekkie *Belleau Wood* (CVL-24) i *San Jacinto* (CVL-30), a wsparcie krążowniki: ciężki *New Orleans* (CA-32) i lekki *Biloxi* (CL-80). Jednostkami eskorty były niszczyciele 26 Dywizjonu: *Wilkes* (DD-441), *Nicholson* (DD-442) i *Swanson* (DD-443), a także 6 Eskadry, którą tworzyły: 11 Dywizjon: *Gridley* (DD-380), *Craven* (DD-382), *Helm* (DD-388), *McCall* (DD-400), *Maury* (DD-401) oraz 12 Dywizjon: *Bagley* (DD-386), *Mugford* (DD-389), *Ralph Talbot* (DD-390) i *Patterson* (DD-392). Rankiem 24 października, kiedy ze-

spół admirała Davisona znalazł się 60 mil na północny-wschód od południowego krańca wyspy Samar, samoloty z jego lotniskowców wykonały uderzenie powietrzne na japońskie Siły Południowe uzyskując trafienia pancerników *Fuso* i *Yamashiro*. Po południu tego dnia na Morzu Sibuyan zostały zaatakowane Siły Centralne nieprzyjaciela, a efektem bitwy powietrzno-morskiej było zatopienie pancernika *Musashi*, do którego walenie przyczyniły się samoloty z osłanianego przez *Washington* lotniskowca *Enterprise*. Zakończona pościgiem za odchodzącym przeciwnikiem druga Bitwa na Morzu Filipińskim przyniosła druzgocącą klęskę Japończykom, którzy stracili łącznie 45% biorącego w niej udział tonażu, tj.: 4 lotniskowce, 3 pancerniki, 6 ciężkich i 4 lekkie krążowniki oraz 9 niszczycieli. Dzień 26 października jednostki Task Group 38.4 spędziły na bunkrowaniu paliwa, po czym w ciągu następnego dnia wznowiły uderzenia lotnicze na pozycje japońskie na Filipinach atakując wyspy Visajan oraz północną część Luzonu. W dniu 28 października do Task Group 38.4 dołączył pancernik *South Dakota* (BB-57), po czym samoloty lotniskowców zespołu osłaniały jednostki i siły na wybrzeżu zatoki Leyte oraz atakowały pozycje japońskie na wyspie Cebu. Skutkiem zmasowanego ataku kamikaze w dniu 30 października były poważne uszkodzenia lotniskowca *Franklin* (CV-13) – jednostki flagowej Task Group 38.4. W tej sytuacji dowództwo amerykańskie zdecydowało o odesłaniu zespołu na Karoliny. Rankiem 31 października *Washington* wraz z innymi jednostkami grupy rzucił kotwicę na lagunie Ulithi⁴¹.

Do udziału w operacji „King II” pancernik, jako okręt flagowy wiceadmirała Willisa A. Lee, został ponownie włączony w składzie Task Group 38.3. Jej dowódcą był w dalszym ciągu kontradmirał Frederic C. Sherman, a trzon grupy stanowiły lotniskowce: *Enterprise* (CV-6), *Yorktown* (CV-10), *Bunker Hill* (CV-17), *Belleau Wood* (CVL-24) i *San Jacinto* (CVL-30). Zespół wspierał także pancernik *South Dakota* (BB-57) oraz 3 lekkie krążowniki, a osłaniało 15 niszczycieli Dywizjonów: 99, 100, 109 i 110. Wchodzące w skład zespołu szybkich lotniskowców admirała McCaina⁴² jednostki opuściły Ulithi w dniu 2 listopada i obrały kurs

ku Leyte pozostając dwa dni później w odległości 350 mil na wschód od środkowej części Filipin. Dni 5 i 6 listopada samoloty z grup powietrznych ich lotniskowców spędziły na atakowaniu żeglugi japońskiej w zatoce manilskiej oraz innych celów na Luzonie, Mindoro i w zatoce Lingayen. W dniu 7 listopada do Task Group 38.3 dołączył bliźniaczy *North Carolina*, który powrócił z planowego przeglądu na Zachodnim Wybrzeżu. Przez kolejne dwa dni jednostki zespołu zmagaly się z tajfunem odchodząc dla uniknięcia jego skutków na 600 mil na północny-wschód od brzegów Filipin. Samoloty lotniskowców Task Group 38.3 wznowiły uderzenia krótko po świcie 11 listopada i przez kolejne dni prowadziły ataki na Luzon. Cztery dni później zespół otrzymał rozkaz odejścia na Karoliny tak, że o świcie 17 listopada jego okręty zakotwiczyły w lagunie Ulithi. Podczas tego postoju dowództwo 6 Dywizjonu Pancerników przejął awansowany do stopnia kontradmirała dowódca *Washington* komandor Thomas Ross Cooley⁴³. Task Group 38.3 wyszła ponownie w morze pięć dni później aby prowadzić kolejne uderzenia na żeglugę nieprzyjaciela oraz obiekty militarne położone na wyspie Luzon. Po zakończeniu operacji „King II” w dniu 25 listopada, zespół pozostawał na akwenu położonym w połowie drogi pomiędzy wyspami Luzon i Ulithi. Następnego dnia jego okręty bunkrowały na akwenu położonym 400 mil na wschód od Filipin, a pobrawszy po raz kolejny paliwo w dniu 30 listopada odeszły ku Karolinom kotwicząc 2 grudnia na lagunie Ulithi.

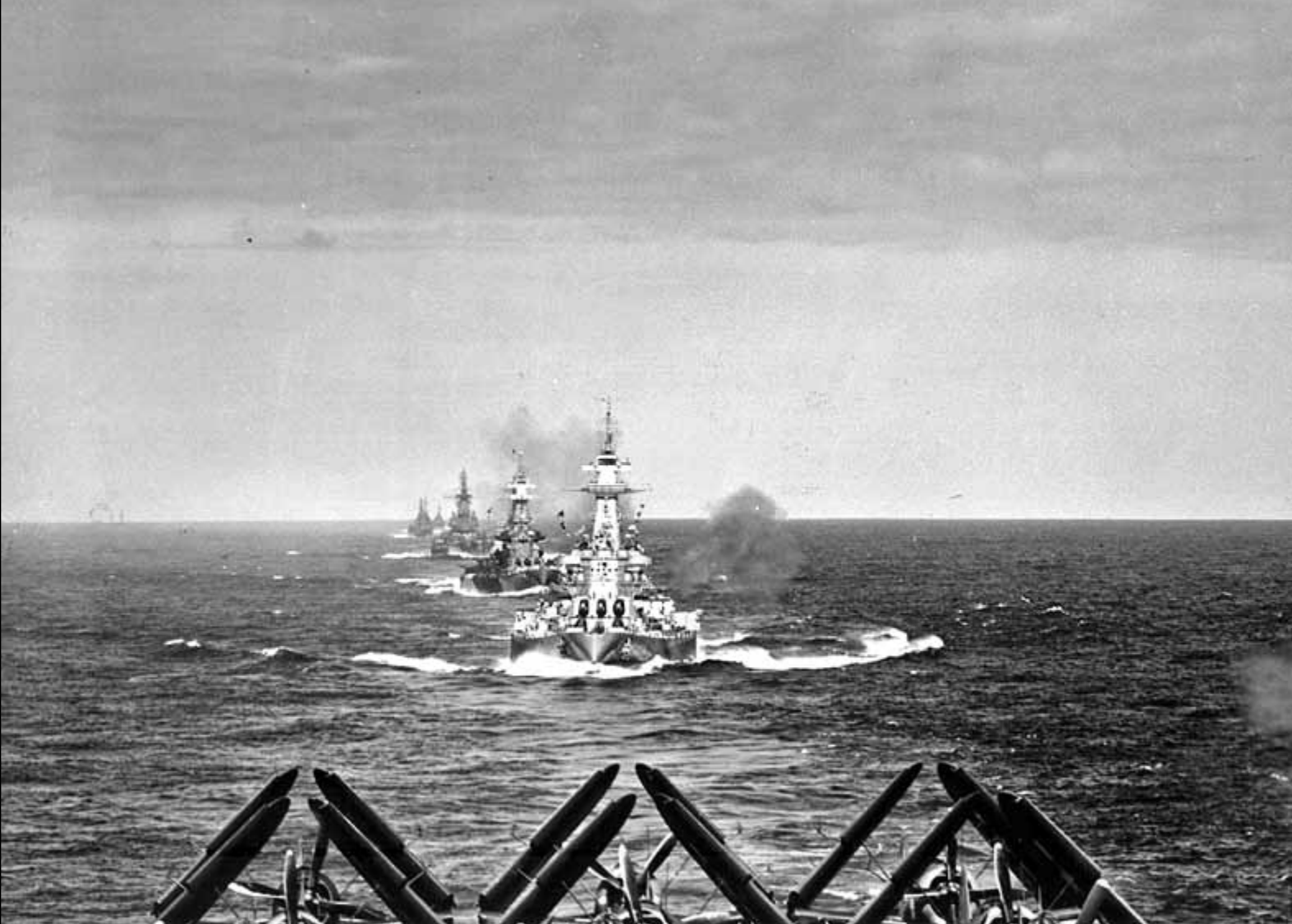
Po dziewięciodniowym postoju zespół admirała Shermana opuścił Karoliny biorąc udział w przygotowaniu operacji „Love III” – lądowania na filipińskiej wyspie Mindoro. Samoloty z lotniskowców Task Group 38.3 przeprowadziły wówczas uderzenia na pozycje japońskie, po czym 12 grudnia jednostki powróciły na Ulithi. Dwa

40. Wiceadmirał Ozawa w praktyce jednak dowodził jedynie Siłami Północnymi.

41. Uszkodzony *Franklin* w eskorcie lotniskowca *Belleau Wood* (CVL-24) i 4 niszczycieli dotarł na Ulithi 4.11.1944 r.

42. Wiceadmirał John S. McCain objął dowództwo Task Force 38 w dniu 30.10.1944 r.

43. Wiceadmirał Willis A. Lee pozostawał dowódcą pancerników Floty Pacyfiku do 15.12.1944 r. Wtedy to objął dowództwo złożonej z nowych okrętów liniowych, nowoutworzonej 2 Eskadry Pancerników, które sprawował do 16.06.1945 r.

Washington prowadzący ciężkie okręty wsparcia podczas wejścia Task Group 38.3 na wody atolu Ulithi w dniu 12 grudnia 1944 roku. Za nim pancerniki *North Carolina* i *South Dakota* (BB-57) oraz lekki krążownik *Santa Fe* (CL-60). Fotografia wykonana z pokładu lotniskowca *Ticonderoga* (CV-14).
Fot. zbiory Artur D. Baker III

dni później zespół ponownie wyszedł w morze i począwszy od 15 grudnia, kiedy to oddziały amerykańskie wylądowały na wyspie, grupy powietrzne jego lotniskowców kontynuowały uderzenia na cele nieprzyjaciela. W dniu 17 grudnia Task Group 38.3 odeszła 500 Mm na wschód od wybrzeży Filipin aby pobrać paliwo. W ciągu następnej doby okręty Task Force 38 musiały zmagać się z tajfunem „Cobra” przechodzącym w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Prędkość wiatru podczas sztormu przekraczała 180 km/h, a widzialność spadała miejscami do 150 m. Potężne fale powodowały 26-cio stopniowe przechyły *Washington*, a ich rozbryzgi sięgały na wysokość 35 m, tj. ponad maszt główny pancernika. W dniu 21 grudnia Task Force 38 otrzymała rozkaz wycofania się na Karoliny. Po brawszy następnego dnia paliwo jednostki amerykańskie skierowały się ku Ulithi i w Wigilię Bożego Narodzenia zakotwiczyły na lagunie.

Kolejną operacją w wojnie na Pacyfiku, w której uczestniczył pancer-

nik była „Mike I” – lądowanie na filipińskiej wyspie Luzon. Okręt wraz z *South Dakota* (BB-57) i bliźniaczym *North Carolina* ponownie wchodził w skład zespołu wsparcia Task Group 38.3 admirała Shermana, której trzonem były lotniskowce: flagowy – *Essex* (CV-9) oraz *Ticonderoga* (CV-14), *Langley* (CVL-27) i *San Jacinto* (CVL-30). W dniu 30 grudnia jednostki zespołu opuściły Karoliny i połączwszy się ostatniego dnia 1944 roku z grupami operacyjnymi 38.1 i 38.2 udały się ku Formozie gdzie 3 stycznia następnego roku rozpoczęły prewencyjne uderzenie na lotniska japońskie. Ze względu jednak na pogarszające się warunki pogodowe dowodzone przez admirała McCaina Task Force 38 musiały się wycofać. Począwszy od ranka 6 stycznia ich samoloty wznowiły ataki na pozycje nieprzyjaciela na wyspie Luzon – chociaż również i tym razem zła pogoda uniemożliwiła kontynuowanie uderzenia. Dwa dni później zespoły szybkich lotniskowców zosta-

ły ponownie skierowane ku brzegom Formozy. Zanim jednak ich grupy powietrzne rozpoczęły atak, 9 stycznia otrzymały rozkaz wejścia na Morze Południowochińskie, aby w ramach operacji „Gratitude” atakować nieprzyjacielską żeglugę oraz bazy na wybrzeżu Indochin Francuskich. W ciągu 12 stycznia amerykańskie samoloty pokładowe prowadziły uderzenia na obiekty japońskie na wybrzeżu Indochin pomiędzy Sajgonem i zatoką Cam Ranh. Przez kolejne dwa dni okręty Task Force 38 zmagaly się ze sztormem na Morzu Południowochińskim tak, że planowane ataki na wyspę Hainan i Hongkong zostały odwołane. Dopiero w dniach 15 i 16 stycznia pogoda poprawiła się na tyle, że lotniskowce wyprowadziły łącznie pięć ataków. Po ich zakończeniu jednostki Task Force 38 pobrały paliwo koło wyspy Luzon – jednak wysokie zafalowanie utrudniło sprawne bunkrowanie tak, że zakończyło się ono dopiero w dniu 19 stycznia. Następnie zespół szybkich lotniskow-

Fotografia *Washington* towarzyszącego lotniskowcowi *Hancock* (CV-19) jako jednostki wsparcia Task Group 58.2 podczas uderzenia zespołu szybkich lotniskowców na macierzyste wyspy japońskie w marcu 1945 roku. Fot. zbioru Artur D. Baker III

Washington przechodzący wzdłuż burty lotniskowca *Bunker Hill* (CV-17) w czasie operacji na wodach Okinawy. Fotografia wykonana w dniu 11 kwietnia 1945 roku z pokładu lotniskowca *Essex* (CV-9), którego bombowiec nurkujący *Curtiss SB2C „Helldiver”* zatacza krąg w podejściu do lądowania.

Fot. zbiory Artur D. Baker III

ców ponownie wszedł na Morze Południowochińskie wznowiając o świcie 21 stycznia ataki na Formozę. Dwa dni później operacja „Gratitude” została zakończona, a *Washington* wraz z pozostałymi jednostkami odszedł ku Karolinom i w dniu 26 stycznia zakotwiczył na Ulithi.

Począwszy od 1 lutego 1945 roku okręt, jako flagowa jednostka kontradmirała Thomasa R. Cooley’a – dowódcy 6 Dywizjonu Pancerników, został włączony do sił wsparcia Task Group 58.4⁴⁴. Dowódcą zespołu, którego trzonem były lotniskowce: flagowy *Yorktown* (CV-10) oraz *Randolph* (CV-15), *Cabot* (CVL-28) i *Langley* (CVL-27) był kontradmirał Arthur W. Radford. Jego wsparcie uzupełniał bliźniaczy *North Carolina* oraz 3 krążowniki przeciwlotnicze, a eskortę stanowiły niszczyciele 47 oraz 60 Eskadry. W dniu 10 lutego 15 lotniskowców Task Force 58 opuściło Ulithi aby sześć dni później, w ramach operacji „Jamboree”, której jednym z zadań było odwrócenie uwagi nieprzyjaciela od zbliżającego się lądowania na Iwo Jima, dokonać zmasowanego uderzenia powietrznego na instalacje nieprzyjaciela na japońskiej wyspie Honsiu. Ataki zostały powtórzone następnego dnia rano, po czym wycofujące się lotniskowce w dniu 18 lutego wykonały uderzenie powietrzne na Chi Chi Jima. Wieczorem tego dnia *Washington* i *North Carolina* oraz krążowniki przeciwlotnicze zostały oddelegowane z Task Group 58.4 do specjalnej grupy operacyjnej, która rankiem kolejnego dnia dokonała przygotowania artyleryjskiego, a następnie wspierała lądowanie sił amerykańskich na Iwo Jima. Przez cztery kolejne dni, *Washington* ostrzeliwał pozycje japońskie, po czym w dniu 23 lutego wraz z pozostałymi detaszowanymi jednostkami powrócił do macierzystego zespołu. Następnie jednostki Task Force 58 przeszły ku Wyspom Japońskim, jednak ze względu na trudne warunki pogodowe wykonały tylko jedno uderzenie przed południem 25 lutego. Prognozowane dalsze pogorszenie pogody spowodowało rezygnację z kolejnych ataków i odejście dwa dni później Task Group 58.4 ku Karolinom. Jednostki zespołu admirała Radforda dotarły tam w dniu 1 marca, kiedy to *Washington* zakotwiczył na Ulithi.

Podczas postoju na Karolinach pancernik został zadokowany na doku pływającym ASBD-2 i w dniach 8-9 marca dokonano niewielkiego re-

montu jego śrub oraz trzonu jednego ze sterów. Task Force 58 ponownie wyszły w morze w dniu 14 marca, przy czym z szybkich pancerników *North Carolina*, *Washington*, *South Dakota* (BB-57), *Massachusetts* (BB-59), *Iowa* (BB-61), *New Jersey* (BB-62), *Missouri* (BB-63) oraz *Wisconsin* (BB-64) utworzono Task Force 59, które w drodze ku Wyspom Japońskim prowadziły wspólne ćwiczenia w eskorcie krążowników i niszczycieli. Dwa dni później zespół został rozwiązany i *Washington* dołączył do dowodzonej przez kontradmirała Ralpha E. Davisona Task Group 58.2, której trzonem były lotniskowce *Franklin* (CV-13) i *Hancock* (CV-19). Począwszy od 17 marca samoloty amerykańskie rozpoczęły atak na lotniska na Kiusiu kontynuując przez następne dni uderzenia na obiekty militarne i przemysłowe w Kobe i Kure oraz żeglugę nieprzyjaciela na Morzu Wewnętrznym. Po uszkodzeniu przez kamikaze lotniskowca *Franklin* – flagowego okrętu Task Group 58.2 jednostki zespołu osłaniały jego wycofywanie ku Karolinom. W dniu 22 marca *North Carolina* i *Washington* zostały tymczasowo włączone do Task Group 58.4 kontradmirała Arthura W. Radforda, której trzonem były lotniskowce: flagowy *Yorktown* (CV-10) oraz *Intrepid* (CV-11), *Independence* (CVL-22) i *Langley* (CVL-27). Rankiem i wczesnym popołudniem 23 marca samoloty zespołu atakowały Okinawę wycofując się później ze względu na pogarszającą się pogodę.

Następnego dnia pancerniki Task Force 58 zostały podzielone na trzy grupy bombardowania pod ogólnym dowództwem wiceadmirała Williisa A. Lee. Tworzące 6 Dywizjon Pancerników *North Carolina*, *South Dakota* i *Washington* dokonały ostrzału południowo-zachodniego krańca Okinawy, po czym po południu 24 marca zespół bombardowania został rozwiązany. Okręty 6 Dywizjonu odeszły do Task Group 58.3 dowodzonej przez kontradmirała Frederica C. Shermana. Następnego dnia jednostki zespołu szybkich lotniskowców bunkrowały paliwo oraz prowadziły ćwiczenia w strzelaniu przeciwlotniczym. W ciągu dni poprzedzających lądowanie na Okinawie w ramach operacji „Iceberg” grupy powietrzne Task Force 58 prowadziły uderzenia na cele położone na wyspach archipelagu Ryūkyū, a począwszy od 1 kwietnia – dnia rozpoczęcia desantu na wyspie – wspiera-

ły oddziały na brzegu. W dniu 4 kwietnia 1945 roku *Washington* pobrał paliwo ze zbiornikowca floty *Kaskaskia* (AO-27) zostając cztery dni później detaszowany wraz z *North Carolina* do Task Group 58.2 admirała Davisona. Przez następne dni jednostki grupy operowały na wschód od Okinawy prowadząc uderzenia na cele na niej położone. W dniu 15 kwietnia obydwa bliźniacze pancerniki powróciły do Task Group 58.3 tworząc wraz z *South Dakota* jednostkę ciężkiego wsparcia – Task Unit 58.3.2, którą dowodził wiceadmirał Willis A. Lee. Trzy dni później pancerniki admirała Lee osłaniane przez 5 niszczycieli utworzyły zespół bombardowania Task Group 58.7, który ogniem artylerii ciężkich okrętów wspierał ofensywę XXIV Korpusu Armii w południowo-wschodniej części Okinawy.

Po rozwiązaniu zespołu bombardowania po południu 19 kwietnia *Washington* dołączył ponownie do jednostek admirała Shermana. Grupę stanowiły wówczas lotniskowce: flagowy *Essex* (CV-9) oraz *Bunker Hill* (CV-17), *Randolph* (CV-15) i *Bataan* (CVL-29), którym wsparcie zapewniały pancerniki *South Dakota* i *Washington* oraz krążowniki 17 Dywizjonu: *Pasadena* (CL-65), *Springfield* (CL-66), *Astoria* (CL-90) i *Wilkes-Barre* (CL-103), a także krążownik przeciwlotniczy *Oakland* (CL-95). Siły osłono-we zespołu lotniskowców stanowiły niszczyciele 48 Eskadry – 95 Dywizjon: *Erben* (DD-631) i *Hale* (DD-642) oraz 96 Dywizjon: *Bullard* (DD-660), *Black* (DD-666), *Kidd* (DD-661) i *Chauncey* (DD-667); 52 Eskadry – 103 Dywizjon – *Miller* (DD-535), *Owen* (DD-536), *The Sullivans* (DD-537), *Stephen Potter* (DD-538) i *Tingey* (DD-539) oraz 104 Dywizjon – *Marshall* (DD-676), *Hunt* (DD-674) i *Lewis Hancock* (DD-675), a także 62 Eskadry – 123 Dywizjon – *Ault* (DD-698), *English* (DD-696), *Charles S. Sperry* (DD-697), *Waldron* (DD-699) i *Haynsworth* (DD-700) oraz 124 Dywizjon – *John W. Weeks* (DD-701), *Hank* (DD-702), *Wallace L. Lind* (DD-703) i *Borie* (DD-704). Przez kolejne tygodnie kwietnia i maja 1945 roku Task Group 58.3 pozostawała na wodach otaczających Okinawę wspierając walczące na wyspie

44. O północy 26/27.01.1945 r. zespoły operacyjne zostały organizacyjnie przyporządkowane 5 Flocie, której dowódcą był wiceadmirał Raymond A. Spruance. Zespół szybkich lotniskowców oznaczono jako Task Force 58, a jego dowodzenie ponownie objął wiceadmirał Marc A. Mitscher.

Washington w dniu 10 września 1945 roku na kotwicy w Puget Sound po zakończeniu ostatniego wojennego przeglądu w stoczni marynarki w Bremerton.

Fot. zbiory Artur D. Baker III

wojska Sprzymierzonych uderzenia-
mi samolotów swoich grup powietrz-
nych oraz ogniem artylerii okrętowej.
W dniach 5-7 maja działania zespo-
łu lotniskowców wspomagał pancernik
Missouri (BB-63), a od 12 maja
do jednostek wsparcia dołączył *Alaba-*
ma (BB-60) zastępując flagowy *South*
Dakota, który uszkodzony⁴⁵ odesła-
no dzień wcześniej na Guam. W dniu
27 maja kontrolę operacyjną nad ob-
szarem Okinawy przejęła 3 Flota do-
wiedzona przez admirała Williama F.
Halsey'a. Siły szybkich lotniskowców,
których dowództwo objął ponownie
wiceadmirał John S. McCain otrzyma-
ły oznaczenie Task Force 38. W związ-
ku z czym zespół kontradmirała Fre-
derica C. Shermana został oznaczony
jako Task Group 38.3. Dwa dni później
jednostki zespołu zakończyły udział
w walkach o Okinawę obierając kurs
na Filipiny i w dniu 1 czerwca 1945

roku *Washington* zakotwiczył w zatoce
San Pedro na wyspie Leyte.

Pięć dni później pancernik opuścił
Zachodni Pacyfik odchodząc ku Sta-
nów Zjednoczonym na planowy prze-
gląd. Po krótkim postoju na Guam
okręt zawinął do Pearl Harbor gdzie
w dniu 15 czerwca dowódca 6 Dy-
wizjonu Pancerników kontradmirał
Thomas R. Cooley przeniósł się wraz
ze swym sztabem na bliźniaczy *North*
Carolina. Po kilkunastu dniach żeglugi
Washington dotarł na Zachodnie Wy-
brzeże i w dniu 28 czerwca zawinął
do Puget Sound Navy Yard w Bremer-
ton. Zakończywszy w połowie wrze-
śnia prace remontowe pancernik od-
był próby morskie, po czym odszedł
do kalifornijskiej bazy San Pedro pro-
wadząc podczas przejścia morzem in-
tensywne szkolenie załogi. W dniu
6 października okręt dołączył do do-
wodzonej przez wiceadmirała Frede-

ricka C. Shermana marszowej Task
Group 11.6, z którą dwa dni później
zawinął do Balboa w Strefie Kana-
łu Panamskiego. Tam na *Washington*
przeokrętował z *North Carolina* admi-
rał Cooley, po czym jednostki zespołu
w ciągu trzech kolejnych dni pokonały
Kanał przechodząc do Cristobal. Stre-
fę Kanału zespół admirała Shermana,
który dołączywszy do Floty Atlantyku
otrzymał oznaczenie Task Group 62.1,
opuścił w dniu 12 października. Podą-
żająca na Wschodnie Wybrzeże gru-
pa została następnie podzielona, przy-
czym *Washington* został skierowany
do Filadelfii dokąd zawinął pięć dni

45. W dniu 06.05.1945 r. podczas pobierania
przez *South Dakota* amunicji z zaopatrzeniowca
Wrangell (AE-12), na pokładzie pancernika nastą-
piła eksplozja 5 worków z ładunkami prochowy-
mi dział 406 mm. Jej skutkiem była śmierć 3 mary-
narzy okrętu oraz obrażenia 32 innych, a także ko-
nieczność zalania magazynów prochowych wieży
artylerii głównej Nr 2.

Rufowe ujęcie *Washington* podczas próby prędkości w Puget Sound po zakończeniu ostatniego wojennego przeglądu. Fot. zbiory Artur D. Baker III

później. Podczas kilkudniowego postoju pancernik uczestniczył min. w uroczystościach związanych z obchodami Dnia Marynarki, które miały miejsce 27 października.

Podczas trwającej 34 miesiące działalności operacyjnej w wojnie na Pacyfiku *Washington* przebył niemal 290 tys. Mm. Przez pięć tygodni był przy tym jedynym amerykańskim okrętem liniowym pełniącym służbę na Oceanie Spokojnym. Do *Washington* należy rekord przebycia 31 494 Mm w ciągu 79 dni służby. W czasie operacji bojowych okręt wystrzelił 3535 pocisków kalibru 406 mm, 28 062 kalibru 127 mm i przeszło 350 tys. pocisków artylerii małokalibrowej. Efektem działań artylerzystów pancernika było zatopienie okrętu liniowego, niszczyciela i zbiornikowca oraz uszkodzenia trzech krążowników i niszczyciela – osiągnięcia bojowe, których podczas

II wojny światowej nie miał na swoim koncie żaden inny pancernik amerykański. Podczas odpierania 53 ataków lotnictwa japońskiego *Washington* zestrzelił 12 samolotów uczestnicząc także 10-krotnie w ostrzeliwaniu lądowych pozycji nieprzyjaciela. 59 razy okręt podawał paliwo na niszczyciele towarzyszącej mu eskorty – sam natomiast 16-krotnie pobierał paliwo w morzu. Jako jeden z nielicznych amerykańskich okrętów wojennych, *Washington* nie utracił przy tym żadnego ze swych marynarzy w wyniku działań bojowych – jedynie kil-

ku członków jego załogi zginęło lub zostało rannych wskutek wypadków. Jedynym uszkodzeniem bojowym okrętu było przy tym trafienie nieprzyjacielskiego pocisku średniego kalibru, który zresztą nie detonował w antenę stacji radiolokacyjnej CXAM-1 podczas nocnej Bitwy koło Guadalcanalu. Za działalność operacyjną podczas II wojny światowej jednostka została uhonorowana trzynastoma gwiazdami bojowymi.

W dniu 1 listopada 1945 roku *Washington* został przydzielony do grupy jednostek mających uczestniczyć

Dowódcy pancernika <i>Washington</i>	
Kmdr Howard H.J. Bensen	15.05.1941-25.07.1942
Kmdr Glenn B. Davis	25.07.1942-27.04.1943
Kmdr J.E. Maher	27.04.1943-23.04.1944
Kmdr Thomas R. Cooley	23.04.1944-16.11.1944
Kmdr R.F. Good	16.11.1944-03.06.1945
Kmdr F.X. McInerney	03.06.1945-27.06.1947

w operacji „Magic Carpet” – przewożeniu do kraju żołnierzy amerykańskich walczących w Europie. Następnego dnia rozpoczęto więc w Philadelphia Navy Yard przystosowanie wnętrza pancernika do transportu personelu. Podczas trwającego do 15 listopada postoju w stoczni zamontowano 145 dodatkowych koi, przy czym załogę okrętu zredukowano wówczas do 84 oficerów i 835 podoficerów i marynarzy. Następnego dnia *Washington* wyszedł w morze kierując się ku Wyspom Brytyjskim. Po kilkudniowym przejściu jednostka zawinęła do angielskiego Southampton gdzie zaokrętowała 185 oficerów i 1479 żołnierzy armii amerykańskiej, których przewiozła do Nowego Jorku. Okręt odbył następnie jeszcze jedną taką podróż transportując do kraju kolejnych żołnierzy US Army.

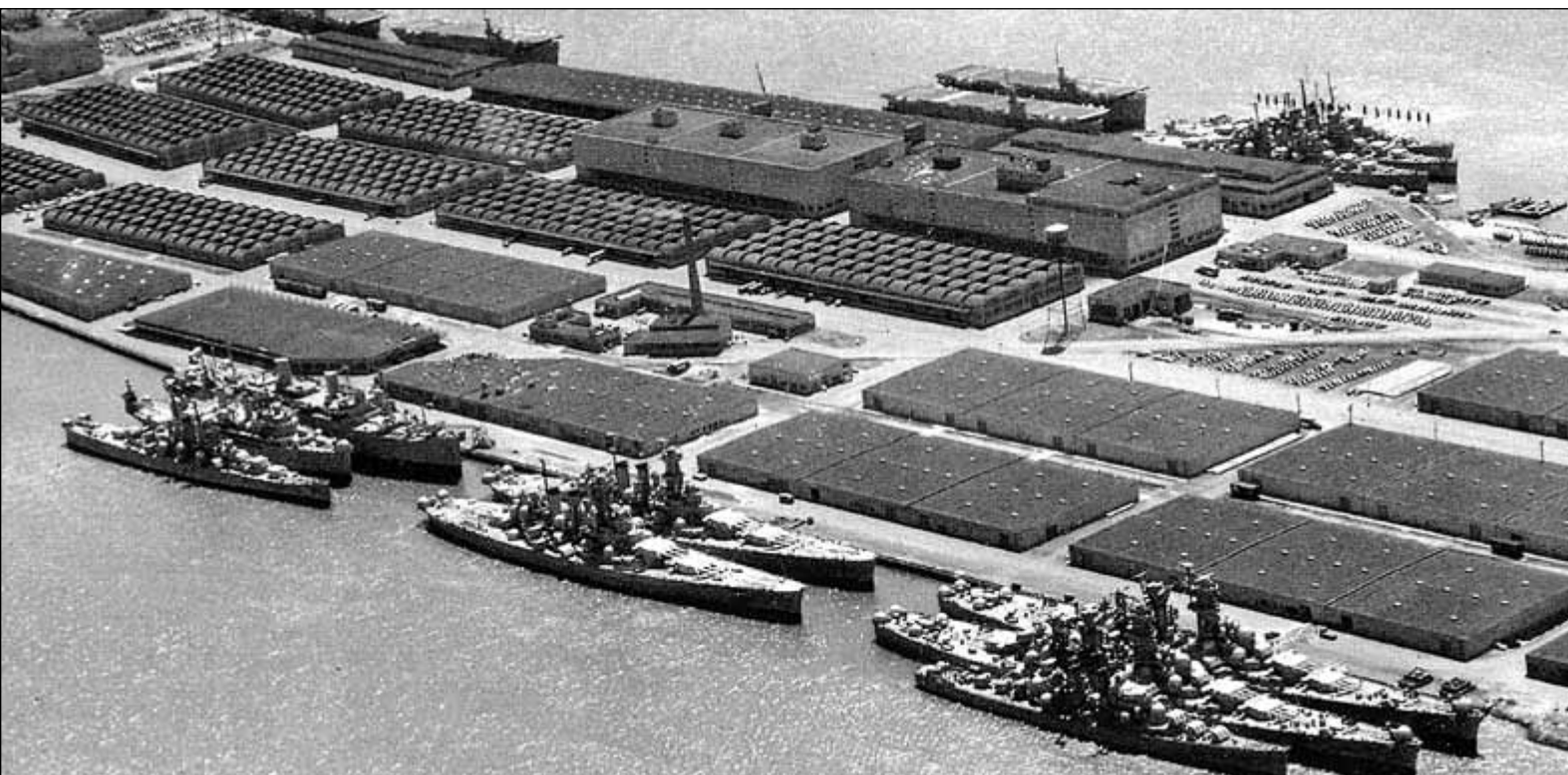
Washington stojący w dryfie u wejścia do cieśniny Puget Sound po zakończeniu prób morskich w dniu 10 września 1945 roku.
Fot. zbiory Artur D. Baker III

Dane taktyczno-techniczne <i>Washington</i> (BB-56) – sierpień 1945 roku	
wyporność: – lekka – pełna	35 668 ton 45 370 ton
wymiary: – długość całk./na KLW – szerokość całk./na KLW – zanurzenie średnie/maks.	222,25 m/217,53 m 33,03 m/31,85 m 9,67 m/10,59 m
moc maszyn: – projektowa – maksymalna	115 000 KM 121 000 KM
prędkość maksymalna:	26,8 w;
zasięg projektowany:	16 320 Mm przy 15 w ;
uzbrojenie:	9 dział 406 mm L/45 (3 x III); 20 dział 127 mm L/38 (10 x II); 60 działek przeciwlotniczych 40 mm L/56 (15 x IV) 83 działka przeciwlotnicze 20 mm L/70 (1 x IV, 8 x II, 63 x I)
pancerz:	pas burtowy: 305 mm; pokłady pancerne w osi symetrii okrętu: 37/127/16 mm; pokłady pancerne przy burtach okrętu: 37/140/19 mm; wieże artylerii głównej 406/249/300/178 mm; wieża dowodzenia: 373/406/178/99 mm; rura komunikacyjna: 356 mm
załoga (1947):	146 oficerów oraz 1843 podoficerów i marynarzy

Inna z fotografii *Washington* wykonanych w dniu 10 września 1945 roku w Puget Sound. Okręt podczas próby prędkości, w której osiągnął 27,3 węzła.
Fot. zbiory Artur D. Baker III

Wykonana w dniu 15 kwietnia 1953 roku fotografia części jednostek floty rezerwowej Atlantyku zgromadzonej w Naval Supply Depot w Bayonne w stanie New Jersey. *Washington* widoczny w środkowej kolumnie przy kei. Longside, od strony basenu portowego *North Carolina*. Fot. U.S. Navy

Washington został wycofany ze służby w dniu 27 czerwca 1947 roku i włączony w skład rezerwowej floty Atlantyku bazującej w Bayonne w stanie New Jersey. Po niemal trzynastoletnim postoju w rezerwie skreślono go z listy floty w dniu 1 czerwca 1960 roku. W dniu 24 maja następnego roku okręt został sprzedany na złom Lipsett Division, Luria Brothers za kwotę 757 tys. dolarów. Jego złomowania dokonała stocznia Federal Shipbuilding & Dry Dock Co. w Kearny koło Newark w stanie New Jersey. Zdjęty z pancernika dzwon okrętowy jest dziś jednym z eksponatów Muzeum Marynarki na terenie Puget Sound Naval Shipyard w Bremerton w stanie Waszyngton.

PODSUMOWANIE

Pancerniki 1937 – zwane typem *North Carolina* – zostały zaprojektowane u progu II wojny światowej z uwzględnieniem ograniczeń międzywojennych traktatów rozbrojenionych. Ich artyleria główna była złożona z dział kalibru 406 mm stanowiąc standard dla następnych typów szybkich pancerników amerykańskich. Ich obrona podwodna okazała się świetnie zaprojektowaną pozwalając na zneutralizowanie w krótkim czasie skutków pojedynczego trafienia torpedą lidera typu praktycznie bez upośledzenia jego możliwości bojowych.

Uzbrojenie i urządzenia techniczne Pancerników 1937 okazały się sprawne i niemal bezawaryjne przyczyniając się do doskonałych właściwości operacyjnych okrętów – w szczególności podczas intensywnych działań w warunkach marszowych.

Zasadniczą wadą konstrukcyjną pancerników typu *North Carolina* był pancerz nieadekwatny do kalibru artylerii głównej, w którą okręty były uzbrojone. Chociaż opancerzenie zaprojektowane do przeciwstawiania się pociskom kalibru 356 mm nigdy nie zostało sprawdzone podczas działań bojowych, uważane za zbyt lekkie było pierwszorzędym celem zmian konstrukcyjnych podczas projektowania dwóch kolejnych typów szybkich pancerników amerykańskich – *South Dakota* i *Iowa*.

Na obydwu jednostkach typu *North Carolina* problemem były drgania generowane przez ich układy napędowe. Poprzez zmiany konfiguracji śrub napędowych udało się je ograniczyć – nigdy jednak nie zlikwidowano ich całkowicie. Same siłownie okrętów okazały przy tym się sprawne i niezawodne. Dzięki specyfice działań operacyjnych, w których podczas II wojny światowej uczestniczyły obydwa pancerniki niedogodności powodowane drganiami nie stanowiły w praktyce istotnego problemu. Większość

swej bojowej służby na Pacyfiku pancerniki spędziły bowiem w osłonie zespołów szybkich lotniskowców gdzie pierwszorzędną rolę odgrywała obrona przeciwlotnicza. Podczas większości działań operacyjnych, w których uczestniczyły rola ich artylerii głównej była drugorzędna, a zasadniczą odgrywała artyleria uniwersalna i przeciwlotnicza.

Obydwa pancerniki typu *North Carolina* były lubiane zarówno przez dowódców zespołów operacyjnych i taktycznych, których okrętami flagowymi były, jak też swe załogi. Jednostki uczestniczyły w większości ważnych działań operacyjnych w wojnie na Pacyfiku począwszy od walk o Guadalcanal, a skończywszy na bombardowaniu macierzystych wysp japońskich. Kilkudziesięciomiesięczna służba wojenna obydwu pancerników należała do najdłuższych wśród amerykańskich okrętów głównych klas – do *Washington* należy przypuszczalnie rekord długości służby bojowej wszystkich szybkich pancerników floty Stanów Zjednoczonych.

Pancerniki typu *North Carolina* można więc uważać za najefektywniejsze okręty liniowe powstałe na świecie z uwzględnieniem ograniczeń traktatowych respektowanych przez wielkie mocarstwa do wybuchu II wojny światowej.

BIBLIOGRAFIA

Monografie:

1. Adcock Al – *OS2U Kingfisher in Action*.
2. Adcock Al – *U.S. Navy Floatplanes of World War II in Action*.
3. Blee Ben.W – *Battleships North Carolina A Brief History*.
4. Breyer Siegfried – *Schlachtschiffe und Schlachtkreuzer 1905-1970*.
5. Cichy Piotr – *Malowanie okrętów U.S.Navy 1941-1945*.
6. Conway's *All the World Fighting Ships 1860-1905*.
7. Conway's *All the World Fighting Ships 1906-1921*.
8. Conway's *All the World Fighting Ships 1922-1946*.
9. Corbett John Richard – *Ships by the Name of North Carolina*.
10. Cressman J.Robert – *The Official Chronology of the U.S.Navy in World War II*.
11. Dickson W.D.- *The Battle of the Philippine Sea*.
12. Doll Thomas E. – *US Navy Aircraft Camouflage & Markings 1940-1945*.
13. Dunnigan J.F., Nofi A.A. – *Wojna na Pacyfiku*.
14. Dyskant Józef W. – *Konflikty i zbrojenia morskie 1918-1939*.
15. Flisowski Zbigniew – *Burza nad Pacyfikiem*.
16. Flisowski Zbigniew – *Na wodach Guadalcanalu*.
17. Friedman Norman – *Naval Firepower*.
18. Friedman Norman – *Naval Radar*.
19. Friedman Norman – *U.S. Battleship Design and Development 1905-1945*.
20. Friedman Norman – *U.S. Battleships: An Illustrated Design History*.
21. Friedman Norman – *U.S. Naval Weapons*.
22. Garzke William H., Dulin Robert O. – *United States Battleships, 1935-1992*.
23. Gorrell Dick, Roberts Bruce – *USS North Carolina. The „Showboat”*.
24. Hodges Peter – *The Big Gun*.
25. Jameson Colin G. – *The Battle of Guadalcanal, 11-15 November 1942*.
26. Larkins William T. – *Battleship and Cruiser Aircraft of the United States Navy 1910-1949*.
27. Lenton Henry J. – *American Battleships Carriers and Cruisers*.
28. Lenton J.R. – *The Battle of the Philippine Sea 19th-20th June 1944*.
29. Lipiński Jerzy – *Druga Wojna Światowa na Morzu*.
30. Lott Arnold S., Sumrall Robert F. – *USS North Carolina (BB55)*.
31. Madsen Daniel – *Forgotten Fleet. The Mothball Navy*.
32. McMahon Morgan – *Radars*.
33. Mobley Joe A. – *USS North Carolina. Symbol of a Vanished Age*.
34. Mooney James L. – *Dictionary of American Naval Fighting Ships*.
35. Morison Samuel E. – *History of United States Naval Operations in World War II*.
36. Newhart Max R. – *American Battleships. A Pictorial History of BB-1 to BB-71*.
37. Okun Natan – *Guns & Armor Data Page*.
38. Okun Natan – *Table of Metallurgical Properties of Naval Armor and Construction Materials*.
39. Padfield Peter – *The Battleship Era*.
40. Ramsey Cindy H. – *Boys of the Battleship North Carolina*.
41. Scarpaci Wayne – *US Battleships 1941-1963 an Illustrated Technical Reference*.
42. Shoker Randall S. – *USS North Carolina. WWII Battleship Memorial*.
43. Sobański Maciej S. – *Pancerniki typu „Richelieu”*.
44. Stern Robert C. – *U.S. Battleships in Action*.
45. Sturton Ian – *Conway's All the World Battleships*.
46. Sturton Ian – *Conway's Battleships*.
47. *US Navy Gun & Turret Catalog*.
48. Warner Denis, Peggy – *Disaster in the Pacific*.
49. Williams David – *Naval Camouflage 1914-1945*.
50. Wiper Steve – *North Carolina Class Battleships*.
51. Woodman Richard – *Konwoje Arktyczne 1941-1945*.

Periodyki:

1. Jane's All the World's Aircraft.
2. Jane's Fighting Ships.
3. Morze.
4. Naval History.
5. Sea Combat.
6. US Naval Institute Proceedings.
7. Warship.
8. Warship International.

Strony internetowe:

1. www.battleshipnc.com
2. www.combinedfleet.com
3. www.en.wikipedia.org
4. www.globalsecurity.org
5. www.history.navy.mil
6. www.hnsa.org
7. www.ibiblio.org
8. www.navsource.org
9. www.navweaps.com
10. www.pacific.valka.cz
11. www.shipcamouflage.com

North Carolina jako cumujący w Wilmington okręt-pomnik ku czci mieszkańców Północnej Karoliny, którzy zginęli na frontach II wojny światowej.
Fot. Jarosław Palasek

